

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMAYI EN ÇOK TERCİH
ETTİKLERİ KİTAPLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME
(TRABZON İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Betül YILDIRIM

**TRABZON
Temmuz, 2019**

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMAYI EN ÇOK TERCİH
ETTİKLERİ KİTAPLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME
(TRABZON İLİ ÖRNEĞİ)

Betül YILDIRIM

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce
Yüksek Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Bilal KIRIMLI

TRABZON
Temmuz, 2019

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 04/07/2019

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Bilal KIRIMLI

Üye : Doç. Dr. Erhan DURUKAN

Üye : Doç. Dr. Mahmut A. ARSLAN

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Betül YILDIRIM

04/07/2019

ÖN SÖZ

Okuma tercihleri; bireyin kültür, kimlik, değer, dünya görüşü ediniminde önemli bir rol oynar. Günümüzde hızla büyüyen yayıncılık sektöründe gerçekten okunması gereken nitelikli eserler olduğu gibi henüz çocukluk döneminde olan öğrencilerin uzak durması gereken zararlı sayılabilecek kitapların olduğu da bir gerçektir. Bu süreçte öğrencilerin en yakınında olup onların kitap tercihlerini etkileyecek olan aile, öğretmen ve arkadaş faktörü çok önemlidir. Bu da araştırmanın temel problemini ortaya çıkarmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitaplar tespit edilip bunların aile, öğretmen, arkadaş tavsiyeleri bakımından değerlendirilmesi, öğretmen görüşleri ve tespit edilen kitapların incelenmesi amaçlanan bu çalışma Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışma süresince danışmanlığımı üstlenip hem konunun belirlenmesinde hem de çalışmanın yürütüldüğü süreçte özellikle öğrencilerin nitelikli kitap okuması başta olmak üzere birçok konuda ilham veren ve destek olan Prof. Dr. Bilal KIRIMLI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışma boyunca bana destek olup çeşitli kaynaklara ulaşmamda yardımını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Bircan EYÜP'e, Çocuk Edebiyatı alanında bana yeni bir ufuk açıp çalışmamda faydalanmamı sağlayan Prof. Dr. Suat UNGAN'a ve istatistiksel alanda bana yardımcı olan Prof. Dr. Ali Rıza SANDALCILAR'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın yürütüldüğü ortaokullarda görev yapan ve yardımlarını esirgemeyen okul yöneticilerine, tüm öğretmenlere ve öğrencilere teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Ayrıca hayatım boyunca beni her zaman destekleyen, cesaretlendiren ve her koşulda arkamda olan; tüm eğitim hayatımı yakından ve canla başla takip edip yardımlarını esirgemeyen haklarını asla ödeyemeyeceğim babama ve anneme sonsuz minnet ve şükranlarımı sunarım.

Temmuz, 2019

Betül YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	3
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	4
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	5
1. 5. Tanımlar	6
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2. 1. 1. Dil	7
2. 1. 1. 1. Dil ve İletişim	8
2. 1. 1. 2. Dil ve Düşünce	9
2. 1. 1. 3. Dil ve Birey	10
2. 1. 1. 4. Dil ve Çocuk	12
2. 1. 1. 4. 1. Çocukta Dil Gelişimi	13
2. 1. 1. 4. 1. 1. Okul Çağındaki Çocukta Dil Gelişimi	13
2. 1. 1. 5. Dil ve Kültür	15
2. 1. 2. Temel Dil Becerileri.....	16
2. 1. 2. 1. Okuma Becerisi	16
2. 1. 2. 1. 1. Okuma Alışkanlığı.....	16
2. 1. 2. 1. 2. Okuma Tutumu	18
2. 1. 2. 1. 3. Okuma Eğitiminde Çevresel Faktörler	19
2. 1. 2. 1. 3. 1. Okuma ve Aile.....	19
2. 1. 2. 1. 3. 2. Okuma ve Öğretmen	20
2. 1. 2. 1. 3. 3. Okuma ve Arkadaş.....	21

2. 1. 2. 1. 3. 4. Okuma ve Kitle İletişim Araçları	22
2. 1. 2. 1. 3. 5. Okuma ve Kütüphane	23
2. 1. 3. Çocuk ve Çocuk Edebiyatı	24
2. 1. 3. 1. Çocuk/ Çocukluk	24
2. 1. 3. 2. Çocuk Edebiyatı	25
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	28
3. YÖNTEM.....	30
3. 1. Araştırma Modeli	30
3. 2. Evren ve Örneklem / İncelenen Eserler	30
3. 3. Verilerin Toplanması.....	32
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	32
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	32
3.4. Verilerin Analizi.....	33
4. BULGULAR	35
4. 1. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapları Tespit Etmeye Yönelik Bulgular	35
4. 1. 1. Ortaokul Öğrencilerinin Kendi Tercihleriyle Kitap Satın Alma Durumları	36
4. 1. 2. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapların Tespiti	37
4. 1. 2. 1. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapların Sınıflara Göre Dağılımı.....	39
4. 1. 2. 2. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapların Tavsiye Durumları	40
4. 1. 2. 3. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı.....	42
4. 1. 3. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı Tercih Ettiği Kitaplar İçin Kütüphaneden Faydalanma Durumları	43
4. 1. 4. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı Tercih Ettiği Kitapları Satın Alabilmeleri İçin Gerekli Maddi İmkâna Sahip Olma Durumları	44
4. 1. 5. Ortaokul Öğrencilerinin Aile Bireylerinin Evde Kitap Okuma Durumları.....	45
4. 2. Türkçe Öğretmenlerinden Öğrencilerin Okuma Tercihlerine Yönelik Elde Edilen Bulgular.....	45
4. 2. 1. Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokul Öğrencilerine Tavsiye Ettiği Kitapların Tespiti	46
4. 2. 2. Türkçe Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Okumayı En Çok Tercih Ettikleri Kitaplar Ve O Kitapları Türkçe Öğretmenlerinin Tavsiye Etme Durumları	46

4. 2. 3. Türkçe Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Ders Dışında Kitap Okuma Durumları	48
4. 3. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Tespit Edilen İlk 10 Kitaba Yönelik Bulgular	51
4. 3. 1. Saftirik Greg'in Günlüğü	51
4. 3. 1. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	51
4. 3. 1. 2. Kitabın Fiziki-Görsel Özellikleri	51
4. 3. 1. 3. Kitabın Türü	52
4. 3. 1. 4. Kitabın Konusu	52
4. 3. 1. 5. Kitabın Teması	52
4. 3. 1. 6. Kitabın Özeti	52
4. 3. 1. 7. Kitaptaki Mekânlar	54
4. 3. 1. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	54
4. 3. 1. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	55
4. 3. 2. Küçük Prens	55
4. 3. 2. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	56
4. 3. 2. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri	56
4. 3. 2. 3. Kitabın Türü	56
4. 3. 2. 4. Kitabın Konusu	56
4. 3. 2. 5. Kitabın Teması	57
4. 3. 2. 6. Kitabın Özeti	57
4. 3. 2. 7. Kitaptaki Mekânlar	58
4. 3. 2. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	58
4. 3. 2. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	59
4. 3. 3. Yankılı Kayalar	59
4. 3. 3. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	60
4. 3. 3. 2. Kitabın Görsel- Fiziki Özellikleri	60
4. 3. 3. 3. Kitabın Türü	60
4. 3. 3. 4. Kitabın Teması	61
4. 3. 3. 5. Kitabın Konusu	61
4. 3. 3. 6. Kitabın Özeti	61
4. 3. 3. 7. Kitaptaki Mekânlar	62
4. 3. 3. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	62
4. 3. 3. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	63
4. 3. 4. Bir Küçük Osmancık Vardı	63
4. 3. 4. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	64

4. 3. 4. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri	64
4. 3. 4. 3. Kitabın Türü	64
4. 3. 4. 4. Kitabın Konusu	64
4. 3. 4. 5. Kitabın Teması	65
4. 3. 4. 6. Kitabın Özeti	65
4. 3. 4. 7. Kitaptaki Mekânlar	66
4. 3. 4. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	66
4. 3. 4. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	66
4. 3. 5. Sol Ayağım	67
4. 3. 5. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	67
4. 3. 5. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri	67
4. 3. 5. 3. Kitabın Türü	68
4. 3. 5. 4. Kitabın Konusu	68
4. 3. 5. 5. Kitabın Teması	68
4. 3. 5. 6. Kitabın Özeti	68
4. 3. 5. 7. Kitaptaki Mekânlar	70
4. 3. 5. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	70
4. 3. 5. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	70
4. 3. 6. Levent Trabzon'da	71
4. 3. 6. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	71
4. 3. 6. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri	71
4. 3. 6. 3. Kitabın Türü	72
4. 3. 6. 4. Kitabın Konusu	72
4. 3. 6. 5. Kitabın Teması	72
4. 3. 6. 6. Kitabın Özeti	72
4. 3. 6. 7. Kitaptaki Mekânlar	73
4. 3. 6. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	73
4. 3. 6. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	74
4. 3. 7. Göl Çocukları	74
4. 3. 7. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	74
4. 3. 7. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri	75
4. 3. 7. 3. Kitabın Türü	75
4. 3. 7. 4. Kitabın Konusu	75
4. 3. 7. 5. Kitabın Teması	75
4. 3. 7. 6. Kitabın Özeti	75
4. 3. 7. 7. Kitaptaki Mekânlar	78

4. 3. 7. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	78
4. 3. 7. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	78
4. 3. 8. Martı Jonathan Livingston	78
4. 3. 8. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	79
4. 3. 8. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri	79
4. 3. 8. 3. Kitabın Türü.....	79
4. 3. 8. 4. Kitabın Konusu	79
4. 3. 8. 5. Kitabın Teması	79
4. 3. 8. 6. Kitabın Özeti.....	80
4. 3. 8. 7. Kitaptaki Mekânlar	82
4. 3. 8. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	82
4. 3. 8. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	83
4. 3. 9. Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu	83
4. 3. 9. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	83
4. 3. 9. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri	84
4. 3. 9. 3. Kitabın Türü.....	84
4. 3. 9. 4. Kitabın Konusu	84
4. 3. 9. 5. Kitabın Teması	85
4. 3. 9. 6. Kitabın Özeti.....	85
4. 3. 9. 7. Kitaptaki Mekânlar	87
4. 3. 9. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	87
4. 3. 9. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	88
4. 3. 10. İçimdeki Müzik	88
4. 3. 10. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği	88
4. 3. 10. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri	89
4. 3. 10. 3. Kitabın Türü.....	89
4. 3. 10. 4. Kitabın Konusu	89
4. 3. 10. 5. Kitabın Teması	89
4. 3. 10. 6. Kitabın Özeti.....	89
4. 3. 10. 7. Kitaptaki Mekânlar	91
4. 3. 10. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar	91
4. 3. 10. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri	92
5. TARTIŞMA.....	93
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	103
6. 1. Sonuçlar	103
6. 1. 1. Öğrencilerin Okuma Tercihlerine Yönelik Sonuçlar	103

6. 1. 2. Öğretmenlere Göre Öğrencilerin Tercih Ettiği Kitaplara Yönelik Sonuçlar..	104
6. 1. 3. Tespit Edilen Kitaplara Yönelik Sonuçlar.....	104
6. 2. Öneriler	105
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	105
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	106
7. KAYNAKLAR.....	107
8. EKLER	111
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	114

ÖZET

Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitaplar Üzerine Bir İnceleme (Trabzon İli Örneği)

Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitaplar tespit edilip incelenmiştir. Öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitapları tespit ederken aynı zamanda öğretmenlerden de veriler elde edilmiş ve sonuçlar karşılaştırılıp değerlendirilmiştir. Bu çalışma tarama modeli ile yapılmıştır.

Çalışmanın evrenini, 2018-2019 yılında Trabzon il merkezi ve ilçelerindeki ortaokul öğrencileri ve ortaokullardaki Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemenin evreni en doğru şekilde temsil edebilmesi için bu okulların 5'i Trabzon'un merkez ilçesinden 5'i ise Trabzon ilinin sahil kesiminden, iç kesiminden, doğusundan ve batısından rastgele seçilmiştir. Araştırma, ortaokulun her kademesinde öğrenim gören 434'ü kız, 406'sı erkek olmak üzere toplam 840 öğrenci ve 60 Türkçe öğretmeni ile sınırlandırılmıştır. Öğrencilerin cevapları doğrultusunda en çok tercih edilen 75 kitap belirlenmiş olup bunlardan ilk 10 tanesinin incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

Çalışmada, uzman görüşlerine başvurularak seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşan öğrenciler ve öğretmenler için iki ayrı anket geliştirilip kullanılmıştır. Öğrencilere uygulanan anket formundaki listeleme soruları ve öğretmenlere uygulanan anket formunda yer alan açık uçlu yorumlama sorusu kodlanarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular SPSS programından faydalanılarak yüzde ve frekanslarıyla tablolar hâlinde gösterilmiş ve açıklanmıştır.

Çalışmanın bulgularına göre, öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitapların sırasıyla Saftirik Greg'in Günlüğü, Küçük Prens, Yankılı Kayalar, Bir Küçük Osmancık Vardı, Sol Ayağım, Levent Trabzon'da, Göl Çocukları, Martı Jonathan Livingston, Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu ve İçimdeki Müzik olduğu tespit edilmiştir. Bu kitapların 8 tanesinin öğretmen tavsiyesiyle okunduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden elde edilen bulgulara göre; öğrencilere tavsiye ettikleri 7 kitap, öğrencilerin de okumayı en çok tercih ettiği 10 kitabın arasında yer almaktadır. Öğrencilerin ders dışında kitap okumalarını sevme durumlarını tespit etmeye yönelik soruya öğretmenlerin 5'i *evet*, 22'si *hayır* cevabını verdiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %33'ü ailelerin ve teknolojinin okuma sürecini olumsuz etkilediği görüşündedir.

Anahtar Kelimeler: Okuma Tercihleri, Ortaokul Öğrencileri, Kitap Okuma.

ABSTRACT

A Study on the Most Preferred Books for Secondary School Students (Trabzon Province Case)

In this study, the most preferred books of secondary school students are identified and studied. While identifying the most preferred books by students, the data were also obtained from the teachers and the results were compared and evaluated. This study was carried out with the scanning model.

The universe of the study consists of middle school students and middle school teachers in Trabzon in 2018-2019. In order for the sample to represent the universe in the most accurate way, 5 of these schools were randomly selected from the central district of Trabzon and from the coastal area, interior, east and west of Trabzon. The research was limited to 840 students and 60 Turkish teachers, 434 girls and 406 boys, who were educated at all levels of secondary school. According to the answers of the students, the most preferred 75 books were identified and limited to the examination of the first 10 of them.

In the study, two different questionnaires were developed and used by the researcher for both students and teachers. The students were asked to list the questionnaire form and the open-ended interpretation question in the questionnaire applied to teachers. The findings are shown and explained in tables with percentages and frequencies by using SPSS program.

According to the findings of the study: Saftirik Greg's Diary, Little Prince, Yankılı Rocks, One Small Osmançık, My Left Foot, Levent in Trabzon, Lake Children, Seagull Jonathan Livingston, Sadako and Thousand Crane Bird and Music within me. It was found that 8 of these books were read by the teacher's recommendation. Of the 13 books that the students bought the most and preferred to read the most, 9 were foreign writers and only 4 were native writers.

According to the findings of the teachers; The 7 books they recommend to students are among the 10 books that the students prefer to read the most. It was determined that 5 of the teachers answered sev yes me and lar no sev to the question to determine their liking to read books. 33% of teachers think that families and technology adversely affect the reading process.

Keywords: Reading Preferences, Middle School Students, Reading Books.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Türkçe Öğretmenlerinin Cinsiyet ve Mesleki Kıdemlerine İlişkin Dağılımlar ...31	31
2.	Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine İlişkin Dağılımlar31	31
3.	Ölçekteki 1.Soru İçin Puan Dağılımı34	34
4.	Ölçekteki 2.Soru İçin Puan Dağılımı34	34
5.	Ortaokul Öğrencilerinin Tavsiye Olmaksızın Satın Aldıkları Kitaplar37	37
6.	Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı Tercih Ettiği Kitaplar ve Bu Kitapların Sınıflara Göre Dağılımı37	37
7.	Türkçe Öğretmenlerinin Öğrencilere Tavsiye Ettiği Kitaplar46	46
8.	Türkçe Öğretmenlerine Göre, Öğrencilerin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitaplar ve O Kitapları Kendilerinin Tavsiye Etme Durumları.....46	46
9.	Saftirik Greg'in Günlüğü Kitabının Künyesi51	51
10.	Saftirik Greg'İN Günlüğü Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri55	55
11.	Küçük Prens Kitabının Künyesi.....55	55
12.	Küçük Prens Kitabında Geçen Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri.....59	59
13.	Yankılı Kayalar Kitabının Künyesi60	60
14.	Yankılı Kayalar Kitabında Geçen Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri63	63
15.	Bir Küçük Osmancık Vardı Kitabının Künyesi63	63
16.	Bir Küçük Osmancık Vardı Kitabında Geçen Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri.....66	66
17.	Sol Ayağım Kitabının Künyesi.....67	67
18.	Sol Ayağım Kitabında Geçen Karakterinin İsimleri ve Özellikleri70	70
19.	Levent Trabzon'da Kitabının Künyesi71	71
20.	Levent Trabzon'da Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri74	74
21.	Göl Çocukları Kitabının Künyesi74	74
22.	Göl Çocukları Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri78	78
23.	Martı Jonathan Livingston Kitabının Künyesi78	78
24.	Martı Jonathan Livingston Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri83	83
25.	Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu Kitabının Künyesi.....83	83
26.	Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri.....88	88
27.	İçimdeki Müzik Kitabının Künyesi.....88	88

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
28.	İçimdeki Müzik Kitabındaki Karakterlerin İsimleri Ve Özellikleri.....	92
29.	Öğrencilerin Satın Aldığı Ve Severek/İsteyerek Okuduğu Kitaplar	94
30.	Öğretmenlerin Tavsiye Ettiği Kitaplar Ve Öğrencilerin Okumayı Sevdiğini Düşündüğü Kitaplar	97
31.	Kitapların Öğrencilere Verdiği Ana Mesajlar	99
32.	Kitapların Geçtiği Mekânlar.....	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Ortaokul öğrencilerinin ders kitabı dışında tavsiye olmaksızın kitap satın alma durumları.....	36
2.	Ortaokul öğrencilerinin en çok okumayı tercih ettiği kitapların sınıflara göre dağılımı.....	39
3.	Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapların tavsiye durumları	40
4.	Ortaokul öğrencilerinin en çok okumayı tercih ettiği kitapların cinsiyet değişkenine göre dağılımı.....	42
5.	Ortaokul öğrencilerinin okumayı tercih ettiği kitaplar için kütüphaneden faydalanma dağılımları	43
6.	Ortaokul öğrencilerinin okumayı tercih ettiği kitapları alabilmeleri için gerekli maddi imkâna sahip olma durumları	44
7.	Ortaokul öğrencilerinin anne, baba veya diğer aile bireylerinin evde kitap okuma durumları.....	45
8.	Öğrencilerin ders dışında kitap okumayı sevip sevmeme durumları.....	48

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
TDK : Türk Dil Kurumu
TDÖP : Türkçe Dersi Öğretim Programı
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

İnsan var oluşundan itibaren anlama ve anlamlandırma çabası içindedir. Çevresinde gördüklerini, bildiklerini anlatmak, göstermek; bilmediklerini de görmek, bilmek ister. Bu nedenle eski çağlardan beri insanlar birbirleriyle bir şekilde iletişime geçmenin yolunu bulmuş ve bunu kullanmışlardır.

İletişim, insan için çağlar boyu süregelen vazgeçilmez bir unsurdur ve iletişimin en önemli aracı ise dildir. Dil ile duygu ve düşünceler en yalın, en doğru haliyle alıcıya ulaştırılır. Bütün dillerde ana dile bağlı olarak bir “konuşma dili” bir de “yazı dili” vardır (Dursunoğlu, 2006).

Dil kullanılırken konuşmada seslerden yazmada ise harflerden yararlanır. Bu vasıta ile kodlanan sözcükler eğer seslerden oluşuyorsa dinlenerek, harflerden oluşuyorsa da okunarak çözümlenmektedir. Okuma, insanın bilgi edinme ve anlama ihtiyacını gidermek adına kullandığı en güvenilir yollardan biridir. Yazılı bir metin konuşmaya göre daha açık, daha objektif ve daha kalıcıdır. Yazılı metinler herhangi bir duyguyu, düşüncüyü veya olayı somutlaştırarak okuyucu için daha gerçekçi hale getirir. İnsan duyduklarından ziyade gördüklerine inanmayı tercih eder.

Okuma eylemi esnasında insanın, gözleriyle beynine ilettiği mesaj kodlarını, beyin çözümleyip anlamlandırırken bir yandan da hafızada tutulmasını sağlar. Farkına vararak veya varmayarak okunan bazı bilgiler uzun zaman sonra bile hatırlanabilmektedir. Ayrıca hafızamızda yer eden bu bilgiler, yaşantıları şekillendirip duyguları da etkileyebilmektedir. Bu nedenle bir yazılı metin okunmadan önce mutlaka içeriği hakkında bilgi edinilmelidir. Aksi halde birey, kendi dünyasıyla ilgili olmayan kendi fikirlerine uymayan bilgilerle, duygularla ve düşüncelerle karşı karşıya kalacaktır.

Belli bir olgunluğa erişmiş, kişiliği oturmuş bir bireyin okudukları onun düşüncelerini çok fazla etkileyebilir fakat daha kendi benliğinin farkına varmayan çocukların, ailelerinin veya öğretmenlerinin bilgisi dışında okudukları metinler onlar için sakıncalı olabilmektedir. Bu nedenle çocuklara erişkin olma süreçlerinde aileleri ve öğretmenleri tarafından belli bir okuma kültürü kazandırılmalıdır. Samur’a (2016) göre demokratik ve çağdaş toplum olmanın en önemli koşullarından biri bireylerin okuma kültürü edinmesidir. Okuma kültürü edinmede erken çocukluktan başlayarak nitelikli kitaplarla etkileşim ve iletişim kurulması önemlidir. Bu nedenle bireylere okul öncesi dönemde “okuma sevgisi” ilköğretimde “okuma alışkanlığı” ve ortaokulda “okuma kültürü” kazandırılmalıdır (Fırat ve Coşkun, 2017).

Mevcut ortaokul yaş aralığı, çocukluğun bitip ergenliğin başlangıcını kapsamaktadır. Yani buna son çocukluk ve ilk ergenlik denilebilir. Bu dönemde çocuk bazı konularda da olsa tercihlerini doğru bir şekilde yapıyor olabilmelidir. Bu tercihlerin en önemlilerinden biri de okuma tercihidir. Ortaokul dönemindeki çocuğa toplumun kültür ve değerlerine uygun; şiddet, kötü söylem ve suça teşvik edici unsurlar barındırmayan ayrıca ufuk açıcı ve kişilik gelişimine katkıda bulunan metinleri tercih edebilme kabiliyeti, aileleri ve öğretmenleri tarafından kazandırılıyor olması gerekmektedir.

Okuma kültürü edinmiş bir birey okuma tercihlerini de nitelikli kitaplardan yana kullanacaktır. Bu konuda çocuğa çevresi model olmaktadır. Çocukların okumayı modelleme yoluyla öğrenebilecekleri ilk ve en önemli ortam ailedir (Özbay, 2014). Okuma eğitimi her ne kadar okulda gerçekleşse bile evde aile tarafından desteklenmediği sürece hep eksik kalacaktır.

Aile, çocuğun sadece kitap okumasıyla değil; okuduğu kitaplarla da yakından ilgilenmeli; kitabın içeriğini bilmeli ve yazarı hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Kitabın çocuğun yaşına, ilgilerine ve toplum değerlerine uygun olduğundan emin olmalıdır. Aile, öğretmen ile iletişim halinde olup çocuğun ilgileri doğrultusunda ona uygun kitaplar belirleyerek bu kitapları çocuğun tercihine sunmalıdır.

Çocuğun kitapla olan tanışıklığı veya alışkanlığı her ne kadar ailede anne-baba ile başlasa da bunun geliştirilmesinde öğretmenlere büyük rol düşmektedir (Yağcı, 2007). Okul hayatına başlayan çocuğun zamanının büyük kısmı okulda geçmektedir. Evde ailesini model alan çocuk okulda da öğretmenlerini model alacaktır. Bu nedenle bütün öğretmenlerin çocuklara her daim örnek olacak şekilde davranmaları gerekmektedir. Özellikle de kitap okumayı, sadece Türkçe öğretmenlerinin göreviymiş gibi onlara yüklemeyerek tüm öğretmenlerin sonuna kadar teşvik etmesi gerekmektedir.

Öğretmenler öğrencilere ilgileri doğrultusunda nitelikli kitaplar önermelidir. Okul kütüphanesinde öğrencilere hem fayda sağlayacak hem de onların severek okuyabileceği bolca kitap bulunmalı, öğretmenlerin de kütüphanede öğrencilerle zaman geçirmesi gerekmektedir. Mümkün olduğunca öğrenciler yazarlarla bir araya getirilip tanıştırılmalıdır. Çok sevdiği kitabın yazarıyla tanışma fırsatı yakalayan çocuk, yazarın konuşmasını ve davranışlarını beğenip kendine katabilir. Ayrıca kitap okumaya uzak bir çocuk, yazarlarla olumlu bağlar kurarak kitaplara karşı sevgisi ve okuma isteği de artabilir.

Teknolojik gelişmelerin hızla arttığı günümüzde, Taşkesenlioğlu'nun 2013'te yapmış olduğu "*Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir İnceleme*" adlı çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin bir yılda okuduğu kitap sayısının çok az olduğu öğrencilerin %85,3'ünün ayda bir kitap bile okumadığı tespit edilmiştir. Okunan kitap

sayısı bu derece azken okunan kitapların nitelikli olması da kişi ve toplum için oldukça gereklidir.

Çocuğun kitap okuma alışkanlığı edinmesi ve çok kitap okuması toplum tarafından istenen, takdir edilen bir durumdur fakat günümüzde kitap sektörü hızla gelişmekte, her gün yeni yazarlar yeni kitaplar karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca tablet ve telefonlardan çok ucuz fiyata hatta ücretsiz e-kitaplar indirip okumak da mümkündür. Bazı yazar ve kitaplar sosyal medya sayesinde tanınıp okunmakta, bazı yazarlar da sosyal medyada paylaşım malzemesi olması için kitap yazıp tanınırlığını arttırmaktadır.

TÜİK verilerine göre, 2017’de kayda geçen elektronik kitaplar da dâhil, 54 bin 446 kitap yayınlanmıştır (TÜİK, 2018). Üzerinde çokça çalışma yapılmış olan “*Kitap Okuma Alışkanlıkları*”nın genel sonucu, bir yılda okunan kitap sayısının çok az olduğunu gösterirken piyasada bu kadar çok kitabın olması da kaliteyi tehlikeye atmaktadır. Bu nedenle sadece çocukların kitap okuma alışkanlıklarıyla veya okudukları kitap sayısı ile değil kitapların içerikleriyle de ilgilenilmelidir. Ebeveynler ve öğretmenler tarafından; çocuklara bir yıl içerisinde basılan 54 bin kitaptan kendine uygun olanı seçebilme kabiliyeti kazandırılması gerekmektedir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçe Dersi Öğretim Programı hazırlanmıştır. Programda yer alan “Programların Genel Amaçları” bölümünde “*ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle milli ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak*” amaç edinilmiştir. Ayrıca programda yer alan “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Özel Amaçları” bölümünde öğrencilere kazandırılması gereken amaçlar içerisinde Türkçeyi doğru öğrenme ve güzel konuşma başta olmak üzere, okuduklarının dil gelişimine katkıda bulunması gerektiği, dil bilinci edinilmesi ve dil zevkinin oluşması gerektiği belirtilmiştir. Uygulanan programla öğrencilerin, milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel ve sosyal değerlere önem vermeleri; milli duygu ve düşünce yönünden güçlenmeleri beklenmektedir.

Milli Eğitim Temel Kanununda belirtilen Türk milletinin bütün fertlerinde var olması istenen yetkinlikler ve Türkçe Dersi Öğretim Programının amaçlarına en çok katkı sağlayan araçlardan biri okuma kitaplarıdır. Bu amaçlara rağmen öğrencilerin en çok

hangi kitapları okumayı tercih ettiği ve öğretmenlerinin onlara hangi kitapları okumalarını tavsiye ettiği tespit edilmek istenmiştir. Tespit edilen bu kitaplar, devletin hem Milli Eğitim Temel Kanununda hem de Türkçe Öğretim programında hedeflediği kazanımları destekliyor mu? Ayrıca bu kitaplar, çocukların gelişim dönemlerine uygunluğu bakımından incelenmek istenmiştir.

Çalışmanın amacı, Trabzon il ve ilçe merkezlerine bağlı ortaokullarda öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitaplar tespit edilip bunların aile, öğretmen, arkadaş tavsiyeleri bakımından değerlendirilmesi, öğretmen görüşleri ve tespit edilen kitapların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda tespit edilen kitaplar uzman görüşlerinden hareketle ve daha önce yapılmış buna benzer kitap inceleme çalışmaları sentezlenerek aşağıda belirtilen hususlar bakımından incelenmiştir.

- Kitabın künyesi
- Kitabın yazarı ve edebi kişiliği
- Kitabın fiziki- görsel özellikleri
- Kitabın türü
- Kitabın konusu
- Kitabın özeti
- Kitaptaki mekânlar
- Kitabın okuyucuya verdiği mesajlar
- Kitaptaki karakterlerin isimleri ve özellikleri

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve okuma becerisi üzerine birçok çalışma yapılmış olmasına karşın bizzat kendi tercihleriyle okudukları kitaplar üzerine yeterince çalışma yapılmadığı görülmüş ve bu çalışma planlanmıştır.

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını tespit etmek onlara faydalı olabilmek adına, ülkemizin okurluk seviyesini görebilmek adına ve daha birçok tespite yardımcı olduğu için oldukça önemlidir. Literatüre bakıldığında çeşitli kademedeki öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerine yapılmış oldukça fazla çalışmayla karşılaşılmaktadır. Ancak öğrencilerin okuma alışkanlıkları kadar okumak için hangi kitapları tercih ettiklerinin tespiti de önemlidir.

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitaplar tespit edilip bunların aile, öğretmen, arkadaş tavsiyeleri bakımından değerlendirilmesi, öğretmen görüşleri ve tespit edilen kitapların incelenmesi amaçlanmıştır.

Anket formlarıyla öğrenci ve öğretmenlere yöneltilen sorular aracılığıyla erişilen bulguların, literatürde daha önce bu bağlamda bir çalışmaya rastlanmadığı için önem arz ettiği tespit edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği tespit edilen kitapların gerek şekil gerek içerik bakımından incelenmesine yönelik bir çalışmaya rastlanmadığı, bu kitapların Milli Eğitim Bakanlığı'nın amaçlarıyla uyuşup uyuşmadığının tespit edilmesine yönelik bir çalışmanın da olmadığı görülmüş ve literatürdeki bu boşluğun doldurulması amaçlanmıştır.

Ayrıca tespit edilen kitapların içerik olarak değerlendirilmesiyle öğrencilerin hangi duygu, düşünce ve görüşlerin etkisi altında kalabileceği araştırılıp gerekli önlemlerin alınabilmesi veya destekleyici nitelikte adımların atılabilmesi adına önemli bir çalışma olarak görülmüştür.

Kitapların ayrıntılı bir şekilde incelenip yorumlanması öğrencilerin en çok okudukları kitapları; ailelere, öğretmenlere, akademisyen ve yazarlara tanıtmak-bildirmek açısından önem kazanmakta, bu yönde çalışmaların önünü açmaktadır.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Trabzon il ve ilçelerine bağlı 10 ortaokul ile sınırlandırılmıştır. Örneklemin evreni en doğru şekilde temsil edebilmesi için bu okulların 5'i Trabzon'un merkez ilçesinden 5'i ise Trabzon ilinin sahil kesiminden, iç kesiminden, doğusundan ve batısından seçilmiştir. Araştırma ortaokulun her kademesinde öğrenim gören 434'ü kız, 406'sı erkek olmak üzere toplam 840 öğrenci ve 60 Türkçe öğretmeni ile sınırlandırılmıştır. Öğrencilerin cevapları doğrultusunda en çok tercih edilen 75 kitap belirlenmiş olup bunlardan ilk 10 tanesinin incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada:

- Öğrencilerin, isimlerini verdiği kitapları okuduğu,
- Öğretmenlerin, isimlerini verdiği kitapların öğrenciler tarafından okunduğu,
- Tespit edilen ilk on kitabın ortaokul öğrencileri tarafından en çok okunan kitaplar olduğu varsayılmıştır.

1. 5. Tanımlar

Dil: İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî müessesesidir. (Ergin, 2011, s. 3).

Okuma: Okuma yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma sürecidir (Akyol, 2010, s. 11).

Okuma Alışkanlığı: Okuma etkinliğini istekli bir şekilde sürdürebilme becerisidir (Gündüz, Şimşek, 2011, s. 15).

Öğrenci: Eğitimi meydana getiren eylemlerin konusu olan varlığa, öğrenci ya da kişi denir (Cevizci, 2012, s. 242).

Öğretmen: Eğitimsel eylemleri hayata geçiren kişidir (Cevizci, 2012, s. 246).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Çalışmanın bu bölümünde öğrencilerin içinde doğup büyüdüğü kültürden etkilenerek kendilerine kattıkları dil, tutum, alışkanlık gibi olguların kendi tercihlerini ne yönde etkilediğini ortaya koymak için bu unsurlar incelenmiştir. Daha önce bu konularda yapılan çalışmalar elde edilip taranarak öğrencilerin kitap okuma tercihlerini olası etkileyecek durumlar tespit edilmiş ve çalışma çerçevesinde sunulmuştur.

2. 1. 1. Dil

Dil, belirli kurallar çerçevesinde bir araya getirilmiş sesleri ve/veya el kol hareketlerini, jest ve mimikleri kullanarak gerçekleştirilen ait olduğu toplumun önceden kararlaştırdığı anlamlar çerçevesinde anlaşılabilen iletişim aracıdır. Diller ait oldukları toplumlar tarafından konuşulur. Toplumlar gibi dillerin de kendilerine özgü kültürleri vardır. Ait oldukları kültürden hem etkilenir hem de onu etkilerler (Haviland, Prins, Walrath ve McBride, 2006'dan akt., Erguvan Sarioğlu, 2008, s. 210). "Dil, toplumun kültür birikimini, kültür dokusunu kuşaktan kuşağa aktaran en etkili araçtır" (Sever, 1997'den akt., İnceel, 2011, s. 6).

Antropologlara göre dil, önce bazı temel kavramlar üzerine kurulmuşken sonradan insanlar tarafından gelecekte karşılaşılabilecek zorluklara karşı hayatta kalma planları yaparken karmaşıklaşmıştır (Haviland vd., 2006'dan akt., Erguvan Sarioğlu, 2008, s. 210). Karmaşıklaşan dil sistemi zaman içinde gelişerek toplumların en önemli aracı haline gelmiştir. "İnsanlar duygularını, düşüncelerini, fikirlerini, hükümlerini birbirine aktarmak için dile başvururlar" (Ergin, 2011, s. 3).

Burr, (2012'den akt., Ak Başoğlu, 2018) dilin sadece basit bir şekilde insanın kendini ifade etme aracı olmadığını, aynı zamanda sosyal bir eylem biçimi olduğunu öne sürmektedir. İnsanlar dil vasıtasıyla birbiriyle konuşurken yeni bir dünya inşa edilmekte ve kimlikler meydana gelmektedir.

İnsanlar kendi aralarında ve nesiller arasında anlaşmayı sağlamak için dil vasıtasına başvururlar. Fakat dil insanların kullandığı diğer vasıtalara benzemektedir. İnsanlar dil üzerinde istedikleri gibi hüküm sağlayamazlar. Dil, olduğu gibi kabul edilmeli ve onun doğasına uygun olarak kullanılmalıdır. Dil, doğal oluşuyla kendine özgü unsurlarıyla canlı bir varlığa benzemektedir. Nasıl ki insanlar canlı bir varlığa kendi istedikleri gibi

hükmedemiyorsa dili kullanırken de ona hükmedemeyip dilin doğasına uygun bir şekilde onu kullanmak durumundadırlar. Dilde hiçbir zaman kendi kanunlarına aykırı değişiklikler uygulanamamaktadır; ancak kendi bünyesi kabul ettiği sürece dile müdahalede bulunulabilir (Ergin, 2011).

“Her milletin kendine özgü bir dili vardır” (Aktaş ve Gündüz, 2011, s. 39). Geçmişten günümüze kadar en küçük toplumlarda bile dilin kullanıldığı görülmektedir. Milletlerin zevklerini, anlayışlarını, yaşayışlarını ve kendine özgü tutumlarını yani ait oldukları toplumun tüm izlerini dilde görmek mümkündür.

Dil edinimi, toplumdaki her bireyin yaşamında ilk olarak ana dili ile gerçekleşmektedir. Çünkü çocuklar çevreden ve aileden duydukları kelimeler sayesinde dili edinirler. Çocuğun doğduğu andan itibaren en yakın çevresinden öğrendiği dile ana dili denir. *Ana dili* kavramı, *ana dil* kavramıyla karıştırılmaktadır. “İnsanın içinde doğup büyüdüğü ortamın dili, çevresinde en çok iletişim halinde olduğu kişi “ana” olduğu için “ana dili” olarak adlandırılmıştır” (Kırımlı, 2017, s. 237). Ana dil ise, “*kendisinden başka diller veya lehçeler türemiş olan dil*” (TDK, 2011) olarak tanımlanmıştır.

Korkmaz’a (1992, s. 8 akt. Dolunay, 2003) göre, “Ana dili, insanın içinde doğup büyüdüğü ailesi ve soyca bağlı olduğu toplum çevresinden öğrendiği, bilinçaltına erişen ve kişilerle toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağı oluşturan dildir.”

Bireyin duygu ve düşüncelerini başkalarına en güzel ve doğru şekilde aktardığı dil ana dilidir. Birey ana dili sayesinde duyu organlarıyla algıladığı dünyayı, düşünce düzeyine ulaştırır. Bireyin çocuklukta aile ve çevresinden edindiği bu dil ona en yakın dildir ve onun ilk dilidir. Ana dil için Aksan (1988, akt. Özbay, 2013) dilin doğası gereği sürekli değişim ve gelişim içinde olduğunu, çeşitli siyasal ve kültürel etkiler altında kaldığı sürece kendi doğal gelişim sürecine bunları da katıp mensup olduğu dil ailesinin özelliklerini korumakla birlikte kendine kattığı yeni özellikler ile kendi dil ailesinden olan diğer dillerden ayrıldığını belirtmektedir.

Bu tanımlardan yola çıkarak Özbay (2013), ana dil terimini, dil bilgisi alanının temel kavramlarından biri olarak görmekte bunun sebebi olarak da “ana dil” ve “ana dili” kavramlarının birbirisiyle karıştırılmasını önlemek olduğunu söylemektedir.

2. 1. 1. 1. Dil ve İletişim

İletişim, insanların topluluklar halinde yaşamaya başlamalarından beri, kendi aralarında oluşturdukları birtakım sembollerini kullanma ve paylaşma süreçleridir. Türk dili asıllı bir sözcük olan iletişim, Eski Türkçede “*bir şeyi fiziksel olarak taşımak, bir şeyi bir yerden bir yere götürmek*” anlamlarına gelmektedir (Kaya, 2012, s. 3).

İnsanlar dokunma, beden duruşu, yüz ifadeleri, jestler el ve kol hareketleri gibi pek çok yolla iletişimi sağlarlar. İnsanlar için en ayırt edici ve karmaşık iletişim biçimi ise dildir. İnsan türü hayatta kalabilmek için bir şekilde iletişimi sağlamak zorunda kalmışlardır. Birtakım sesler, jest ve mimiklerin ötesine giderek simgesel bir sistem olan dili kullanmışlardır. İletişimin en etkili aracı olarak kullanılan dil nesiller boyunca kullanılmış ve hala kullanılmaya devam etmektedir.

İnsan dili, iletilerin aktarımını sağlarken beden hareketleri ve mimiklerle birlikte ses tonu ve yüksekliğinin de kullanıldığı bir iletişim sistemidir (Haviland vd., 2006'dan akt., Erguvan Sarıoğlu, 2008, s. 211).

Dil iletişimsel olarak o dili paylaşan herkes tarafından kullanılmaktadır. Ait olduğu toplumun önceki zamanlarda kararlaştırmış olduğu fakat hala gelişim ve değişimine devam eden belirli anlamlar çerçevesinde anlaşılabilen sesler sistemidir. Bu nedenle bir milletin dilini inceleyerek o milletin kültürünü geçmişte yaşadığı savaş, göç gibi olayları, iletişim sağlamak için kullandıkları sesler sisteminin ne gibi aşamalardan geçtiğini görmek mümkündür.

Akarsu (1998), insanların geçirdiği bütün ilerlemelerin, değişimlerin, dili etkilemeden yalnızca insanlara, uluslara etki edemeyeceğini belirtmektedir. İnsanlığın her dönemi bir önceki dönemden bir takım etkiler almaktadır. Böylece dil; gittikçe büyüyen, gelişen bir derya halini almaktadır.

Bugün dünyada yaşanan tüm teknolojik ilerlemeler dilin geçmişten günümüze taşıdığı geniş bilgi birikiminin sonuçlarıdır. Yani dil insanlar arasında iletişimi sağlamanın ötesinde literatürde de iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Dünya giderek daha çok bilgi birikimi elde etmekte ve bunları kullanarak yeni bilgiler üretmektedir. Böylece dil ve iletişim kendi içerisinde bir döngü sağlamış olmaktadır.

2. 1. 1. 2. Dil ve Düşünce

İlk çağlardan itibaren yapılan araştırmalarda dil ve düşüncenin ya tamamen aynı bir olgu veya tamamen iki ayrı olgu olarak ele alındığını ancak dil ve düşünce olgusunun bunların ikisinin de ortasında olduğunu savunmak üzere L. S. Vygotsky, (1998) "*Dil ve Düşünce*" adlı eserini kaleme almıştır.

Vygotsky, (1998) dil ve düşüncenin bir kabul edilip yıllarca üzerinde durulmamış olmasını "sorunu görmezden gelmek" olarak nitelendirmiştir. Sonuçta ikisi de aynı olguysa o zaman aralarındaki ilişkiden de bahsedilemez. Bundan dolayı üzerinde düşünmek ve fikir üretmek engellenmiş kabul edilir. Bu anlayış inceleme sürecine ne kadar zarar veriyse sözcüklerdeki ses ve anlamları da ayrı ayrı ele alıp fonetiğin ve semantiğin

tamamen ayrıştırılıp incelenmesi de o kadar zarar vermiştir. Konuşmada kullanılan seslerin düşünmeden bağlantısı koparılıp yalnızca ses olarak yapılan inceleme ne kadar kapsamlı olursa olsun, sesin insan konuşmasındaki işlevi sorununa açıklık getiremez. Aynı şekilde anlam, konuşmadaki seslerden koparılıp incelendiği zaman sadece taşıyıcısından yani dilden bağımsız bir düşünce eylemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Vygotsky, (1998) dil ve düşünceyi incelemek için “birimlere ayrıştırma” olarak adlandırdığı bir çözümlene yöntemi kullanır. Bu yöntemi kullanırken birimden kastı, bütünü başlıca özelliklerini taşıyan ve bunları kaybetmeden en küçük parçalar haline getirilmiş şekilleridir. Birimlere ayrıştırma yönteminde bu birimler çözümlenmektedir. O, düşüncenin dil ile aynı kalıptan çıkmadığını, dilin düşünceyi olduğu gibi yansıtmadığını ve bu yüzden Aristoteles’in düşüncesi olan “ *dilin düşüncenin elbisesi olduğu* ” anlayışına karşı gelmiştir. Düşüncenin konuşmaya dönüşene kadar birçok değişime uğradığını dile getirir (Vygotsky, 1998).

Hamman’a göre, dil olmasaydı akıl da olmazdı. Dili aklın bir organı ve ölçütü olarak ifade etmektedir. Düşüncelerimiz dil içinde geçer, berraklaşır ve dil sayesinde gerçekleşirler, ifadesinde bulunmaktadır. Dilsiz olan dilden ayrı hiçbir düşüncenin olmadığını yalnızca ses halinde dışarı çıkmasa bile içten dil ile gerçekleşen bir düşünce olabileceğini ifade eder. Humboldt’a göre, (1908’den akt., Akarsu, 1998, s. 38) *dil, düşünceyi tamamlayan, düşünceyi var eden bir olgudur. Ancak dilini oluşturan, yükselten bir toplum gerçek bir düşünce etkinliği gösterebilir.*

Sonuç olarak, dil ve düşünce karşılıklı olarak birbirlerini oluştururlar (Akarsu, 1998). Düşünce dil ile ifade edilirken zihinde oluşan şekliyle değil kavramların göstergesi olan somut şekliyle görünür. İnsan duygu ve düşüncelerini ifade ederken kullandığı dilde en yakın hissettiği kelimeleri seçmeye çalışır. Hatta bazen duygu ve düşüncelerine tercüman olacak kelimeleri bulamadığını veya yeterli gelmediği beyanında bulunur. Bu nedenle düşünme gücü geliştikçe dilin gelişimi de gerçekleşir. Aynı şekilde dildeki sözcükler ne kadar çoksa o sözcüklerin düşündükleri de o denli çok olur. Yani dil ve düşüncenin birbirlerini beslediği söylenebilir.

2. 1. 1. 3. Dil ve Birey

Birey, toplumlara oluşturan ve düşünsel, duygusal, iradeyle ilgili nitelikleri toplum içinde belirlenen insanların her biri, fert (TDK, 2011) olarak tanımlanmıştır. Bireyler toplumlara meydana getirir ve sürekliliğini sağlar.

Var olduklarından beri topluluk halinde yaşayan insanlar düzen ve toplum sağlığı için kurallar koymuşlardır. Bu şekilde kendilerinden sonra gelen toplumlara da ışık tutarak

yasaların meydana gelmesini ve bu sayede daha somut bir düzenin olmasını hızlandırmışlardır. Dil de bu süreçte topluma ve bireye derinden bağlıdır (Akarsu, 1998).

Her toplum dili bir şekilde kullanmıştır. “Dilin mi yoksa toplumun mu önceden var olduğu yönünden bir bulguya rastlanamamıştır” (Humbold, 1908’den akt., Akarsu, 1998, s. 44). Fakat her toplumun kullandığı kendine özgü olsun veya olmasın iletişimi sağlayabilmek için bir dili vardır.

Dil, toplumla beraber gelişip büyüebildiği gibi yine toplumla beraber yok olabilmektedir. Dilin devamlılığını birey sürdürür. Humbold’a (1908’den akt., Akarsu, 1998, s. 45) göre, diller özgür olarak doğmazlar, mensubu olduğu toplumlara bağlı olarak belli sınırlar içerisinde ilerlerler. Diller sürekli toplumlarla beraber gelişirler ve bireylerin özelliklerinden etkilenirler. Toplumların oluşturduğu her dönem bir önceki dönemden izler taşıdığı gibi bir sonraki dönemine de etkilerde bulunur. Bu etkiler neticesinde dil, her dönemden izler taşıyarak ilerlerler.

Dili insan yaşatır ancak dilin insan doğduğunda kendisinden bağımsız bir dil içerisinde doğar ve bu dünyadan ayrıldığında dil yine varlığını sürdürmeye devam eder. Yani dilin, bireyin sonluluğunun da ötesinde bir varlığı vardır. Her bireyin içinde bulunduğu yaşam sürecini kendisi ile birlikte geçirip bu süreçleri taşıyan dil, bireyin karşısına bu denli büyük bir güç olarak çıkar. Sonuç olarak bireyin sahip olduğu gücün dilin gücü karşısında ne kadar az olduğu ortaya çıkmaktadır (Humbold, 1908’den akt., Akarsu 1998, s. 48).

“Dil, her bireyde ufak tefek farklılıklarla kullanılır. Bu şekilde toplu farklılıklar sonucunda her kuşak onda bir değişiklik yapar. Buna göre de dilin gücü üstünde insanın gücü fark edilir” (Akarsu, 1998, s. 49).

İpek, (2015) çalışmasında dilin iki temel değer üzerine kurulu olduğunu söylemektedir. İlki insanı ve insana ait değerleri barındıran, saklayan taraftır. Diğeri ise insana ait olan duygu, düşünce, sevinç ve keder gibi insan dünyasını ilgilendiren her şeyi açıklayan ortaya çıkaran taraftır.

Ustüner’e göre, (2003’ten akt., İpek, 2015, s. 34) dil bir milletin bütün tarihi boyunca edindiği kültürü, değerlerini, tecrübelerini toplayan, onları koruyup yaşatan kutsal bir hazine olarak sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda kültürel kimliği belirleyip onun koruyucusudur. Dil, bu yönüyle insanla o insanın içinde yaşadığı toplumun değerlerini birbirine kenetleyen bir simge haline gelir (Korkmaz, 2002). İnsan tüm yaşamı boyunca dili kullanarak geçmişin derin bilgi birikimini ve sanatını kullanarak yeni sanatlar ve düşünceler ortaya koyar. Gelecek nesillere aktarmak istediklerini, duygularını düşüncelerini, yaşadıklarını yazıyla veya çeşitli yollarla anlatarak dile emanet eder.

Bireyin tarih boyunca savaşta, sanatta, yaşamda, bilimde elde ettiği tüm başarılar dil sayesinde. İnsan her zaman bunun bilincinde olarak dili hassasiyetle kullandığı

müddetçe toplumunu güçlü kılar. Dilin gelişip büyümesi toplumu güçlendirdiği gibi, zayıflayıp körelmesi de toplumu yıkan en büyük faktördür.

2. 1. 1. 4. Dil ve Çocuk

Toplumun temelini oluşturan çocuk, yaşam zincirinin doğal ve değişmez halkalarından biridir. Tarih boyunca çocuk tanımı değişiklikler göstermiş ve çeşitli toplumlarda farklı boyutlarıyla ele alındığı görülmüştür. Çocukluk, toplumsal bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani öteki toplumsal kavramlar gibi norm ve değerlere göre çocukluk da görecelidir. Toplumsal kavramlar, içinde buldukları toplumun anlam ve açıklama gücüyle sınırlıdır (Tan, 1989).

Çocukluk kavramı, orta çağdan günümüze büyük değişimlere uğramıştır. Bu süreçte çocukların eğitimi üzerine birçok farklı model geliştirilip uygulanmıştır. Her toplumun öncelik tanıdığı değerler değişkenlik gösterir. Bu nedenle her toplum eğitim modelini kendine özgü düzenlenmeye çalışmıştır. Bir toplumun modeli kendi içinde başarılı olabilir fakat başka bir topluma uygulandığında başarısızlıkla sonuçlanabilir. En iyi ve doğru olduğu düşünülen politika bile kendi toplumunun değer yargılarını taşıdığı için dünyanın her yerinde geçerli kabul edilmesi sağlıklı görülmemektedir. Bu bağlamda eğitimciler her çocuğun kendi toplumunda ele alınmasını, değerlendirilmesini ve en uygun eğitim modeline tabii olmasını uygun görmektedir.

Çocuk, dili sayesinde içinde doğup büyüdüğü toplumun kültürünü ve değer yargılarını alır. Çocukluğun bittiği dönemde artık neredeyse edinmesi gereken kültürün tamamını edinip taşıyıcısı konumuna gelmiştir. Bu nedenle çocuğun daha anne karnında dilini edinmeye başladığı toplumun, çocuğa dili eksiksiz ve düzgün öğretmesi öncelikli vazifesidir. Çocuğun dil edinim sürecinde karşılaşılabileceği her şey göz önünde bulundurularak olumlular pekiştirilip, dil gelişimini sekteye uğratabilecek unsurlar tespit edilerek aileler, öğretmenler ve bu konunun uzmanları tarafından düzeltilmesi önemli etkenlerdir. Toplumun birlik, bütünlük ve daimiliğini sağlayacak olan dil ve kültür unsurlarının taşıyıcısı olan bugünün çocukları, dili en doğru şekilde öğrendiği takdirde bireyler, toplum adına üzerine düşen görevi gerçekleştirmiş sayılmaktadır.

Dil, çocuğun sosyal bir kişi olmasını sağlayan, kendisini kontrol edip takibi sağlayabilen, kendi duygu ve düşüncelerini, nasıl davranışlarda bulunabileceğini öğretebilen ve en önemlisi kendini güvende hissetmesine yardım eden bir davranıştır (Çakır, 2004).

2. 1. 1. 4. 1. Çocukta Dil Gelişimi

Çocuğun beden, dil, zihin ve psikolojik gelişimi bir bütünün parçaları gibi birbirini etkiler ve geliştirir. Bu unsurlardan herhangi birinde olumsuz bir gelişme meydana gelirse bu bütün bünyeyi etkilemektedir (Temizyürek, 2008). Çocukta dil ve düşünce gelişimi üzerine önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda Piaget ve Vygotsky'nin teorileri öncül olmuştur.

Çocukta dil gelişimi doğumdan önce başlar. Çocuk, anne karnındayken annesinin ses perdesinin değişikliklerini fark eder. Bu da çocuğun dil gelişiminin başlangıcı olarak kabul edilir. Bebeğin doğumdan itibaren anne sesine ve konuşmasına tepki verdiği görülmektedir (Yıldız, Okur, Arı ve Yılmaz, 2010).

Vygotsky'e göre, bebek doğumundan itibaren iletişim ve sosyal ilişki kurmak için konuşur (Erdener, 2009). Bebek, dili kullanmak için doğuştan programlanmıştır ve çevresiyle sağlıklı bir iletişim süreci olduğu sürece kısa bir süre içerisinde dil gelişimi gerçekleşmiş olur. Çocuk dili öğrendiği süreç içerisinde aynı zamanda grameri de bir bütün halinde öğrenmektedir.

Dilin ustaca kullanılabilir hale gelmesinin ve tamamen öğrenilmesinin genel görüşlere dayanarak 5-10 yaşları arasında gerçekleştiği, çocuklarının çoğunlukla dil gelişiminin önemli bir bölümünü 5-6 yaşlarında gerçekleştiği kabul edilmektedir (Yapıcı, 2004).

Yıldız ve diğerleri (2010) "Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi" adlı eserinde çocukta dil gelişimini "Okul Öncesi Çocukta Dil Gelişimi ve Okul Çağında Çocukta Dil Gelişimi" diye ayırıp detaylı bir şekilde incelediği görülmektedir. Bu çalışma okul çağındaki çocuklar üzerinden yürütüldüğü için bahsedilen kitapta yer alan "Okul Çağındaki Çocukta Dil Gelişimi" bölümü ve başlığı çalışmaya ışık tutmuş ve kaynaklık etmiştir.

2. 1. 1. 4. 1. 1. Okul Çağındaki Çocukta Dil Gelişimi

Çocuğun okul çağına kadar ki dil gelişimini, içinde bulunduğu ve büyüdüğü ortamı yani çevresi ve ailesi belirler. Çocuk bu dönemde herhangi bir eğitim almadıysa içinde bulunduğu ortamın dilini tüm yanlışlarıyla ve doğrularıyla benimser. Henüz okuma yazmayı öğrenmemiş olsa da dili kullanırken varsa farklı yöresel ağız özelliklerini çocukta olduğu gibi görmek mümkündür. Aynı şekilde büyüdüğü ortamda neye maruz kaldıysa kelime dağarcığı da o yönde gelişir. Mesela tarım ve hayvanlılıkla uğraşan bir ailede büyüyen çocuk o alandaki terimlere daha çok hâkim olduğu görülebilir. Veya doktor, polis gibi terimsel yönden zengin mesleklere sahip bir ailenin çocuğu o terimlere daha çok

hâkimdir. Çevresindeki herkesin kitap okuduğu, kitapları elinden düşürmeyen bir ortamda büyüyen çocuk kitaplara aşinalık kazanır ve kendisi de bunun olması gerektiğini bilir ancak ailesinde, annesinde veya babasının elinde hiç kitap görmeden okul çağına gelmiş bir çocuk kitapları hayatın bir parçası olarak değil okulun ve eğitimin bir parçası olarak görmeye başlar.

Bu gibi nedenlerle okula başlayan çocuklar aynı dil seviyelerine sahip değildirler. Okul yaşından sonraki dil gelişiminde sorumluluk daha çok aileden öğretime geçmektedir. Okulda uygulanan birtakım yöntemlerle dil seviyeleri yakınlaştırılmaya çalışılır (Yıldız, vd., 2010, s. 30).

Bağcı Ayrancı'ya (2018) göre, 7-13 yaş grubu özellikleri şöyledir:

7 yaşındaki çocukta, okul ile birlikte dil gelişim ilerlemeye başlar. Çocukta anlatım gelişir, okumaya ilgi artar. Çevre hakkında daha gerçekçi bir görüşe sahip olur. Çocuğun dış dünyaya olan ilgisi artmaya başlar, hayali oyunlar yerine gerçekçi oyunlara yönelir.

8 yaşındaki çocukta sözel ifadeye karşı ilgi artar. Yetişkinler gibi konuştukları görülebilir. Argo konuşmaları deneyebilirler. Hayal ve gerçeklik arasındaki farkları anlayabilir ve tabiat konularını da anlamaya başlar. Artık tamamen canlı cansız ayrımını yapabilmektedir.

9 yaşındaki çocukta ise, dilini kullanırken sekiz yaşındaki akıcılığı görülemez. Yeni durumlar ve kavramlarla karşı karşıya kaldıkları için gramer hataları artmaya başlar. Ancak okumaya karşı ilgileri artmıştır. Roman ve macera kitaplarının okunmasında artış görülür.

Yıldız ve diğerlerine (2010, s. 31) göre, “çocuklar yedi ile dokuz yaş arasında okuma yazmayı tamamen öğrenmişlerdir. Birbirine yakın kavramları ayırmada başarılıdır ve onları sınıflama yetileri de gelişmiştir. Bu yaşlarda çocuklar gazete haberlerini, tabelaları, hikâye ve masalları okuyabilirler.”

Bağcı Ayrancı'ya (2018) göre,

10 yaşındaki çocuk, eğitimcilere göre yetişkinler dünyasına uyum sağlamanın altın çağındadır. Konuşma ve iletişim bu dönemde çok önemlidir. Çocuklar bu dönemde sosyal olaylara ve aile yaşamına ait konulara ilgi duyarlar.

11-13 yaşındaki çocuklar ise, etkin bir şekilde konuşma ve yazma yetisine sahip olurlar. Eğer bu yaşına kadar dil yeteneği fazla gelişim gösterememişse, akademik başarısı ve sosyal iletişimi gelişmeyebilir.

Yıldız ve diğerlerine (2010) göre, çocuğun 13 yaş civarında masal zevki biter ve artık gerçekler üzerine yoğunlaşırlar. Tabiat, fen bilimleri ve hayvanlara yönelik konulara, kahramanların yaşam öykülerine ilgi duymaya başlarlar. Uzun romanlardan ziyade kısa

roman ve hikâyeleri okumayı tercih ederler. Bu yaş grubu çocuklarda koleksiyon merakı başladığı için kitaplık kurmaya yönlendirilmelidirler.

2. 1. 1. 5. Dil ve Kültür

Kültür, bir milletin var oluşundan itibaren meydana getirdiği maddi manevi her şeydir. Olgü, düşünce, değer, dil, sanat, yapı, yaşayış, yemek ve daha birçok şey kültürün ürünüdür. Kültür üzerine bugüne dek birçok araştırma yapılmış ve kültür birçok kez tanımlanmıştır. TDK'ye göre kültür, *“Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin”* olarak tanımlanmaktadır.

Kültür, bir milletin asırlar boyunca oluşturduğu tüm birikimini kaydeden bir bellektir. Yüzyıllar boyunca ilgi, algı, tutum ve davranışlarla ortaya çıkan yaşam şekli, maddi ve manevi değerler bütünü olan kültür, nesilden nesile bir miras olarak aktarılmıştır. Milletlerin tarihi, sanatı, edebiyatı, düşünleri, bayramları, şiirleri, şarkıları, türküleri... Kendi dillerinden, gelenek ve göreneklerinden izler taşımaktadır. Bütün bunlar o kültüre ait unsurlardır. Ağıtlar, ninniler, türküler ve daha niceleri bizi “biz” yapan yegâne ürünlerdir (Göçer, 2012).

Kültürü oluşturan en önemli öge ise dildir. “Kültürde ne varsa dilde de vardır. Dildeki her şey kültürden gelir. Kültür, dilde yaşar, gelişir, birikir. Dil, kültürün hazinesi, bilinci ve ruhudur” (Güvenç, 1992, s. 509'dan akt., Yıldız vd., 2010, s. 15). Bir millet, kültür bakımından ne kadar ilerde ise, yüksek bir düşünce yaşamına sahipse, bu üstünlükler er geç dillerine de yansımaktadır. Bir milletin dili, üstünlüğe erişememişse kültür olarak da gerçek bir üstünlüğe ulaşamamış sayılmaktadır. Sadece yüksek bir olgunluğa ulaşan dillerde gerçek bir düşünce etkinliği ortaya çıkabilmektedir. İnsanın düşünebilmesinin en önemli koşulu dilidir. Bu nedenle dilde üstünlüğü olmayan bir milletin düşünceleri de kapalı, dar ve sınırlı kalmaktadır. Bu da bütün kültürü etkiler. Birinde üstün olan bir milletin, ötekinde de üstün olması kaçınılmazdır (Akarsu, 1998, s. 88). Bununla ilgili Peyami Safa'nın “Kültürün ilk basamağı, anadilini iyi konuşmak ve yazmaktır” sözü konuyu özetlemektedir.

Dil ile kültürü bir bütün olarak inceleyen ve bu konuda çalışmaları başlatan, araştırmacılara ışık tutan kişi Humboldt'tur. Humboldt'un dili, üründen ziyade biçimlendiren inşa eden şey olarak düşünmesi dil felsefesindeki önemli kırılma noktasını oluşturur. Ona göre, dil ve düşünce sanıldığından çok daha yakındırlar. Kültür dili, dil kültürü oluşturur.

Yani dil ve kültür arasında birbirinden ayrı düşünölemeyen karşılıklı bir etki vardır (Topkaya, 2016).

2. 1. 2. Temel Dil Becerileri

2018 yılında hazırlanan TDÖP'de dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olarak dört temel dil becerisi 1-8 sınıf arası tüm öğrencilerde ortak öğrenme alanı olarak tasarlanmıştır. *Öğrencilerin bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi beceri ve değerleri içeren bir bütün bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır* (MEB, 2018).

2. 1. 2. 1. Okuma Becerisi

Okuma; sözcükleri, cümleleri veya bir metni var olan tüm unsurlarıyla okuyucunun görmesi, algılaması, kavraması ve anlamlandırma etkinliğidir (Gündüz ve Şimşek, 2011). Okuma esnasında birey, metni anlamaya çabalamakta ve anladıklarıyla ön bilgilerini birleştirip yeni anlamlara ulaşabilmeye çalışmaktadır. Okuma esnasında farklı beceriler kullanılması gerekmektedir her şeyden önce sağlıklı bir algılamının gerçekleşmesi şarttır. Bu süreçte sağlıklı okumanın gerçekleşmesi için kelimeleri tanıma, anlam bilgisi, cümle diziliş bilgisi, dilsel süreçler ve anlama gereklidir (Şahin vd., 2014).

Okumanın fayda sağlayabilmesi okuduğunu anlamaya bağlıdır. Hatta anlamanın da ötesinde, bilginin daimi ve okur üzerinde etkisi olması için eserin estetik beğeni uyandırması beklenir (Aktaş ve Gündüz, 2011). Estetik beğenin oluşması çocuklarda aile, öğretmen, arkadaş gibi yardımcıları vasıtasıyla oluşur ve gelişir. Henüz estetik zevki oluşmamış bir çocuk bir kütüphaneden veya kitapçıdan kendine uygun kitabı tek başına seçmekte zorlanabilir. Eğer destek almazsa yaşına ve estetik anlayışına ters düşecek kitaplarla karşılaşması halinde, çocukta kitaplara karşı önyargı oluşabilir. Yani henüz bu sürecin başında olan çocuk destekler sayesinde ya estetik zevk anlayışına sahip okuma alışkanlığı kazanmış bir birey olur veya kitapları sevmeyerek okuma alışkanlığı kazanmadan bu sürece devam eder.

2. 1. 2. 1. 1. Okuma Alışkanlığı

Okuma alışkanlığı, okuma etkinliğinin istekli bir şekilde sürdürölme halidir. Alışkanlıkları değiştirmek veya bırakmak oldukça zordur, bu nedenle okuma etkinliği alışkanlığa dönüştüröldüğü sürece vazgeçilmez olacaktır (Gündüz ve Şimşek, 2011).

Ülkemizde okuma alışkanlığının düşük olması bilinen bir gerçektir. Eğitim öğretim sistemindeki hatalar ve sürekli değişiklikler, ailelerin ve toplumun gereken önemi vermemesi, kitle iletişim araçlarının okumayı destekleyici nitelikte olmaması okumaya ilginin düşük olmasında ve okuma alışkanlığının kazanılamamasında etkilidir (Yılmaz, 1989'dan akt., Demir Atalay, 2018, s. 18).

Hanedar (2011), *8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Bir Araştırma* adlı çalışmasında 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını tespit etmek üzere 300 öğrenciye bir anket uygulanmıştır. Sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin 103'ü (%34,3) her gün kitap okurken 197'si (65,27) okumadığı görülmüştür. 221 öğrenci (%73,7) boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirirken, 79 öğrenci (%26,3) boş zamanlarında kitap okumamaktadır. Öğrencilerin 202'si (%67,3) kitap almak için para ayırabiliyorken 98'inin (%32,7) ayıramadığı görülmektedir. Öğrencilerin 102'si (%34,0) okul kütüphanesini ziyaret ediyorken, 198'i (%66,0) ziyaret etmemektedir. Bu durumda öğrencilerin kitap okuma ve kütüphaneye gitme alışkanlıklarının zayıf olduğu görülmektedir.

Balcı (2009), *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları* adlı çalışmasında ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarını cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi ile sosyoekonomik çevre değişkenleri açısından belirlemeyi amaçlamıştır. Evreni temsilen 390 öğrenci seçilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının genelde "yüksek" olduğuna varılmıştır. Cinsiyet değişkeninde özellikle kız öğrencilerde bu oranın fazla olduğu tespit edilmiştir.

Mete (2012), *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma (Malatya İli Örneği)* adlı çalışmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarını cinsiyet, ebeveyn eğitim düzeyleri, okuma kampanyasına katılım ve katılımdan haberdar olma gibi değişkenler açısından inceleme amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının genel olarak "yüksek" olduğuna varılmıştır. Çalışma değişkenleri olarak kız öğrencilerinin tutumlarının daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca "Malatya Okuyor Kampanyası" da öğrencilerin okuma alışkanlığına karşı olumlu bir etkiye bulunduğu tespit edilmiştir.

Aksoy (2014), *İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına İlişkin Veli Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri* adlı çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanma durumlarını velilerin, öğretmenlerin ve kendilerinin görüşleri doğrultusunda belirlemeyi amaçlamıştır. Sonuçlara bakıldığında, velilerin %92,6'sının okumayı sevdiği ancak %40,8'inin okuma alışkanlığının olmadığı görülmüştür. Velilerin % 64,8'i

çocuğunun okuma alışkanlığı olduğunu belirtirken %35,2'si olmadığını söylemektedir. Çocuğun evde kendine ait bir kitap bölümünün olup olmaması sorusuna velilerin %92,6'sı evet cevabını vermiştir. Öğretmenlerin ise %80,9'u okuma alışkanlığının olduğu, %50,9'unun öğrencilerini kütüphaneye götürdüğü görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerinde ilgi ve merak uyandırmaya karşın bir çabası olup olmamasına %33,6'sı "bir çabam olmadı" cevabını vermiştir. Öğretmenlerin %100'ü de öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmasındaki sorunun kendilerinde olduğu görüşündedir. Ardından %54,5 oranında aile ikinci sırada gelmektedir. Öğrencilerin ise %95,2'si kendilerinde okuma alışkanlığının var olduğu görüşündedir. Öğrencilerin kütüphane kullanımına ilişkin görüşleri ise %61,1'i ailesiyle hiç kütüphaneye gitmediğini, %65,5'i öğretmeniyle hiç kütüphaneye gitmediği %79,4'ü ise düzenli olarak kütüphaneden faydalanmadığını belirtmektedir.

Taşkesenlioğlu (2013), *Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir İnceleme* adlı çalışmasında, 450 öğrenciye "Okuma Alışkanlıkları Anketi" uygulanmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin büyük bir bölümünün düşük okuma düzeyine sahip olduğu bununla beraber kız öğrencilerin okuma düzeyinin erkek öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler, kitaplarını seçerken en çok internet kaynaklarından ve sosyal çevrelerinden faydalandığını belirtmiştir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında ülkemizde okuma alışkanlığının olmadığı yönünde bir düşünce hâkim olmasına karşın bireylere sorulduğunda genellikle kendilerinden okuma alışkanlığının var olduğunu söylemeleri dikkat çekmektedir. Çoğunlukla kız öğrencilerin erkeklerden daha fazla okuma alışkanlığı oranına sahip olduğu görülmektedir. Aile ve öğretmenlerin okuma alışkanlığının ne denli önemli olduğunun bilincinde olduğu ancak öğrencilere bu konuda destek olma konusunda yeterli olmadıkları görülmektedir.

2. 1. 2. 1. 2. Okuma Tutumu

Tutum, genel olarak kişilerin çevresindeki canlı veya cansız herhangi bir olguya karşı geliştirmiş olduğu tepki öneğilimini ifade etmektedir (Baysal, 1981). Bireyler, sadece varlıklara karşı değil herhangi bir duruma ve soyut olgulara karşı da tutum geliştirebilmektedir. Tutumun oluşması için bireyin direkt olarak tutum geliştirilen varlıkla veya olguyla karşılaşması gerekmeksizin çevresinden duyduğu şeyler doğrultusunda da tutum geliştirilebilir. Bu nedenle birinin sahip olduğu tutumun diğerini etkileyecek güce sahip olduğu söylenebilir.

Alexander ve Filler'e (1976, s. 1'den akt., Akkaya ve Özdemir, 2013, s. 78) göre "okuma tutumu, öğrencinin okumaya yakın olmasına veya okumaktan kaçınmasına neden olan duygular sistemidir."

Okuma tutumu bireylerde henüz okuma becerisini kazanmadan çevresel etkilerle oluşabileceği gibi yine zamana ve çevresel faktörlere bağlı olarak değişebilir. Tutumu yaşantı ve çevrenin etkilediği bilindiğine göre öğrencilerin okuma tutumlarını da çevresindeki kişilerin ve yaşadıkları deneyimlerin etkilediği söylenebilir. Öğrencinin okuma tutumunu yakınlık derecesine göre ailesi, öğretmeni ve arkadaşlarının büyük oranda etkilemesi kaçınılmazdır. Bu tutumlar olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz yönde de olabilir.

Okuma tutumunun olumlu yönde olabilmesi için okuma tutumunu etkileyen faktörler önceden tespit edilip desteklenmesi gerekebilir. Ayrıca okuma tutumunu olumsuz etkileyen faktörler de tespit edilip ortadan kaldırılması öğrencilerde okuma tutumunun olumlu yönde olmasına katkı sağlayabilir.

2. 1. 2. 1. 3. Okuma Eğitiminde Çevresel Faktörler

Okuma eğitimi çocuğun çevresinde gelişen bir süreçtir. Çocuk, okuma yazmayı öğrendiği andan itibaren gördüğü yazıları okuyup anlamak ister. Bunun yanında ailesi ve öğretmenleri tarafından çocuğa okuma becerisini pekiştirip ilerletmesine katkı sağlayacak kitaplar okutulur. Kitap okuma alışkanlığının da temelleri burada atılır. Çocuğun okumaya verdiği önemi çevresi etkiler, kimi zaman şekillendirir. Okuma eğitiminde çevresel faktörler; aile, öğretmen, arkadaş, kitle iletişim araçları ve kütüphanelerdir.

2. 1. 2. 1. 3. 1. Okuma ve Aile

Çocuğun okuma eğitimi, masal dinleyebileceği yaşta başlar. Ortalama 2 yaş civarında aile çocuğu kitaplarla masallarla tanıştırmalıdır. Masal türünün çocuklarda bilişsel ve kişilik gelişimine katkı sağladığı bilinen bir gerçektir. Bunun yanında çocuk, düzgün ve sıralı cümleleri duyarak dinleme ve konuşma becerisini de geliştirmiş olur. Henüz okumayı öğrenmemiş olan çocuğun kitaplardan uzak tutulmadan onları yaşamın bir parçası olarak kabul etmesi, okuma eğitimine katkı sağlamaktadır. Resimli masal kitapları oyuncak gibi sürekli çocuğun elinin altında bulunması, masalla resimler arasında ilişki kurabilmesini sağlamaktadır. Sadece kitabın resimlerine bakması bile çocuğun hayal dünyasını geliştirmektedir. Ayrıca henüz okumayı öğrenmemiş bir çocuğun, model aldığı aile bireylerini kitap okurken görmesi çocukta kitaplara karşı sempati oluşturur. Bazı aileler hiç kitap okumasa bile evde kitaplık oluşturarak bu konuda üzerlerine düşen görevi

yapmış olduklarını sanmaktadır. Ancak kitapları sadece kitaplıkta sıralı halde gören çocuk, onları bir obje olarak kabul edip kendi hayatında da kitapları raf objesi olarak kullanmayı normal görecektir.

Masal, efsane, tekerleme ve bilmeceler aslında 0-6 yaş grubu çocuklarına hitap eden ve evde eğitimin gerçekleşmesinde fayda sağlayacak türlerdir. Aileler bu konuda hassas ve dikkatli olmalı, çocuğun gelişim düzeyini göz önünde bulundurmalıdır. Çocuğu okuldan önce kitaplarla tanıştırmamanın çocuğa ne kadar zararı varsa, onun gelişim düzeyini dikkate almadan seviyesinin çok üstünde kitaplara maruz bırakmak da o denli zararlıdır. Çünkü soyut düşünme becerisini henüz kazanmayan, uzun cümleleri anlamlandıramayan çocuk, bir süre sonra kitapları işkence olarak görüp daha okula başlamadan kitap okumaktan nefret edecek hale gelebilmektedir. Ayrıca kendi düzeyinin üzerindeki kitapları anlayamadığı için kendini bu konuda başarısız kabul edebilir.

Bu nedenlerle çocuğun okuma eğitimi sürecinin ailede başladığı kabul edilmektedir. Aileler bunu kabul edip kendi üzerlerine düşen görevi yapması çocuğun sağlıklı bir okuma eğitimi süreci geçirmesini sağlamaktadır. Gündüz ve Şimşek (2011) ailelere okuma eğitimini destekleyici bir takım fikirler sunmaktadır bunlardan bazıları şunlardır:

- Çocuk için kitapla oyuncağı bir tutmak, bir oyuncak alırken mutlaka yanında çocuğa uygun bir kitap da almak.
- Okul çağındaki çocukların okuma eğitimini destekleyebilmek adına öğretmeniyle görüşüp okuma çizelgesi hazırlamak. Önemli çocuk klasiklerini okumasını ve okuduğu kitaplar hakkında konuşup fikir üretebilmesini sağlamak.
- Çocuğu edebiyat ağırlıklı bir çocuk dergisine abone edip kendisini o dergiye yazılar gönderme konusunda teşvik etmek.

2. 1. 2. 1. 3. 2. Okuma ve Öğretmen

Okul hayatına başlayan çocuğun gününün çoğu okulda geçtiği için ailesinden sonra kendisine en yakın gördüğü kişi öğretmeni olmalıdır. Çocuk artık gün boyu öğretmeniyle beraberdir. Onun davranışlarından etkilenir ve onu da kendine model almaya başlar. Bu konuda ailenin de öğretmenlere karşı tutumu çok önemlidir. Aile öğretmeni ne kadar değerli ve önemli görürse, ona saygı duyarsa çocuk da öğretmenini öyle görür. Aksi takdirde öğretmenlere saygı duymayan bir ailenin çocuğu da öğretmenini dikkate almayacaktır. Bu hem sınıftaki eğitim ortamını kötü etkilemekte hem de öğrencinin alacağı eğitimin verimliliğini düşürmektedir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında çocukların okuma alışkanlığının düşük seviyede olmasını sadece aileye bağlayan öğretmenlerin olduğu da görülmektedir. Aile, eğitimin

başladığı ilk kurum olarak kabul edilse de öğretmenler bu sürecin çok önemli yönlendiricileridir. Tüm öğrencileri hedef alarak bir kısmında olumlu etkileri görebilmek bile önemli bir sonuçtur. Bunun yanında öğrencilerin okuma becerisini dikkate alan, büyük fedakârlıklar göstererek oldukça zahmetli etkinliklere girişen öğretmenler de görülmektedir. Bunun sonucunda büyük oranda olumlu sonuç aldıkları da ortadadır. Ayrıca müfredatın yetiştirme durumunu öne sürüp, okuma etkinliğinin okul dışında daha verimli işleyeceğini yani ders dışı veya ailede sürdürülmesi gerektiğini düşünen öğretmenlerin de var olduğu görülmektedir. Ayrıca okul yönetiminin ve diğer öğretmenlerin okuma eğitimine gereken önemi vermemesi, ders saatlerinde buna zaman ayrılmasını gerekli görmemesi hatta okuma eğitimi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından zaman ayrılması istendiği halde bu sürede matematik, fen gibi derslerin işlenmesi veya test çözülmesi de Türkçe öğretmenlerini yıldırayabilmektedir.

Bu konuda öğretmenlerin yapması gereken ilk şey aile ile iletişime geçip iş birliği içerisinde olmaktır. Okuma eğitimi için ne sadece okulda verilen ne de sadece ailede verilen eğitim yeterli değildir. Çünkü okumak, hayatın her anında var olan ve bunun alışkanlığa dönüşmesinin faydalı olduğu bir etkinliktir.

Öğretmen bu konuda sınıfta çeşitli okuma yarışmaları düzenleyebilir; ilçe, il ve ülke bazlı yarışmalara öğrencilerin katılması için onları teşvik edebilir. Aile ve öğrencilerle birlikte onların sevdiği türleri tespit edip yaşlarına uygun kitapları belirleyerek onlara tavsiyelerde bulunabilir. Öğrencileri kitap okumaya teşvik etmek için aile ve öğretmenlerin yapması gereken en önemli şey ise onlara kitap okuyun demek yerine kendileri okuyarak model olmaktır.

2. 1. 2. 1. 3. 3. Okuma ve Arkadaş

Okuma eğitimi sürecini en yakından izleyebilen ve bu süreçte okuyucunun en samimi olduğu katılımcılar arkadaşlarıdır. Çocuk ailesine ve öğretmene karşı kitap okumaya karşı tutumunda yanıltıcı olabilir fakat arkadaşlar çocuğun ders dışındaki zamanında da yanında olduğu için kitap okumak yerine neleri tercih ettiğini, kitap okumaktan gerçekten zevk alıp almadığını, bunun bir alışkanlığa dönüşüp dönüşmediğini, sadece yarışmalar, ödüller için mi kitap okuduğunu anlayabilir. Çocuk, okuduğu kitabın en sevdiği, sevmediği veya dikkatini çeken bölümü o esnada arkadaşıyla paylaşır. Bu şekilde arkadaş, o çocuğun kitapta neleri görüp neleri görmek istemediğinin en yakından tanığı olmuş olur. Ayrıca hangi türleri okumaktan zevk aldığını, hangi kitapları bir solukta okuduğunu veya hangilerini okurken gerçekten çok sıkıldığını en iyi tespit edebilecek olan

yine arkadaşlardır. Bu nedenle bu süreçte bilgi toplamak adına en doğru kaynak arkadaşlar olabilir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla kitap okuma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Bunun nedeni, erkeklerin daha çok dışarıda vakit geçirmesi olabilir. Ailelerde babanın sürekli işteyken, çocuk evde anneye veya bir kadın bakıcıyla zaman geçirmektedir. Bu süreçte ona masal okuyan, kitap okuyarak model olan babalar da olduğu gibi bu görev genellikle annelerin yani kadınlarınmış gibi görülmektedir. Ayrıca erkekler çocuklar futbol vb. oyunlara daha fazla ilgi duyması sebebiyle oyunlarını daha çok ev dışında veya sınıf dışında oynamayı tercih ederler. Ders aralarında sınıflara bakıldığında kız öğrencilerin daha çok sınıfta vakit geçirdiği erkeklerin ise çoğunlukta dışarıda futbol oynadığı gözlemlenebilmektedir. Ders aralarında sınıfta duran bir kız öğrencinin kitap okuması diğerlerini de teşvik etmektedir ancak tüm arkadaşlarını dışarı çıkıp oynarken gören erkek öğrenciler kitap okumayı sevse bile genelde arkadaş çevresinden kopmamak için onların oyunlarına katılmayı tercih ederler. Hatta bu sebeple hem oyunlardan geri kalmayan hem de kitap okumayı seven bazı erkek öğrencilerin ders esnasında gizlice kitap okumaya çalıştığı da görülmüştür.

Bunların yanında, düzenlenen kitap okuma saatlerinde “Herkes yarın bir kitap getirsin” cümlesiyle çocuklara her tür kitabı okuma şansı tanınması halinde onlar için çok zararlı olabilecek bir kitabı tüm sınıfın okuması gibi bir sonuç ortaya çıkabilir. Çünkü öğrenciler kendi elindeki kitabı bitirdikten sonra okuyacağı kitap için çoğunlukla önce arkadaşlarına danışır veya “Elindeki kitap nasıl? O kitabı beğendin mi? Sürükleyici miydi? Okumamı tavsiye eder misin?” gibi sorularla arkadaşlarının okuduğu kitaplar hakkında bilgi edinmeye çalışırlar. Bu süreçte aile ve öğretmenler her ne kadar onlar için faydalı olduğunu düşündüğü kitaplara yönlendirmeye çalışsa da öğrenciler genellikle arkadaşlarının tavsiye ettiği kitapları okumak isteyeceklerdir. Sonuç olarak aile ve öğretmenler bu konuda gerekli önlemleri almalı ve diğer çocuklar için de zararlı sayılabilecek kitapları çevrelerinde bulundurmaları engellenmelidir.

2. 1. 2. 1. 3. 4. Okuma ve Kitle İletişim Araçları

Gazete, dergi, radyo, televizyon, sinema gibi kitle iletişim araçlarının yerini günümüzde artık sosyal medyanın aldığı görülmektedir. Sosyal medya da her yaş grubundan kitleleri hedef aldığı için geniş bir kitle iletişim aracı olduğu söylenebilir. Her türlü bilginin, aktivitenin, olayların hızla yayıldığı bu mecraayı faydalı bir şekilde kullanmak oldukça kolaydır. Gazete, dergi, radyo, televizyon gibi araçlarda toplum sadece iletişimin

alıcısıyken sosyal medyada hem kaynak hem de alıcı olabilmektedir. Ancak gazete, televizyon gibi araçlarda belli kontrollerden denetimlerden sonra bilgiler halka ulaşırken sosyal medyada böyle bir durum pek mümkün değildir. Yine de her iki türden iletişim aracı da kontrollü kullanılmalı ve çocuklar için önlemler alınmalıdır.

Gerek gazete, televizyon, sinemada olsun gerek sosyal medyada olsun okuma eğitimine destek olmak oldukça kolaydır. Gazete ve dergiler gelişen teknolojiye ayak uydurabildiği sürece çocuklar tarafından da sevilen kaynaklar haline gelebilir. Asıl amacı kitleleri bilgilendirmek olan gazetelerin çoğunlukla siyasi, coğrafi ve sporla ilgili haberlere yer vermesi sadece belirli bir kesim tarafından tercih edilmesine sebep olmaktadır.

Gündüz ve Şimşek (2011) edebiyatımızın önemli eserlerinin aslına uygun bir şekilde televizyon ve sinemaya uyarlandığı dönemlerde o kitapların çok okunan kitaplar arasına girdiğini ayrıca kitapların sevilen oyuncuların ellerinde görülmesinin de çok okunmasına sebep olduğunu söylemektedir.

Okuma eğitimini destekleyecek nitelikte olan her türlü faaliyet tespit edilip kitle iletişim araçları ile yaygınlaştırılabilir. Bu konuda aile, okul ve öğretmenler de sosyal medyayı kullanarak uygun platformlarda etkinlikler oluşturarak okuma eğitimi desteklenebilir.

2. 1. 2. 1. 3. 5. Okuma ve Kütüphane

Kütüphane, bireyin kitapla buluştuğu en güzel ortamlardan biridir. Kütüphanelerin kendine özgü kuralları vardır. Kitap okuma veya ders çalışma amacıyla gelen kişileri rahatsız etmeyecek şekilde sessiz olunması da bunlardan biridir. Kütüphaneyi kullanan kişi ister kendi kitaplarını isterse de kütüphanelerde bulunan her kitabı okuma hatta onları ödünç alma şansına sahiptirler.

Çalışmalara bakıldığında öğrenciler genelde kütüphanelerde eski kitapların var olduğunu, günümüzde popüler olan kitapların olmadığını olsa da azami miktarda olduklarını belirtmektedirler. Ayrıca bunları ödünç alıp geri verme, zaman aşımı gibi süreçleri yaşamak istemedikleri için kütüphaneden faydalanmak yerine istedikleri kitapları satın almayı tercih etmektedirler. Yine yapılan çalışmalara bakıldığında bireylerin kitap fiyatlarını pahalı bulmasına karşın çocukların böyle bir sorunu dile getirmediği genelde istedikleri kitapları alma imkânına sahip oldukları görülmektedir. Bu da gösteriyor ki kütüphanelerden ödünç kitap almak, genelde çocuklar için cazip bir imkân olarak görülmemektedir. Ancak yine de geniş bilgi kaynağı olan kütüphanelerin toplumun kültür ve eğitimine olan destekleri yadsınamaz (Kurulgan ve Çekerol, 2008).

Halk kütüphaneleri, birçok alanda ve türde ansiklopedilerin, romanların, hikâyelerin, atlasların vs. bir arada bulunduğu geniş bir bilgi deposudur. İnsanlar bazen kendi çevresinde imkân bulamadıkları için bazen de motive olma amacıyla kütüphanelerde oturup kitap okuyarak veya ders çalışarak zaman geçirmekten zevk almaktadırlar. Halk kütüphaneleri topluma yarar sağlayan en faydalı kurumlardan biridir. Ayrıca halk kütüphanelerinin aile okuryazarlığı ile ilgili doğal bir ilişkisi bulunmaktadır (Kurulgan ve Çekerol, 2008). Aile okuryazarlığı ile ilgili etkinliklere bugüne kadar en iyi örneklerden biri, Bell Atlantic ile Amerikan Kütüphane Derneği'nin beraber yürüttüğü projedir. "Projeyle, yetişkinlerin okuryazarlık düzeyi artırılarak çocuklar için okuma materyalleri geliştirmeye fayda sağlayıp olup tüm aile bireylerinin okuma alışkanlıklarının gelişimi hedeflenmiştir" (Monsour, 1991, s. 31'den akt. Kurulgan ve Çekerol, 2008, s. 242).

Şahin, İşcan ve Maden (2009), İlköğretim Öğrencilerinin Okul Kütüphaneleri ve Sınıf Kitaplıklarını Kullanma Durumları adlı çalışmalarında Erzurum il merkezinde bulunan 58 ilköğretim okulundaki öğretmen ve yöneticilere uygulanan anketlerin sonuçlarına göre; 35 okulda kütüphane olduğu, 21 okulda ise olmadığı, sadece 4 okulun kütüphanesine süreli yayınların alındığı diğerlerine alınmadığı, sınıf kitaplığı olanların toplam kitap sayısının 20'yi geçmediği tespit edilmiştir.

2. 1. 3. Çocuk ve Çocuk Edebiyatı

2. 1. 3. 1. Çocuk/ Çocukluk

Çocukluk, ortaçağdan 19.yy'a kadar farklı toplumlarda çok farklı anlayışlarla ele alınmıştır. Ortaçağda çocuğa ve çocukluğa dair kavramlar veya ürünler yoktur. Çocukluğu yetişkin olmanın öncesi olarak nitelendirdikleri için bireylerin çocuklukları kimse tarafından önemsenmemiştir. Büyümek için birine muhtaç, eksik canlılar olarak görülmüşlerdir. Çocuk oldukları için özel davranışlar, özel konuşmalar, özel kıyafetler, eğitimler görmedikleri gibi büyüklerle aynı kıyafetleri giymiş, aynı şartlarda çalışmış ve aynı dili konuşmuşlardır (Postman, 1995).

Ortaçağdaki çocuk bilgisi genellikle o zamanlarda yazılan özyaşam öykülerinden elde edilmektedir. Genellikle işçilerin hayat hikâyesi söz konusu olup sefil bir görünüş hâkimdir. Ortaçağ bilimleri uzmanı James Shultz'a göre; Antikçağ'dan 18.yy'a kadar yani yaklaşık 2000 yıl boyunca Batıda çocuklar, eksik, yetersiz yetişkinler olarak görüldüğü için yaşamları ortaçağ yazarları tarafından önemsenmemiştir (Heywood, 2003).

1960'lara kadar araştırmacılar çocukları "tamamlanmamış organizmalar" olarak tanımlamıştır. Tüm bilim dallarında önemli olarak görülen şey, olgunlaşmamış, mantıksız,

yetersiz, bencil ve medeni olmayan çocuğu mantıklı, kendine yeten, sosyal ve bağımsız bir yetişkine dönüştürebilmek olarak tanımlanmıştır (Heywood, 2003).

Birçok uzman tarafından 19.yy'ın sonları ve 20.yy'ın başları, modern çocukluk anlayışının oluştuğu dönem olarak kabul edilmiştir. Çocuklar arasındaki cinsiyet ayrımcılığı en aza indirilmiş, onlara uygun beslenme, giyim, tutum ve davranışlar oluşmaya başlamıştır. Ayrıca çocukların çalıştırılması yasaklanmış ve onların haklarını koruyan yasalar çıkarılmıştır (Heywood, 2003).

Çocukluk, matbaanın icadıyla ortaya çıkmıştır. Matbaa icat edildikten sonra 50 yıl içinde tam 8 milyon kitap basılmıştır. Kitaplar yaygınlaştıkça sessiz okuyuculuk başlamıştır. Herkes kendi zevkine hitap eden kitapları okuma tercihine sahip olmuştur. Zevkler doğrultusunda kişilik ve kimlik gelişmiş, okuyanlara önem verilmeye başlanmıştır. Bu şekilde okur-yazarlık önemli hale gelmiş bu okullar yaygınlaşmıştır. Çocukları okuyan aileler modern aile olarak nitelendirilmiştir. Paralı orta sınıf ailelerin çocukların eğitimi için yatırım yapmasıyla çocukluk fikri ortaya çıkmıştır. Yani çocukluk matbaa ve okulun ürünüdür. Okullarda çocuklara görgü kuralları ve erdem öğretilmesi adına kitaplar yazılmıştır. Bu da çocuklara yönelik kitap yazmanın yani çocuk edebiyatının başlangıcı sayılır (Postman, 1995).

2. 1. 3. 2. Çocuk Edebiyatı

Oktay'a (2000) göre, edebiyat insanın iç dünyası ile dış dünyası arasında bir köprü vazifesi görmektedir. Edebi eserlerde bir yandan toplum, çevre hakkında bilgilere ulaşabiliyorken bir yandan da yazarın izlenimlerine ve hayal dünyasına ulaşabilmek mümkündür. Edebi ürünler, gerçeğin hayalle ve düşünce gücüyle harmanlanmış hali olarak nitelendirilebilir. Yetişkinler tarafından edebi ürünlerdeki hayali ve gerçek unsurlar rahatça ayırt edilebilirken çocuklar için bu böyle değildir. Çocuğun bu ayrımı yapabilmesi için kendisinin de çokça hayal kurması ve bunu geliştirebilmesi ve etrafındakilerle paylaşabilmesiyle mümkündür. Bunun ön koşulu büyükleri tarafından hoşgörülle karşılanıp dilini doğru öğrenmesidir. Hayallerinin önemsendiğini gören çocuk yetişkin olduğunda da yeniliklere açık olup sorunlara bulduğu çözümleri dile getirmekten çekinmeyecektir.

Çocuk edebiyatının temel kaynağı çocuk ve çocukluktur. Çocuğun dünyasına uygun olup çocuk bakış açısını ve çocuk gerçekliğini yansıtır. Çocuk edebiyatının dili, konusu, içeriği, anlatımı, yalınlığı, içtenliği çocuğa özgüdür. Çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına, estetik ve sanatsal yönden gelişimine katkıda bulunur (Şirin, 2007).

Ülkemizde çocuklara özel ve okuma durumlarına özgü, onlara hitap eden eserlerin yazılmasına Tanzimat'tan sonra başlanmıştır. Şinasi, Recaizade M.Ekrem, Ahmet Mithat Efendi ve Muallim Naci gibi o dönemin ünlü yazar ve şairleri birtakım çeviri manzumeler ve fabl türünden bazı şiirlerle çocuk edebiyatının ilk önemli ürünlerini vermişlerdir (Oğuzkan, 2000).

Çocuk edebiyatı alanında yayımlanan eserlerde yazarların öncelikli amaçları; çocuklarda çalışma isteği uyandırmak, arkadaşlık, dayanışma ve paylaşımaya özendirme, onlara insancıl barışsever tutum ve davranışlar kazandırıp evrensel konulara öncelik tanımadır (Şirin, 2000).

Edebiyat ürünleri çocuğa hayallerini geliştirip zenginleştirebileceği yeni kapılar aralar. Çocuk bu sayede kendi hayal dünyasının da ötesine erişebilmekte ve dilinin en güzel şekilde kullanıldığı örneklerle karşılaşarak dilini sevip incelikleriyle kullanmayı öğrenmektedir.

Oktay (2000)'a göre, çocuğa sunulacak edebiyat ürünlerinin nitelikleri şöyle olmalıdır:

- Konu bakımından ilgi çekici olmalıdır.
- Dili çocuğa model olmalı, hem çocuk tarafından rahatça anlaşılabilmesi hem de oldukça düzgün bir ifadeyle yazılmalıdır.
- Çocuk için kaleme alınan bu yapıtlar da en az yetişkinlerinki kadar edebi yönden yüksek, estetik olarak güzeli çağrıştırmalıdır. Çocukça değil, çocuk için kaleme alınmalıdır.

Bunların yanında, çocuk okuduğu kitaptaki kahramanları da kendisine model alabilmektedir. Bu nedenle çocuğa sunulacak eserlerdeki kahramanların olumlu özelliklerinin ön planda tutulması, iyi davranışlarının ödüllendirilmesi gibi unsurlar çocuğun toplumun değer ve yargılarını doğru bir şekilde benimsemesine katkıda bulunmuş olur.

Şirin (2000, s. 210)'e göre, "iyi bir çocuk kitabının konu bakımından kültürel değerlerin yanında evrensel olarak kabul edilen insanlık ve ahlak değerlerini kazandırıcı nitelikte olması gerekmektedir." Çocuklar için seçilen konular, onları düşünmeye, fikir üretmeye yöneltmeli ve birtakım beceri ve iyi alışkanlıklar edinmelerine katkıda bulunmalıdır. Çocuk kitaplarında; *kardeş, anne-baba ve arkadaş sevgisi; değerlere ve inançlara bağlılık, farklı görüşlere anlayış ve saygı duyma, doğayı ve hayvanları sevip korumak, başkalarına karşı nazik ve dürüst olmak, girişken, atılgan ve yaratıcı olmak* gibi konu ve temalar işlenmelidir. Çocuklar için kaleme alınan eserlerde uzun tasvirler ve karmaşık ruh çözümlenmeleri yerine daha çok olaylara ve kısa konuşmalara yer verilmelidir. Kullanılan dil, duru, yalın ve akıcı olmalıdır.

Enginün (2000), edebiyat eserlerinde mutlaka bir dünya görüşü hâkim olduğunu, her milletin ve devlet kendi varlığını devam ettirebilmek için temel prensiplerini çocuğa benimsetmeyi hedeflediğini öne sürer. Çocuk edebiyatını da bunun ilk basamağı olarak görür. Çocuk bu dönemde hangi ideolojik telkinlere maruz kalırsa ilerde bunları benimsemesinin de oldukça kolay olduğunu bu nedenle her milletin çocuk edebiyatı ürünlerini kendi milli çizgisini belirterek ve onları temsil edebilecek tiplere yer vererek oluşturması gerektiğini söyler. Şirin (2007) ise, çocukları toplumsal sorunların içinde tutan ve yönlendirme amaçlı hiçbir kitabın hangi dünya görüşüne hâkim olursa olsun iyi bir çocuk kitabı olmadığını söyler. Ona göre iyi çocuk kitabı, çocuğa kendi gerçeğini doğal ve içtenlikle sezdirip yansıtabilen kitaptır.

Şirin'e (2007) göre medya, çocukla yetişkin arasındaki farkı ortadan kaldırmaktadır. Şirin (2007) medyanın herkese hitap eden ortak bir dil kullanarak çocukluğun yitirildiği ve sınırlandırıldığı, yetişkinliğin ise zayıfladığı düşüncesindedir. Konuşmayı sözcüklerle değil de görüntülerle yaptığımız günümüz dünyasında okumayı öğrenmeden televizyon izlemeye başlayan çocuğun okumayı sevmesinin zorlaşmasının yanında çocuk, okumayı öğrendikten sonra ise seçtiği kitaplar; medyanın dilini kullanan, daha çok gerilim ve aksiyon içerikli, medyaya yönelten çocuk edebiyatı örneklerinden oluşması medyanın edebiyat tahribini gözler önüne sermektedir.

Öte yandan günümüzde medyanın kullanımının kaçınılmaz olduğunu kabul edip onu faydalı bir araca çevirmek de mümkündür. Yeni çıkan kitapların tanıtımı, kitap canlandırma kesitleri, çocuklar ve büyükleri tarafından kitap eleştirme videoları ve daha birçok yolla medya aracılığıyla kitap okuma alışkanlığı desteklenebilir. Medya ve kitap okuma birbirine karşı değil, paralel olarak kullanılması gereken iki iletişim biçimidir.

Çocuk edebiyatı yazarları, Şirin'e (2007) göre, iki türdür. Biri hakiki çocuk yazarı diğeri ise pedagojik dille sınırlandırmış çocuk yazarıdır. İkisinin arasındaki temel farklardan biri; hakiki çocuk yazarının en soyut temaları bile eserinde somutlaştırma, bilinç ile bilinç dışı, somut ile soyut arasında yüzleşebilme ve yalın yazma başarısı gösterirken, pedagojik dili kullanan yazar tarif, tanım, öğreticilik sınırında kalır. Bunların yanında üstün sanat yeteneği ve yetkinliğinin olmazsa olmaz olduğu düşüncesindedir. Yazar, çocuğa neleri yazmalıyım, sorusundan ziyade nasıl yazarsam çocuk yazdığımı okur, sorusuna odaklanmalıdır. Anatole France "çocuklar için yazarken ayrı bir eda kullanmayın; iyi düşünün ve çok iyi yazın. Canlı, engin ve ihtişamlı olun" diyerek çocuk kitabı yazarlığının yorumlanmasını kolaylaştırmıştır (Şirin, 2000).

İpşiroğlu (2006), ülkemizde çocuk edebiyatı yazarlarının genellikle geleneğe bağlı kaldığı ve öğreticiliğin ağır bastığı görüşündedir. Medya ile gelenek arasında bir denge kurmaya çalışırken orta yerden gelişen bir çocuk edebiyatının var olduğunu öne

sürmektedir. Bu nedenle ülkemizin çocuk edebiyatında evrenselleşemediğinden yakınmaktadır.

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Dil kullanıldığı tüm toplumlarda zamanla değişime ve gelişime uğramıştır. Her şeyi etkileyen ve her şeyden etkilenen bir iletişim aracıdır. Ait oldukları toplumlardan izler taşımakta ve bunları geleceğe aktarmaktadır. Kültür de dil gibi ait olduğu toplumun izlerini taşır. Bir milletin diline ve kültürüne bakarak tarihini, değerlerini, sanatını ve bunun gibi birikimlerini görmek mümkündür. İnsan, doğduğu anda kendini bir kültür ve dil birikiminin içinde bulmaktadır. Kendi dil gelişimini tamamlarken toplumun kültürünü de edinmektedir.

TDÖP'de çocuğa 1'den 8. sınıfa kadar kazandırılması gereken 4 temel dil becerisi vardır. Bunlar; dinleme/izleme, konuşma, yazma ve okumadır. Okuma becerisi, çocuğun anne karnındayken kendisine okunan metinleri dinleyerek nasıl okunduğunu istemsizce öğrenmesiyle başlar. Okula başlayıp harfleri öğrendikten sonra da okuma gerçekleşir. Ancak iyi bir okuyucu olmakla okur-yazar olmak aynı şey değildir. İyi bir okuyucu okuma alışkanlığını kazanmış, okuma zevki oluşmuş, neyi okuyup okumayacağını bilen kişidir. Okur-yazar olan ise gerektiğinde okunması gereken şeyleri okuyan ve duygu ve düşüncelerini belli bir seviyede yazılı olarak anlatabilen kişidir. Programla kazandırılmaya çalışılan, iyi bir okuyucu olmaktır. Bu nedenle okuma alışkanlığı ve okuma türleri üzerine birçok araştırmaya erişilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının çocuklara okuma alışkanlığı kazandırabilmek adına Türk ve dünya edebiyatından seçilen kitapların yer aldığı 100 Temel Eser uygulaması yayınevlerinin sahte logo kullanımı sebebiyle 2018'in sonu itibariyle müfredattan kaldırılmıştır. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, öğretmenlere "milli ve insani değerlere saygılı her kitabın öğrencilere tavsiye edilebileceği" talimatını vermiştir (Cantürk, 2018).

Daha önce ortaokul öğrencilerine Türkçe öğretmenlerinin okumayı tavsiye ettiği kitaplar üzerine bir çalışmaya rastlanmamıştır. Öğretmenlerin öğrencilere uygun kitap tavsiye edebilmesi için öncelikle öğrencilerin kendi istekleriyle en çok hangi kitapları okuduklarının tespitine yönelik bir çalışmanın sonuçlarını incelemesi gerekmektedir. Literatüre bakıldığında bu sorunun cevabı için doğrudan öğrencilerle çalışan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Öğretmen, tespit edilen bu kitapların niteliklerini ve analizini kendi şartlarında değerlendirdikten sonra onların seveceğinden emin olduğu kitaplarla kitap okuma alışkanlığı kazandırabilir. Ayrıca öğretmenlerin, öğrencilere doğru kitap tavsiye edebilmesi için çocuk edebiyatını çok iyi bilmeleri gerekmektedir. Ülkemizde çocuk edebiyatındaki çalışmalara bakıldığında genellikle çocuğun tarihi serüveninden, gelişim

dönemlerinden ve medyanın çocukluk üzerindeki etkilerinden bahsedildiği görülmektedir. Çocuk edebiyatı yazarlığından ve çocuk kitaplarının niteliklerinden bahseden çalışmaların artmasının sağlıklı çocuk edebiyatı ürünlerinin artışının sağlayabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin, öğrencilerinin sevdiği kitapları bilip bilmediğini tespit etmek ve onlara tavsiye edebileceği kitaplarla onların tercih ettiği kitapların aynı mı yoksa çok farklı mı olduklarını tespit etmeye yönelik bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Böyle bir çalışmanın sonucu Türkçe öğretmenliği bölümünde okutulan çocuk edebiyatı dersine ışık tutacağı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

3. 1. Araştırma Modeli

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapları belirlemeyi ve incelemeyi amaçlayan araştırma iki aşamadan meydana gelmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapları belirlemek için *tarama modeli* kullanılmıştır. Tarama modeli, “*Sosyal bilimlerde, yaygın olarak, büyük kitlelerin, (cinsiyet, yaş, görme kusuru, medeni hal, gelir düzeyi, öğrenim durumu gibi) araştırmaya konu özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan, betimsel araştırmalardır*” (Can, 2017, s. 8).

Araştırmanın ikinci kısmında ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitaplar belirlendikten sonra *doküman incelemesi* yapılmıştır.

Bazı bağımsız değişkenlerin tespit edilen kitaplarla ilişkisine bakılmış ve belirlenen unsurlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

3. 2. Evren ve Örneklem / İncelenen Eserler

Çalışmanın evrenini Trabzon’daki tüm ortaokullardaki öğrenciler ve Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem, *tabakalı rastgele örnekleme* yöntemiyle belirlenmiştir.

Tabakalı örnekleme; “tespit edilen evrenin belirli özelliklere göre tabakalara ayrılmasının ardından her bir tabakadan basit rastgele veya sistematik örneklemin seçildiği bir tekniktir” (Johnson and Christensen, 2014’ten akt., Demir, ed., s. 225).

Evreni temsil eden Trabzon’daki tüm ortaokullar; gerek gelişmişlik gerek coğrafi çeşitlilik açısından merkez, sahil kesimi ilçeleri, iç kesimi ilçeleri, doğu ve batı kesimi ilçeleri olarak beş tabakaya ayrıldı. Ayrılan beş tabakanın 5’i merkez 5’i ilçelerden olmak üzere rastgele olarak 10 okul seçildi. Seçilen 10 ortaokulun her birinden 5, 6, 7 ve 8. sınıflardan 1’er şube olmak üzere rastgele sınıflar seçilerek 840 öğrenci ve onların Türkçe öğretmenleri olan 60 öğretmen örneklem olarak alınmıştır.

İncelenen eserler; Saftirik Greg’in Günlüğü, Küçük Prens, Yankılı Kayalar, Sol Ayağım, Levent Trabzon’da, Bir Küçük Osmanlık Vardı, İçimdeki Müzik, Göl Çocukları, Martı Jonathan Livingston, Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu’dur.

Tablo 1. Türkçe Öğretmenlerinin Cinsiyet ve Mesleki Kıdemlerine İlişkin Dağılımlar

		N	%
Cinsiyet	Kadın	33	55
	Erkek	27	45
		N	%
Mesleki Kıdem	0-5 Yıl	3	5
	6-14 Yıl	29	48,3
	15 ve Üstü Yıl	28	46,7
TOPLAM		60	100

Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenlerine ilişkin dağılımları görülmektedir. Buna göre çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerinden 33 kişi (%55) kadın, 27 kişi (%45) ise erkektir.

Çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerinden 3 kişinin (%5) 0-5 yıl aralığında, 29 kişinin (%48,3) 6-14 yıl aralığında ve 28 kişinin (%28) ise 15 yaş ve üzerinde mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine İlişkin Dağılımlar

		N	%
Cinsiyet	Kız	434	51,7
	Erkek	406	48,3
		N	%
Sınıf	5	247	29,4
	6	221	26,3
	7	202	24
	8	170	20,2
Toplam		840	100

Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cinsiyet ve sınıf değişkenlerine ilişkin dağılımları görülmektedir. Buna göre çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinden 434 kişi (%51,7) kız, 406 kişi (48,3) erkek öğrencidir.

Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinden 247 kişi (29,4) 5. sınıf, 221 kişi (26,3) 6. sınıf, 202 kişi (%24) 7. sınıf, 170 kişi (20,2) 8. sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

3. 3. Verilerin Toplanması

Bu başlık altında veri toplama araçlarından ve veri toplama sürecinden söz edilmektedir.

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapları tespit etmek için araştırmacı tarafından çok miktarda veriyi, kısa zamanda, kolay ve maliyetsiz bir şekilde toplayabilme olanağı sağlayan seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşan iki ayrı anket geliştirilmiştir.

Bu anketlerden birincisi ortaokul öğrencileri içindir. Toplamda 5 sorudan oluşmaktadır. 1. ve 2. sorular listeleme sorularıdır diğerleri çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır.

Anketlerin ikincisi ise onların Türkçe öğretmenleri için hazırlanmıştır. Toplamda 3 sorudan oluşmaktadır. 1. ve 2. sorular listeleme sorusu, 3.sü ise açık uçlu sorudur.

Kitap verileri, kitabın künyesi, kitap yazarı ve edebi kişiliği, kitabın görsel-fiziki özellikleri, türü, konusu, teması, özeti, kitapta geçen mekânlar, kitabın okuyucuya verdiği mesajlar ve kitap karakterlerinin isimleri ve özellikleri başlıkları altında uzman kişiler eşliğinde incelenmiştir.

Bilgi toplama aracı olarak geliştirilen anket formundaki soruların tespit edilmek istenen konulara yönelik olmasına, açık ve anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir.

Geliştirilen anketler, uygulanmadan önce uzman görüşüne başvurulmuştur. Alınan görüşler neticesinde danışman öğretim üyesi ile birlikte karışıklık yaratacağı düşünülen bazı maddeler anketlerden çıkarılıp gerekli düzenlemeler yapılarak anketlere son şekilleri verilmiştir.

Öğrencilere uygulanan anket formundaki listeleme soruları, öğretmenlere uygulanan anket formunda yer alan açık uçlu yorumlama sorusu ve incelenen kitaplar alanında uzman kişiler eşliğinde kodlanarak analiz edilmiştir.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Veri toplama araçları belirlenip hazır hale getirildikten sonra Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğüne araştırma öneri formu sunulmuştur. İlgili formun kabul edilmesinin ardından 10.12.2018 tarihinde Trabzon Valiliğinden araştırma izni alınmıştır. Araştırmanın yapılacağı önceden belirlenen 10 okula araştırmacı tarafından gidilmiştir. Araştırmacı, okullardaki müdür veya müdür yardımcılarıyla görüşüp çalışma izni aldıktan sonra okul

yönetiminin isteği doğrultusunda ortaokulun her kademesinden en az bir sınıfa uygulanmak üzere öğrenci sayısına anket, sınıf öğretmenleri tarafından müsait zamanlarında uygulanması üzere bırakılmıştır. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin derslerine giren Türkçe öğretmenleri için hazırlanan anketler okul yönetimi tarafından teslim alınmıştır. 2018 eğitim öğretim yılı birinci kanaat döneminin bitimine kadar anketler, okul yönetimlerinin anketlerin uygulandığını belirtmeleri üzerine tüm okullardan tek tek toplanmıştır.

Yapılan nicel araştırmada araştırmanın geçerliğini ve sonuçların güvenilirliğini temin etmek için araştırmacı olaylar ve olgulara dışarıdan bakan nesnel bir tavır geliştirmiştir.

Çalışmanın etik kurallara uygun olarak yürütülmesi için, kişiye özel bilgilerin korunması adına ölçme araçlarında kimliği açık edecek bilgiler istenmemiştir. Gerekli yasal izinler alınıp mühürlenmiş anketler kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin ders akışı bozulmaması adına okul yönetimiyle kararlaştırıldığı gibi anketler öğrencilere, sınıf öğretmenleri tarafından anket için uygun olunan bir zaman diliminde uygulanmıştır. Uygulanan tüm sınıflarda tüm öğrencilere anket formu verilip fırsat ve katılım eşitliği sağlanmıştır.

Araştırma öneri formunda Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin Trabzon Üniversitesi'ne dönüşme sürecinde zaman kaynaklı aksaklıklar olma ihtimali göz önünde bulundurularak veri toplama izni ve uygulama süreci 4 ay olarak planlanmıştır. Gerekli izinlerin alınması sonucunda anket formlarının dağıtılıp toplanması 1 ay sürmüştür.

3. 4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinden önce araştırma hakkında yeterince bilgi toplanamayan 70 adet ölçme aracı değerlendirmeye alınmamıştır. Bu anketlerin tamamına yakınının demografik bilgiler hariç boş olduğu tespit edilmiştir. Değerlendirmeye, çalışmaya yönelik bulguların çoğunluğunun var olduğu 840 ölçme aracı alınmıştır. Öğretmenler için hazırlanan ölçme araçlarından yalnızca biri boş olduğu için değerlendirmeye alınmamış 60 tanesi değerlendirilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin en çok hangi kitapları okumayı tercih ettiğini tespit etmeye yarayan ölçekte toplam 5 madde yer almaktadır. Araştırmada ters puanlama yoluna gidilmemiştir. Araştırmanın birinci maddesinde A ve B seçenekleri bulunmaktadır. A seçeneğinde "evet" işaretleyenlere 1, "hayır" işaretleyenlere ise 2 kodu verilmiştir. B seçeneğinde 3 boşluklu listeleme sorusu verilmiştir. Önce öğrencilerin ismini verdiği tüm kitaplar tek tek kodlanmıştır. Sonra belirgin düzeyde tercih edilip öne çıkan tüm kitaplar1'den 75'e kadar kodlanarak değerlendirmeye alınmış geriye kalan kitaplar

76numarasıyla “diğerleri” olarak kodlanmıştır. 77 kodu da cevap verilmeyen maddeler için kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci maddesinde yine 3 boşluklu sıralama sorusu verilmiş ve aynı numaralarla kodlanmıştır. Üçüncü maddede “evet” 1, “hayır” 2 olarak kodlanmıştır. Dördüncü maddede “evet” 1, “evet biraz” 2, “hayır” 3 olarak kodlanmıştır. Beşinci maddede “evet” 1, “çok az” 2, “hayır” 3 olarak kodlanmıştır.

Öğretmenler için hazırlanan ölçme aracında 5 soru yer almaktadır.

Tablo 3. Ölçekteki 1. Soru İçin Puan Dağılımı

0-5 arası	1 puan
6-14 arası	2 puan
15 ve üzeri	3 puan

Tablo 4. Ölçekteki 2. Soru İçin Puan Dağılımı

5.sınıf	1
6.sınıf	2
7.sınıf	3
8.sınıf	4

3. ve 4. soru için öğrenci anketinde yer alan kitapları sıralama puanlaması kullanılmıştır. Ayrıca dördüncü soruda sıralama maddelerinin ardında yer alan öğrencilerin severek okuduğu kitapları tavsiye edip etmediklerini ölçmek adına “tavsiye ettim” 1, “tavsiye etmedim” 2 olarak kodlanmıştır.

5.soru açık uçlu bir soru olup bulgular kısmında analiz edilmiştir.

4. BULGULAR

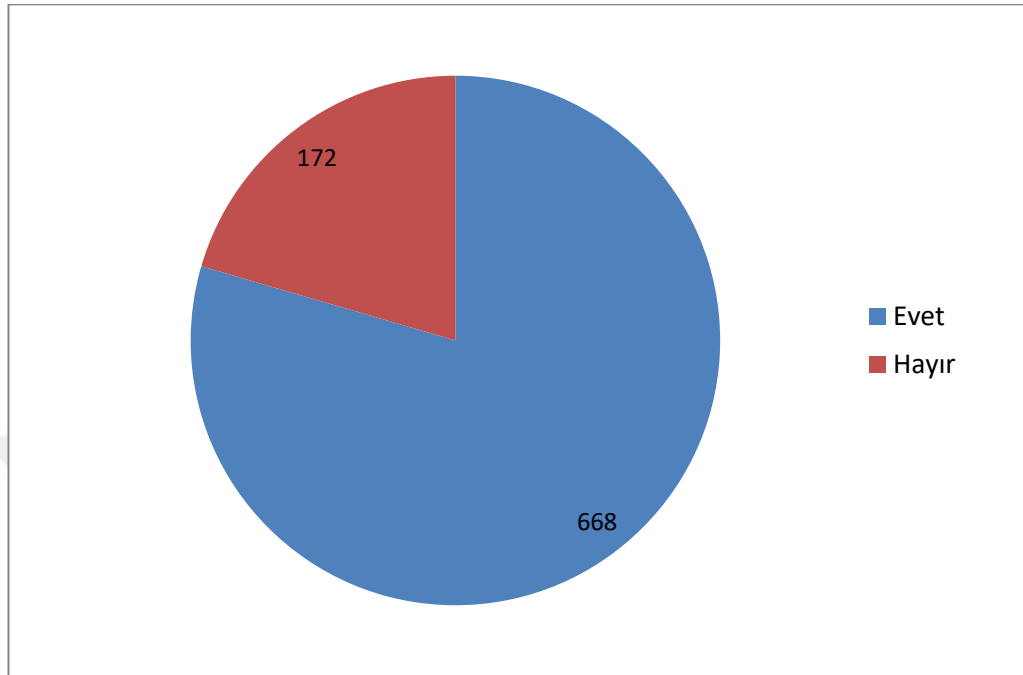
Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettikleri kitapları tespit etmeye yönelik öğrencilere ve Türkçe öğretmenlerine uygulanan anketlerden elde edilen ayrıca tespit edilen kitapların daha önce belirlenen ölçütler doğrultusunda uzman desteğiyle incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4. 1. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapları Tespit Etmeye Yönelik Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapları tespit ederken öğrencilerin tavsiye olmaksızın kitap satın alma durumları, tavsiye olmaksızın alınan kitaplar, severek okunan kitapların kim tarafından tavsiye edildiği, öğrencilerin kütüphaneden faydalanma durumları, kitap satın alabilmek için yeterli maddi imkânın olup olmaması, aile bireylerinin evde kitap okuma durumları araştırılmış, elde edilen bulgular tablo ve şekillerle açıklanarak verilmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerine tavsiye ettiği kitaplar ve öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapları tespit ederken cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenlerine göre elde edilen bulgular tablo ve şekillerle verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, öğrencilerin okuma durumlarına yönelik görüşleri de alıntılarla gösterilmiştir.

4. 1. 1. Ortaokul Öğrencilerinin Kendi Tercihleriyle Kitap Satın Alma Durumları

Şekil 1. Ortaokul öğrencilerinin ders kitabı dışında tavsiye olmaksızın kitap satın alma durumları

Şekil 1'e göre, ortaokul öğrencilerinin ders kitabı dışında ve tavsiye olmaksızın kitap satın alma durumları sorulduğunda 840 öğrenciden 668 (%79,5)'inin "evet", 172 (%20,5)'inin ise "hayır" cevabı verdiği görülmektedir.

Ortaokul öğrencilerine uygulanan anket sonucuna göre 482 farklı kitap ismine ulaşılmıştır. Tüm kitaplar 1'den 482'ye kadar numaralandırılmıştır. En fazla tercih edilen ilk 75 kitap tespit edilmiştir. SPSS programında analiz edilmek üzere 75 kitap kodlanmıştır. Geriye kalan 407 kitap için 76 (diğerleri) olarak kodlanmıştır. Kitap ismi verilmeyen durumlarda 77 (boş) kodu kullanılmıştır.

Tablo 5. Ortaokul Öğrencilerinin Tavsiye Olmaksızın Satın Aldıkları Kitaplar

Kitabın Adı	Frekans
Saftirik Greg'in Günlüğü	103
Levent Trabzon'da	73
Küçük Prens	70
Yankılı Kayalar	70
Sol Ayağım	63
Harry Potter	59
Bir Küçük Osmancık Vardı	58
Göl Çocukları	47
Sherlock Holmes	46
Şeker Portakalı	41

Tablo 5'te, tavsiye olmaksızın alınan kitapların ilk 10'u görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi 840 öğrenciden 103'ü *Saftirik Greg'in Günlüğü* kitabını almıştır. 73 öğrenci, *Levent Trabzon'da* kitabını satın alırken 70 öğrenci *Küçük Prens* ve *Yankılı Kayalar* kitabını almıştır. Ardından *Sol Ayağım* kitabı 63 kişinin satın almasıyla listede 5. sırada yer almaktadır. 59 kişi, *Harry Potter*, 58 kişi *Bir Küçük Osmancık Vardı*, 47 kişi *Göl Çocukları*, 46 kişi *Sherlock Holmes* ve 41 kişi ise *Şeker Portakalı* kitabını satın almıştır.

4. 1. 2. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapların Tespiti

Tablo 6. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı Tercih Ettiği Kitaplar ve Bu Kitapların Sınıflara Göre Dağılımı

Kitap Adı	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
Saftirik Greg'in Günlüğü	45	50	29	5	129
Küçük Prens	31	38	26	30	125
Yankılı Kayalar	66	17	20	21	124
Sol Ayağım	8	17	33	42	100
Levent Trabzon'da	56	28	12	2	86
Bir Küçük Osmancık Vardı	47	24	19	7	97
İçimdeki Müzik	15	11	27	35	88

Tablo 6'nın devamı

Kitap Adı	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
Göl Çocukları	46	13	17	10	86
Martı Jonathan Livingston	9	31	12	33	85
Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu	11	35	32	5	83

Tablo 6'da, 840 öğrencinin sırasıyla okumayı en çok tercih ettiği kitaplar ve sınıflara göre dağılımı görülmektedir. Her öğrencinin 3 kitap ismi vermesi istenilen anket formundan toplam 2520 cevap elde edilmiştir. Öğrencilerin severek okumayı tercih ettiği ilk on kitap sırasıyla görülmektedir. Bunlardan birincisi, 840 öğrenciden 129'unun severek okuduğu aynı zamanda en çok satın alınan *Jeff Kinney'in Saftirik Greg'in Günlüğü* kitabıdır. Kitabın; 5. sınıflarda 45, 6. sınıflarda 50, 7. sınıflarda 29 ve 8. sınıflarda 5 öğrenci tarafından en çok sevilerek okunan kitap olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre, 2. sırada 840 öğrenciden 125'inin severek okumayı tercih ettiği *Antoine de Saint-Exupéry'nin Küçük Prenses* kitabı gelmektedir. 125 öğrenciden 31'i 5, 38'i 6, 26'sı 7 ve 30'u 8. sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tabloda, *Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın Yankılı Kayalar* kitabı, 124 kişinin okumayı en çok tercih ettiği kitaplar arasında 3. sırada yer aldığı görülmektedir. 124 öğrenciden 66'sı 5. sınıf, 17'si 6. sınıf, 20'si 7. sınıf ve 21'i 8. sınıf öğrencisidir.

Christy Brown'un Sol Ayağım kitabı araştırma sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği 4. kitaptır. Bu kitabı tercih eden 100 öğrenciden 8'i 5. sınıf, 17'si 6. sınıf, 33'ü 7. sınıf ve 42'si 8. sınıf öğrencisi olduğu tablo 6'da görülmektedir.

En çok tercih edilen okuma kitaplarından 5. sınıfın *Mustafa Orakçı'nın Levent Trabzon'da* adlı kitabı olduğu tespit edilmiştir. 840 öğrenciden 86'sinin severek okuduğu bu kitabı 5. sınıflarda 56, 6. sınıflarda 28, 7. sınıflarda 12 ve 8. sınıflarda 2 öğrencinin tercih ettiği görülmektedir.

Tablonun devamında 6. sırada *Hasan Nail Canat'ın Bir Küçük Osmancık Vardı* kitabı yer almaktadır. 5. sınıflardan 47, 6. sınıflardan 24, 7. sınıflardan 19 ve 8. sınıflardan 7 olmak üzere toplamda 97 öğrencinin bu kitabı tercih ettiği görülmektedir.

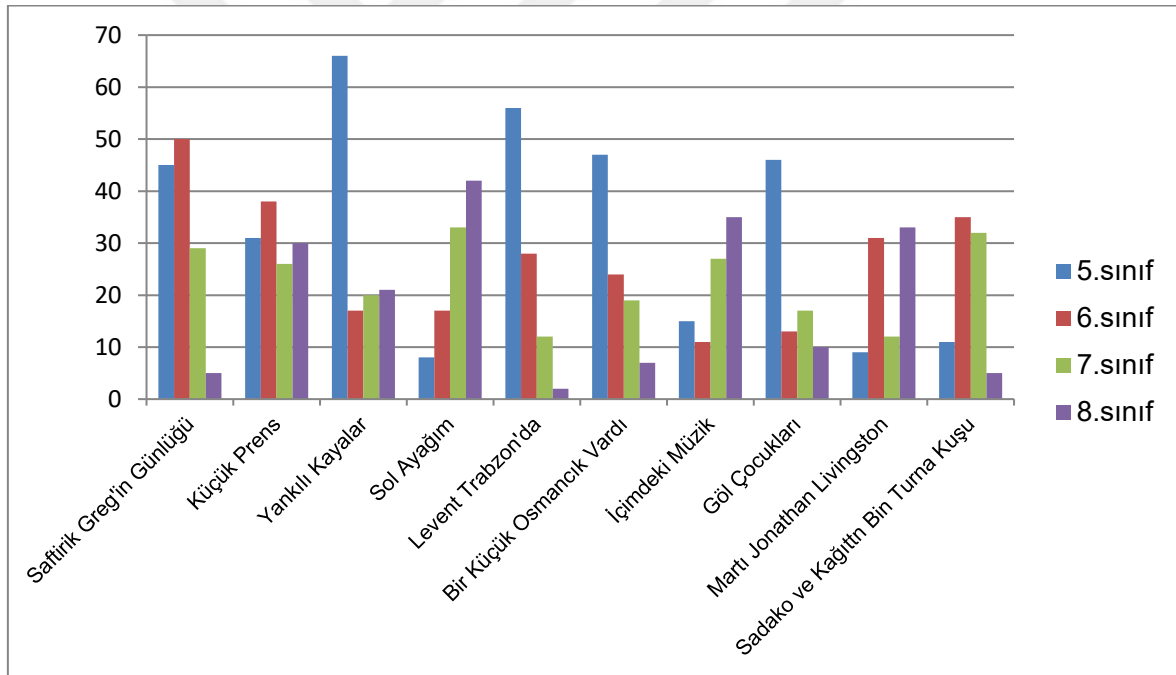
Bulgulara göre en çok tercih edilen 10 okuma kitabından 7.si *Sharon M. Draper'in İçimdeki Müzik* adlı kitabıdır. Bu kitabı tercih eden 88 öğrenciden 15'i 5. sınıf, 11'i 6. sınıf, 27'si 7. sınıf ve 35'i 8. sınıf öğrencisidir.

Tabloda yer alan 8. kitap, *İbrahim Örs'ün Göl Çocukları* adlı kitabıdır. Bu kitabı tercih eden 86 öğrenciden 5. sınıfa giden öğrenci sayısı 46, 6. sınıf 13, 7. sınıf 17 ve 8. sınıf 10'dur.

Tabloda yer alan 9. kitap, *Richard Bach'ın Martı Jonathan Livingston* adlı kitabıdır. Bu kitabı 5. sınıflardan 9, 6. sınıflardan 31, 7. sınıflardan 12, ve 8. sınıflardan 33 olmak üzere toplamda 85 öğrencinin tercih ettiği görülmektedir.

Bulgulara göre araştırmaya konu olacak son kitap olan *Eleanor Coerr'in Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu* adlı kitap listede 10. sırada yer almaktadır. Toplam 840 öğrenciden 83'ünün severek okuduğu bu kitabı 5. sınıflardan 11, 6. sınıflardan 35, 7. sınıflardan 32 ve 8. sınıflardan 5 öğrencinin tercih ettiği görülmektedir.

4. 1. 2. 1. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapların Sınıflara Göre Dağılımı

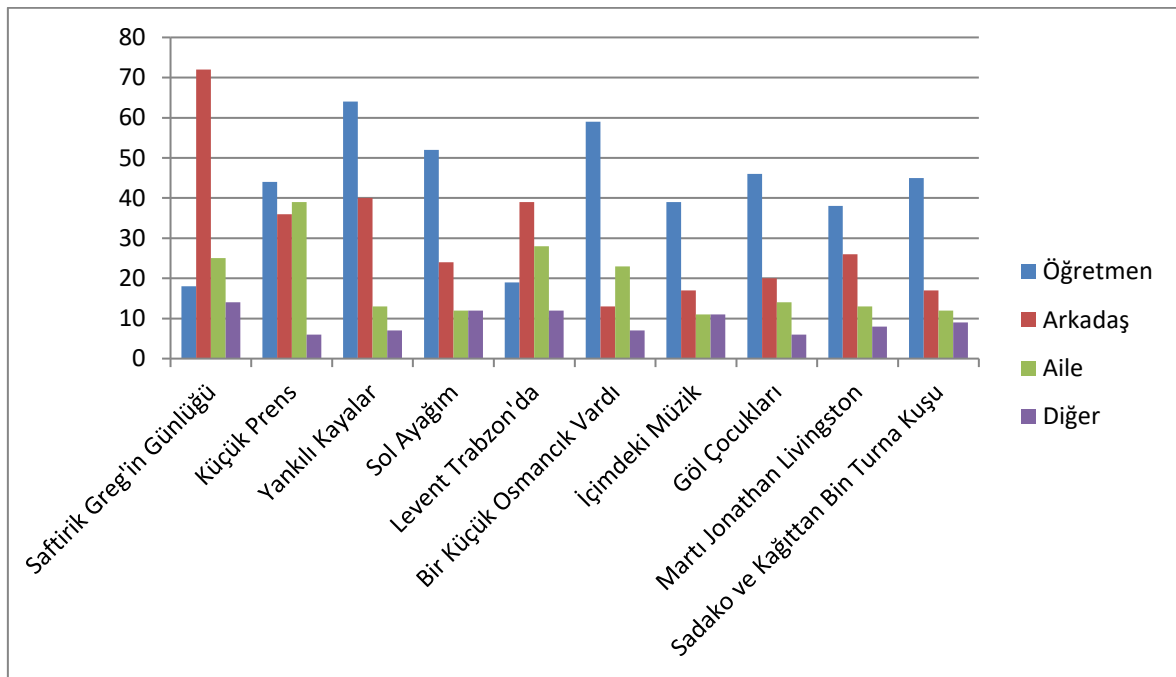

Şekil 2. Ortaokul öğrencilerinin en çok okumayı tercih ettiği kitapların sınıflara göre dağılımı

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapların sınıflar göre dağılımı Şekil 2'deki gibidir. Bu şekile bakarak *Saffirik Greg'in Günlüğü* kitabını en çok 6. sınıf öğrencilerinin, *Küçük Prens* kitabını en çok 6. sınıf öğrencilerinin, *Yankılı Kayalar* kitabını en çok 5. sınıf öğrencilerinin *Sol Ayağım* kitabını en çok 8. sınıf öğrencilerinin, *Levent Trabzon'da* kitabını en çok 5. sınıf öğrencilerinin, *Bir Küçük Osmancık Vardı* kitabını en

çok 5. sınıf öğrencilerinin, *İçimdeki Müzik* kitabını en çok 8. sınıf öğrencilerinin, *Göl Çocukları* kitabını en çok 5. sınıf öğrencilerinin, *Martı Jonathan Livingston* kitabını en çok 8. sınıf öğrencilerinin ve *Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu* kitabını ise en çok 6. sınıf öğrencilerinin okumayı tercih ettiği görülmektedir.

4. 1. 2. 2. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapların Tavsiye Durumları

Şekil 3. Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapların tavsiye durumları

Şekil 3, ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok sevdiği kitapları tespit ederken bu kitapların herhangi bir tavsiye sonucunda mı okuyup beğendiği, eğer öyleyse öğretmenin mi, arkadaşın mı yoksa ailenin mi tavsiyesiyle okuduğunu göstermektedir. Öğrenci bunların dışında bir tavsiyeyle veya herhangi bir tavsiye üzerine okumadan beğendiyse "diğer" seçeneğini işaretlemiştir.

Saftirik Greg'in Günlüğü kitabını 129 öğrenciden 72'si arkadaş, 25'i aile, 18'i öğretmen tavsiyesiyle, 14'ü ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

Küçük Prens kitabını 125 öğrenciden 44'ü öğretmen, 39'u aile, 36'sı arkadaş tavsiyesiyle, 6'sı ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

Yankılı Kayalar kitabını 124 öğrenciden 64'ü öğretmen, 40'ı arkadaş, 13'ü aile tavsiyesiyle, 7'si ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

Sol Ayağım kitabını 100 öğrenciden 64'ü öğretmen, 40'ı arkadaş, 13'ü aile tavsiyesiyle, 12'si ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

Levent Trabzon'da kitabını 98 öğrenciden 39'u arkadaş, 28'i aile, 19'u öğretmen tavsiyesiyle 12'si ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

Bir Küçük Osmancık Vardı kitabını 97 öğrenciden 59'u öğretmen, 23'ü aile, 13'ü arkadaş tavsiyesiyle, 7'si ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

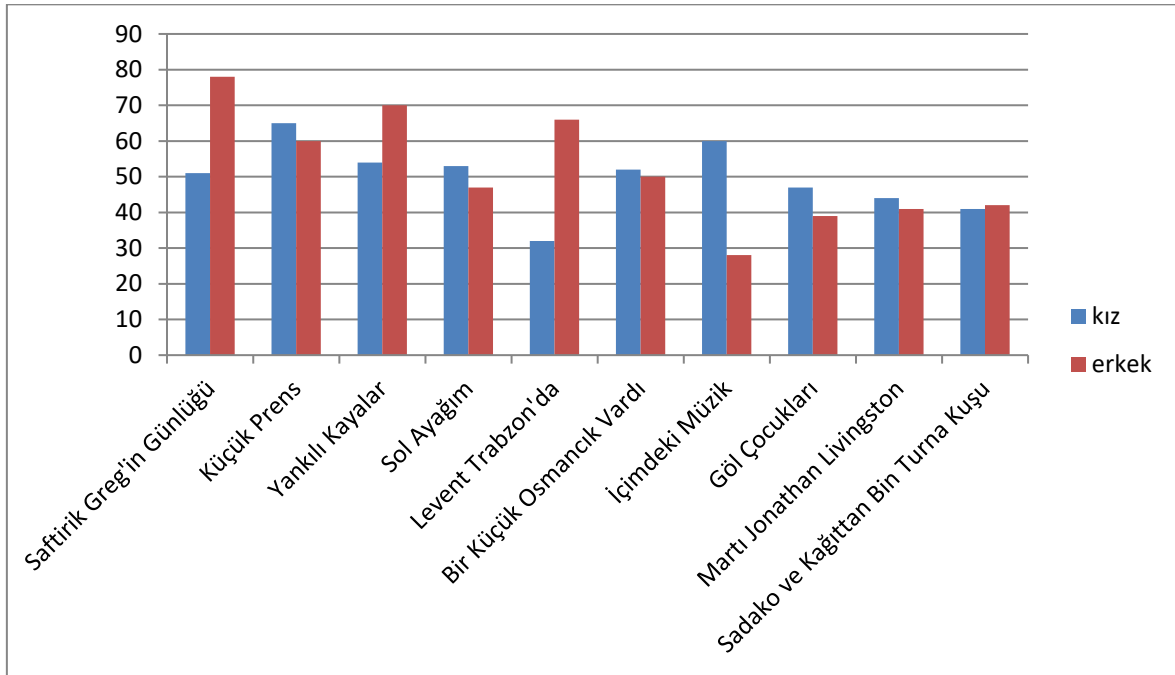
İçimdeki Müzik kitabını 88 öğrenciden 39'u öğretmen, 17'si arkadaş, 11'i aile tavsiyesiyle, yine 11'i ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

Göl Çocukları kitabını 86 öğrenciden 46'sı öğretmen, 20'si arkadaş, 14'ü aile tavsiyesiyle, 6'sı ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

Martı Jonathan Livingston kitabını 85 öğrenciden, 38'i öğretmen, 26'sı arkadaş, 13'ü aile tavsiyesiyle, 8'i ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu kitabını 83 öğrenciden 45'i öğretmen, 17'si arkadaş, 12'si aile tavsiyesiyle, 9'u ise bunların dışında veya herhangi bir tavsiye olmaksızın okuyup beğenmiştir.

4. 1. 2. 3. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Şekil 4. Ortaokul öğrencilerinin en çok okumayı tercih ettiği kitapların cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Şekil 4, cinsiyet değişkeninin ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitaplara göre dağılımını göstermektedir.

Saftirik Greg'in Günlüğü kitabını okumayı en çok tercih eden 129 öğrencinin 78'i erkek, 51'i kızdır.

Küçük Prens kitabını okumayı en çok tercih eden 125 öğrencinin 65'i kız, 60'ı erkektir.

Yankılı Kayalar kitabını okumayı en çok tercih eden 124 öğrencinin 70'i erkek, 54'ü kızdır.

Sol Ayağım kitabını okumayı en çok tercih eden 100 öğrencinin 53'ü kız, 47'si erkektir.

Levent Trabzon'da kitabını okumayı en çok tercih eden 98 öğrencinin 66'sı erkek, 32'si kızdır.

Bir Küçük Oscancık Vardı kitabını okumayı en çok tercih eden 97 öğrencinin 52'si kız, 50'si erkektir.

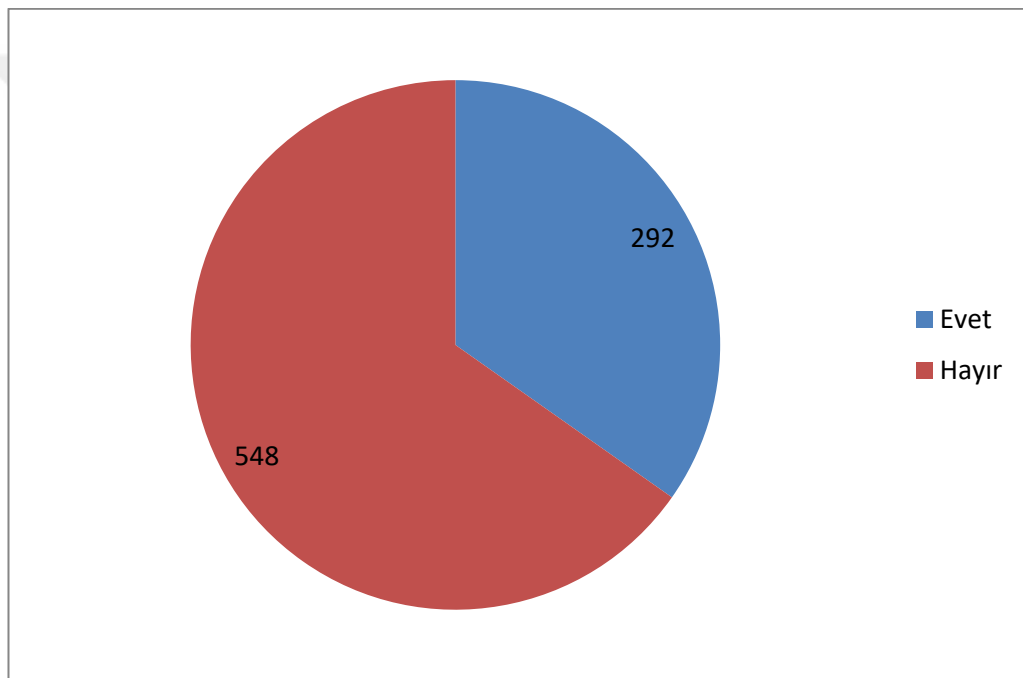
İçimdeki Müzik kitabını okumayı en çok tercih eden 88 öğrencinin 60'ı kız, 28'i erkektir.

Göl Çocukları kitabını okumayı en çok tercih eden 86 öğrencinin 47'si kız, 39'u erkektir.

Martı Jonathan Livingston kitabını okumayı en çok tercih eden 85 öğrencinin 44'ü kız, 41'i erkektir.

Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu kitabını okumayı en çok tercih eden 83 öğrencinin 42'si erkek, 41'i kızdır.

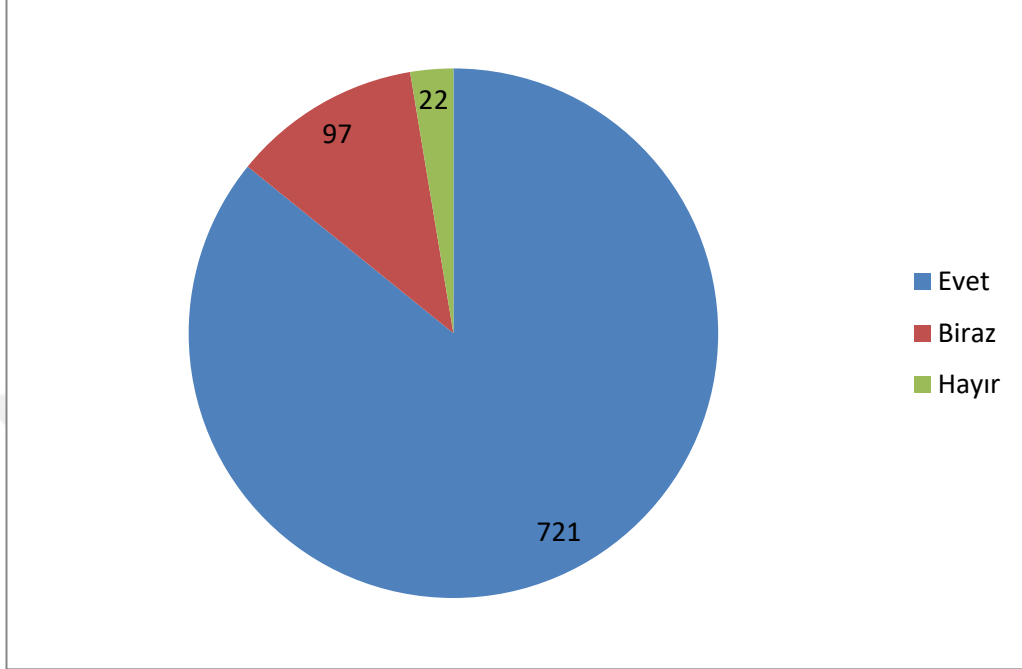
4. 1. 3. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı Tercih Ettiği Kitaplar İçin Kütüphaneden Faydalanma Durumları

Şekil 5. Ortaokul öğrencilerinin okumayı tercih ettiği kitaplar için kütüphaneden faydalanma dağılımları

Şekil 5, ortaokul öğrencilerinin okumayı tercih ederken kütüphaneden faydalanma dağılımlarını göstermektedir. Buna göre 840 öğrenciden 548 (%65,2)'si "hayır" derken 292 (%34,8)'si "evet" seçeneğini işaretlemiştir.

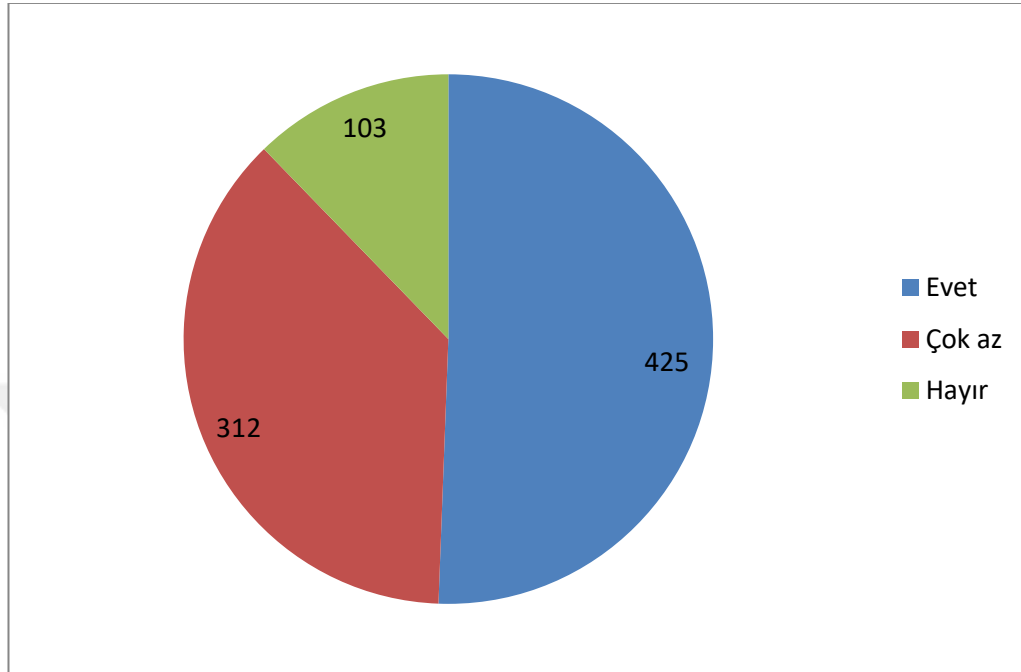
4. 1. 4. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı Tercih Ettiği Kitapları Satın Alabilmeleri İçin Gerekli Maddi İmkâna Sahip Olma Durumları

Şekil 6. Ortaokul öğrencilerinin okumayı tercih ettiği kitapları alabilmeleri için gerekli maddi imkâna sahip olma durumları

Şekil 6'da, Ortaokul öğrencilerinin okumayı tercih ettiği kitapları alabilmeleri için gerekli maddi duruma sahip olma durumları görülmektedir. Ankette yer alan "Okumayı tercih ettiğiniz kitapları alabilecek maddi imkâna sahip misiniz?" sorusuna 840 öğrencinin 721 (%85,8)'i "evet", 97 (%11,5)'i "biraz", 22 (%2,6)'si "hayır" cevabını vermiştir.

4. 1. 5. Ortaokul Öğrencilerinin Aile Bireylerinin Evde Kitap Okuma Durumları

Şekil 7. Ortaokul öğrencilerinin anne, baba veya diğer aile bireylerinin evde kitap okuma durumları

Şekil 7, Ortaokul öğrencilerinin annesinin, babasının veya diğer aile bireylerinin evde kitap okuyup okumamasına yönelik bulguları göstermektedir. Verilere göre, 840 öğrenciden 425 (%50,6)'i "evet", 312 (%37,1)'si "çok az", 103 (%12,3)'ü "hayır" cevabını vermiştir.

4. 2. Türkçe Öğretmenlerinden Öğrencilerin Okuma Tercihlerine Yönelik Elde Edilen Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettikleri kitapları tespit ederken aynı zamanda o okullarda Türkçe öğretmeni olarak görev yapan öğretmenler de bu çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunun neticesinde bir takım bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerden elde edilen verilerle karşılaştırılıp değerlendirme açısından önemli görülmektedir.

4. 2. 1. Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokul Öğrencilerine Tavsiye Ettiği Kitapların Tespiti

Tablo 7. Türkçe Öğretmenlerinin Öğrencilere Tavsiye Ettiği Kitaplar

Kitap Adı	Öğretmenlerin kaç tane tavsiye etti?
Sol Ayağım	10
İçimdeki Müzik	7
Bir Küçük Osmancık Vardı	7
Küçük Prens	6
Yankılı Kayalar	5
Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu	5
Kraliçeyi Kurtarmak	5
Çalığıkuşu	5
Haritada Kaybolmak	4
Göl Çocukları	4

Tablo 7’de çalışmanın yürütüldüğü 10 okulda mevcut olan Türkçe öğretmenlerinden 60’ının öğrencilere tavsiye ettiği ilk 10 kitap yer almaktadır. Tabloya göre, 10 kitaptan 7’sinin öğrencilerin de seyerek okumayı tercih ettiği kitapların olduğu görülmektedir.

4. 2. 2. Türkçe Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Okumayı En Çok Tercih Ettikleri Kitaplar ve O Kitapları Türkçe Öğretmenlerinin Tavsiye Etme Durumları

Tablo 8. Türkçe Öğretmenlerine Göre, Öğrencilerin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Kitaplar ve O Kitapları Kendilerinin Tavsiye Etme Durumları

Kitap İsimleri	Tavsiye Etme Durumları		Toplam
	Evet	Hayır	
Haritada Kaybolmak	9	3	12
Sol Ayağım	9	0	9
Yankılı Kayalar	5	2	7
Bir Küçük Osmancık Vardı	6	0	6
Saftirik Greg’in Günlüğü	1	4	5
Levent Trabzon’da	3	2	5

Tablo 8'in devamı

Kitap İsimleri	Tavsiye Etme Durumları		Toplam
	Evet	Hayır	
Sherlock Holmes	2	3	5
Şeker Portakalı	3	2	5
Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu	5	0	5
Göl Çocukları	5	0	5

Tablo 8'de, çalışmanın yürütüldüğü 10 okuldaki 60 Türkçe öğretmene göre, ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitaplar ve o kitapları Türkçe öğretmenlerinin tavsiye etme durumları gösterilmektedir.

Tabloya göre, 60 öğretmenden 12'si öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *Vladimir Tumanov'un Haritada Kaybolmak* kitabı olduğunu söylemiştir. 12 öğretmenden 9'u bu kitabı tavsiye ettiğini, 3'ü tavsiye etmediğini söylemiştir.

60 öğretmenden 9'u öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *Christy Brown'un Sol Ayağım* kitabı olduğunu söylemiştir. 9 öğretmenden 9'u bu kitabı tavsiye ettiğini söylemiştir.

60 öğretmenden 7'si öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın Yankılı Kayalar* kitabı olduğunu söylemiştir. 7 öğretmenden 5'i bu kitabı tavsiye ettiğini, 2'si tavsiye etmediğini söylemiştir.

60 öğretmenden 6'sı öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *Hasan Nail Canat'ın Bir Küçük Osmancık Vardı* kitabı olduğunu söylemiştir. 6 öğretmenden 6'sı da bu kitabı tavsiye ettiğini söylemiştir.

60 öğretmenden 5'i öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *Jeff Kinney'in Saftirik Greg'in Günlüğü* kitabı olduğunu söylemiştir. 5 öğretmenden 4'ü bu kitabı tavsiye etmediğini, 1'i tavsiye ettiğini söylemiştir.

60 öğretmenden 5'i öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *Mustafa Ovakçı'nın Levent Trabzon'da* kitabı olduğunu söylemiştir. 5 öğretmenden 3'ü bu kitabı tavsiye ettiğini, 4'ü bu kitabı tavsiye etmediğini söylemiştir.

60 öğretmenden 5'i öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitapların *Sherlock Holmes* kitapları olduğunu söylemiştir. 5 öğretmenden 3'ü bu kitapları tavsiye etmediğini, 2'si tavsiye ettiğini söylemiştir.

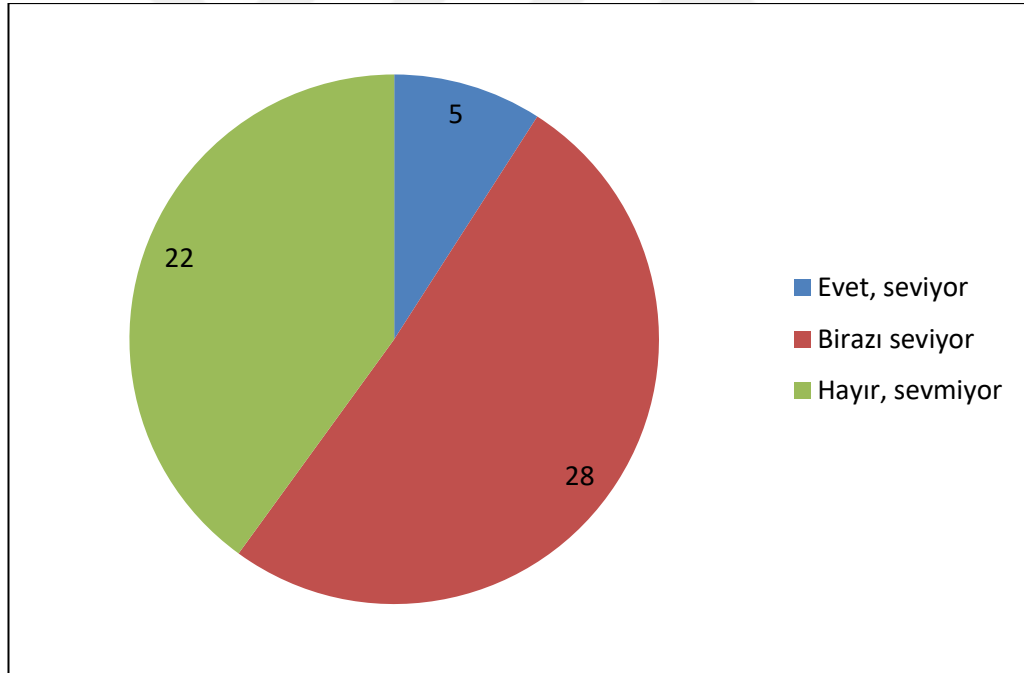
60 öğretmenden 5'i öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *Jose Mauro De Vasconcelos'un Şeker Portakalı* kitabı olduğunu söylemiştir. 5 öğretmenden 3'ü bu kitabı tavsiye ettiğini, 2'si tavsiye etmediğini söylemiştir.

60 öğretmeninden 5'i öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *Eleanor Coerr'in Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu* kitabı olduğunu söylemiştir. 5 öğretmeninden 5'i de bu kitabı tavsiye ettiğini söylemiştir.

60 öğretmeninden 5'i öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitabın *İbrahim Örs'ün Göl Çocukları* kitabı olduğunu söylemiştir. 5 öğretmeninden 5'i de bu kitabı tavsiye ettiğini söylemiştir.

4. 2. 3. Türkçe Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Ders Dışında Kitap Okuma Durumları

Anket formunun sonunda öğretmenlere yöneltilen “Size göre öğrenciler ders dışında okumayı seviyor mu, bu konuda söyleyecekleriniz nelerdir?” açık uçlu soruya yönelik cevaplar bulgulara göre “evet, seviyor”, “hayır, sevmiyor”, “birazı seviyor” şeklinde kategorize edilmiştir.

Şekil 8. Öğrencilerin ders dışında kitap okumayı sevip sevmeme durumları

Şekil 8’de ankete katılan 60 Türkçe öğretmeninden 5 (%8,3)’i “evet, seviyor”, 28 (46,6)’i “birazı seviyor” ve 22 (36,6)’si “hayır, sevmiyor” şeklindedir. 5 (%8,3) öğretmen, bu soruya cevap vermediği görülmektedir.

Öğretmenlerin bu soruya yönelik görüşlerinden bazıları şöyledir:

- Ö.1. Özellikle son yıllarda daha çok kitap okuyorlar.
- Ö.4. Okuma alışkanlığı olmayıp tavsiye ettiğim kitapları okuyan öğrenciler, ders dışında da okumaya başlıyor.
- Ö.6. Öğrencilerin %30'u not kaygısı veya aile baskısıyla okuyor, %50'si ne yaparsan yap okumuyor.
- Ö.8. Dikkat ettim genellikle kız öğrenciler okumayı daha çok seviyor. Erkek öğrenciler okumak yerine futbol oynamayı tercih ediyor.
- Ö.10. Sohbetlerimizde kitaplardan bahsederek öğrenciler kitap okumayı daha çok sever.
- Ö.12. Kitabın her aşamasında onu yorumlar, anlatır, üzerinde sohbet edersek, bu onları isteklendirir, motive eder.
- Ö.13. Eğlenceli hale getirmek gerekiyor. Farklı görevler vermek, canlandırmalar yapmak gibi.
- Ö.14. Paragraf sorusunu bile okumuyor.
- Ö.15. Onlardaki ilgi ve merakın desteklenmesi ve bireysel seçimlerine saygı gösterilmesi gerekiyor.
- Ö.16. Sonunda sınav olup olmamasına göre değişen bir durum var. Kitap okumadan önce, kural, kültür, saygı görevini yerine getirme sevgileri olmalı.
- Ö.17. İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından organize edilen yarışma, okumaları konusunda etkili oluyor.
- Ö.25. Ödül ceza sistemi devreye girince okuyorlar.
- Ö.40. Kız öğrenciler daha fazla kitap okuyor, bu galiba duygusal dünyalarla ilgili. Ayrıca öğrencilerin çoğu resimli, esprili, öğrenci hayatını dalgaya alan kitapları okumayı seviyor.
- Ö.47. Tavsiyem, öğrencilerle beraber kitap seçmek, onların taleplerini göz önünde bulundurmak.
- Ö.48. Kendi yaş seviyesinin altında olsa da resimli kitap seviyorsa onu alıp okumaya teşvik etmeli.
- Ö.56. Sorun, onların kitap seçiminde dikkatli davranmamaları. İçeriğe önem vermiyorlar. Hareketli ve hızlı konuları seçiyorlar.

Anket formunda yöneltilen açık uçlu soruya yönelik öğretmen görüşlerinden bir kısmı aile ve teknoloji üzerinedir. Bunlardan bazıları şöyledir:

- Ö1:Bu konuda veliler çok hassas. Çocukların okuma durumlarını takip ediyorlar.
- Ö5:Ders dışındaki zamanlarının çoğunu telefon ve internete ayırıyorlar.
- Ö6:Anne babaları gibi cep telefonu ve bilgisayarla oylanmak istiyorlar.

- Ö7:Ailenin hiç kitap okumaması, çocuğa rol-model olmaması, küçükken okuma alışkanlığının verilmemesi gibi nedenler söz konusu.
- Ö9:Ailesi okuyan çocuk, okumayı daha çok seviyor.
- Ö14:Kitap yerine interneti tercih ediyorlar.
- Ö19:Okumayı sevmek, alışkanlığa dönüştürmek ailede başlar.
- Ö28:Aile kitap okumuyor. Çocukların örnek alacağı kişiler olmuyor.
- Ö34:Okuduğu kitap daha bitmeden ailesiyle kitap arayan öğrencilerim var.
- Ö35:Akıllı telefonlar, internet ve sosyal medya ile çok zaman geçiriyorlar.
- Ö36:İnternet, telefon, televizyon çocukların kitap okuma alışkanlıklarını olumsuz etkiliyor.
- Ö37:Tabletin yerini kitap alınca kitaba düşman oluyorlar.
- Ö39:Öğrencilerin ilgisini çekebilecek bilgisayar, tablet, TV vb. günümüzde çok fazla kullanılıyor.
- Ö44:İnternet, cep telefonu gibi teknolojik araçlar yüzünden Çocukların okuma alışkanlıkları yok. Veliler okumayınca çocuklar da okumuyor.
- Ö45:İnternet, bilişim araçları ile zaman geçirmek daha cazip. Ailede kitap okunuyorsa çocuklardaki istek artıyor.
- Ö46:Veliler okuma yerine akıllı telefon, tablet oyunlarına teşvik ediyorlar.
- Ö49:Çevredeki birçok teknolojik uyaran, onları kitaptan uzaklaştırıyor.
- Ö50:Aileler bu konuda bilinçlenmeli, evde okuma saatleri düzenlenmelidir.
- Ö55:Öğrencilerin çoğu genelde bilgisayar oyunları ve TV Dizileri ile zaman geçiriyor.
- Ö59:Öğrenciler zamanının çoğunu telefon, bilgisayar, televizyon gibi teknolojik araçlarla geçiriyorlar.

Öğretmenlere uygulanan anket formundaki açık uçlu sorulardan yapılan alıntılar değerlendirildiğinde öğretmenlerin okuma becerisini farklı açılardan ele aldığı görülmektedir. Bazı öğretmenlerin okuma becerisini arttırmaya yönelik fikirleri ve çabası olduğu gibi bazılarının ise kendini okuma becerisi sürecinin dışında tuttuğu söylenebilir. Öğretmenlerin öğrencinin kitap okuması için farklı yöntemleri savunduğu görülmektedir. Ortak bir kabul görüş ve anlayış birliği içinde olmadıkları tespit edilmiştir.

Ayrıca öğretmenlerin bir kısmı aileyi ve teknolojiyi kitap okumaya engel unsurlar olarak gördüğü söylenebilir. Ailenin ve dolayısıyla öğrencinin interneti çok kullandığı bu nedenle kitap okumaya zaman ayrılmadığına yönelik görüşlere varılmıştır.

4. 3. Ortaokul Öğrencilerinin Okumayı En Çok Tercih Ettiği Tespit Edilen İlk 10 Kitaba Yönelik Bulgular

4. 3. 1. Saftirik Greg'in Günlüğü

Saftirik Greg'in Günlüğü, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın birincisidir. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir.

Tablo 9. Saftirik Greg'in Günlüğü Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Saftirik Greg'in Günlüğü	Yayınevi	Epsilon
Orijinal Adı	Diary of a Wimpy Kid	İlk Baskı Yılı	2008
Yazarı	Jeff Kinney	44. Baskı	2018
Resimleyen	Jeff Kinney	Sayfa Sayısı	223
Çeviri	İlker Akın	ISBN	978 9944 82-111-7

4. 3. 1. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Jeff Kinney 19 Şubat 1972 yılında ABD'de dünyaya gelmiştir. Yazar, karikatürist ve çevrimiçi oyun geliştiricisidir. The New York Times'ın çok satan yazarlarından biridir. Time dergisi tarafından dünyanın en etkili 100 kişisinden biri seçilmiştir. Aynı zamanda Time dergisinin "En iyi 50 Web Sitesi"nden biri olarak seçtiği bir çocuk oyun sitesi olan Poptropica'nın kurucusudur. Saftirik Greg'in Günlüğü dâhil birçok çocuk kitabının yazarıdır. Saftirik serisi, Century Fox tarafından sinemaya uyarlanmıştır

4. 3. 1. 2. Kitabın Fiziki-Görsel Özellikleri

Kitap kapağının zemini için kırmızı renk kullanılmış, başlık sarı, büyük harf ve büyük puntolarla yazılmıştır. Ön kapakta yer alan "The New York Times Bestseller" ibaresiyle yazar kitabın başarısını vurgulamaktadır. Kitabın ön ve arka kapağında Saftirik Greg karakterinin karikatürü çizilerek kitap içeriği hakkında bazı ipuçları verilmiştir. Karakter, sırtında çanta olan bir erkek öğrenci olarak resmedilmiştir. Yüzünde memnuniyetsiz ve şaşkın bir ifade var edilerek okuyucuda merak duygusu uyandırılmıştır. Arka kapaktaki karikatürde ise kitabın içinden bir bölüm verilmiştir. Burada kahraman, sınıf arkadaşlarına karşı argo kelime, aşağılayıcı ve hakaret içerici bir üslup kullanmıştır. Ayrıca günlüğünün

sıradan günlüklerden farklı olacağını vurgularken öfkenin hâkim olduğu bir üslup kullanan kahramanın kişiliği ile ilgili ipuçları vermektedir.

Kitabın kapak tasarımı içeriğiyle uyumludur. Kitabın adı kısa, çarpıcı ve akılda kalıcıdır. Kapakta kullanılan renk ve tasarımlarla dikkat çekicilik sağlanmıştır. Kitabın kapağı sert kapaktır. Sayfaları 2. hamur kâğıttan oluşmuştur. Sert kapaklı olması ve ortalama kitap boyutunun biraz üzerinde olmasıyla kitabın albenisi artırılmıştır fakat ekonomikliği düşürülmüştür. Kitap, tespit edilen diğer kitaplar içerisinde en yüksek fiyata sahiptir. Kitabın iç sayfalarında ise yine çizgili kâğıt üzerinde yazılar ve karikatürler yer almaktadır.

4. 3. 1. 3. Kitabın Türü

Kitabın türü mizahi çocuk romanıdır.

4. 3. 1. 4. Kitabın Konusu

Kitap, Greg adında yaşadıklarından sürekli şikâyet halinde olan bir ortaokul öğrencisinin, bir okul dönemi boyunca başından geçen olayları kendi penceresinden değerlendirip günlüğüne yazmasını konu alır.

4. 3. 1. 5. Kitabın Teması

Kitabın teması genel olarak sosyal uyumsuzluktur. Kitapta işlenen diğer temalar; kıskançlık, sitem, üretkenlik, dijital oyunlar, merak, dini ve milli bayramlardır.

4. 3. 1. 6. Kitabın Özeti

Ortaokula giden Greg, annesinin isteğiyle bir günlük tutmayı kabul eder. “Bir gün çok ünlü olucam, ama şimdilik bir geri zekâlılar ordusuyla okula tıklamak zorundayım!” diyerek günlüğüne başlar. Greg, ortaokullar hakkındaki “Bugüne dek icat edilmiş en salakça fikir! Bir yanda benim gibi henüz gelişimini tamamlayamamış çocuklar; diğer yanda günde iki kez tıraş olması gereken goriller!” düşüncesini paylaşır.

Greg düşük düzeydeki sınıfta olup daha az ödev yapmak için bilerek sorulara yanlış cevap verir veabisi Rodrick’ten öğrendiği tek şeyin şu olduğunu dile getirir: “İnsanların sizinle ilgili büyük beklentilere sahip olmamalarını sağlayın. Böylece pek fazla şey yapmaya gerek kalmadan onları şaşırtmayı başarabilirsiniz.”

Cumartesi günü, arkadaşı Rowley'den bahser. Rowley'in teknik olarak kendisinin en iyi arkadaşı olduğunu ama bunun her an değişebileceğini söyler.

Greg, bilgisayar oyunlarına çok meraklıdır ancak babası onu bu konuda desteklemez. Greg, bilgisayar oyunlarını da yanında götürerek Rowley'lere gider. Ama orada da Rowley'in babasının getirilen oyunları araştırdığından şiddet içerikli oyunlara izin vermediği için sadece araba yarışı oynayabildiklerinden yakınıdır.

Bir gün okulda öğrenci başkanlığı seçimlerinin yaklaştığını duyururlar. Seçimlere katılacağını babasıyla paylaşıyor. Babası da Greg'in yaşındayken seçimlere katıldığını ve kazandığını söylüyor ardından kendi kampanya afişini bulup çıkarıyor. Greg bu fikri çok beğeniyor ve hemen kendisi de yapmak istiyor. Babasının afişinde "samimiyet, dürüstlük, işbiricilik" vasıfları hâkimken kendi yaptığı iki afişte de rakibini küçük düşürücü ve hakaret içerikli çizimlerde bulunuyor. Greg'in rakibi oy almak için herkese şeker dağıtırken okul müdürü Greg'in yaptığı afişleri toplayıp çöpe atıyor.

Cadılar Bayramı gelir ve herkes kostümünü giyer. Geç saatlere kadar şeker toplarlar. İçi lise öğrencileriyle dolu bir kamyonetin kendilerine doğru geldiklerini görürler ve başları onlarla belaya girer.

Bir gün coğrafya dersinden sınav yapılacağı duyurulur. Bu Greg'in çok hoşuna gider. Çünkü Greg, dev gibi ABD haritasının yanında oturmaktadır. Sınav başlamak üzereyken Patty, öğretmene haritanın üzerini kapatması gerektiğini söyler. Tabi Greg buna çok bozulur sınavı çok kötü geçer ve intikam alacağı günü bekler.

Bir gün annesi Greg'den okuldaki oyun seçmelerine katılmasını ister. Greg seçmelere gider. Patty, esas karakter Dorothy olur.

Oyun başlar ve ağaçların şarkı söyleme sırası geldiğinde Rodrick elinde kamerayla kaydettiği için Greg ağzını bile açmaz. Bunun üzerine diğer ağaçlar da şarkıyı yarıda bırakırlar. O esnada Petty'i fark eden Greg, intikamını hatırlar ve onun kafasına bir elma fırlatır. Petty'nin gözündeki gözlük yere düşüp camı kırılınca öğretmen oyunu sonlandırmak zorunda kalır.

Bir gün okulda Güvenlik Kolu'nda açık olduğunu duyururlar. Derslerden kaçma ihtimali olduğu için Greg hemen aday olur. Rowley'den de aday olmasını ister. Müdür onlardan öğleyin okuldan çıkan çocuklara evlerine kadar eşlik etmelerini ister. Bu sayede Cebir dersinin yirmi dakikasını geçirmiş olacaktı. Bu Rowley'i üzse de Greg'in çok hoşuna gider.

Günlerden çarşamba, okul gazetesi için karikatürist arandığı duyulur. Greg "Gerzek Creighton" adında bir karakter çıkarmaya karar verir. Bu konuda zorlanmadığını okulda bu kadar çok geri zekâlı olduktan sonra asla malzeme sıkıntısı çekmeyeceğini düşünür.

Greg bir gün Rodrick'in ortaokul yıllıklarından birini bulur. Yılıktaki "Sınıfın En'leri" sayfasını dikkatini çeker. Bu sayfaya "en popüler", "en yetenekli" gibi öğrencilerin resimlerini koyduklarını görür. Bu fikir Greg için çok değerli bir hal alır çünkü bu şekilde arkadaşları için ölümsüz olacağını düşünür. Hemen gerçekten iyi olduğu bir dal düşünür. Aklına "Sınıfın En Soytarısı" olabilme fikri gelir.

Okulun son günüdür. Yılıklar dağıtılır. Greg hemen "Sınıfın En'leri" sayfasını açar. Ve karşılaştığı resim "sınıfın en soytarısı" kategorisinde üzerinde "Anncim, olamaz!" yazılı tişört olan Rowley'dir. Bunun üzerine Greg çok üzülür ve yıllığı çöpe atar.

4. 3. 1. 7. Kitaptaki Mekânlar

Greg'in annesi babası, abisi ve kardeşinin kaldığı kendi evleri, arkadaşı Rowley'in evi ve okul başta olmak üzere evlerine yakın olan ama sevmedikleri arkadaşı Fregley'in evi, Greg'in anneannesinin evi, yılanlı yol, hayaletli ev, kendi mahalleleri, evlerinin bahçeleri, okulun bahçesi ve kilise, kitapta geçen mekânlardır.

4. 3. 1. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Ortalama bir ailenin ortalama bir çocuğu olan Greg, hemen her çocuğun başından geçen olayları günlüğünde anlatmasıyla okuyucuya "Yalnız değilsin, ben ve benim gibi birçok kişi de seninle aynı sorunları yaşadı, benzer şeylerle karşılaştı" mesajını veriyor.

Eğlenceli ve komik anlatımının yanında çizimleriyle de öne çıkan bu kitap, çıktığı ülkenin dini ve kültürel özelliklerini de barındırıyor.

Ortaokulun yanlış bir uygulama olduğunu, gelişimini tamamlayan ve tamamlayamayan öğrencilerin bir arada olmasının uygun olmadığına dikkat çekiyor.

Greg, başına gelenler yüzünden komik ve sevimli bir karakter olsa da arkadaşları için kullandığı argo kelimelerin çokluğu dikkat çekiyor. Kitapta argo olarak, aptal (7), geri zekâlı (5), salak (4), manyak (1), soytarı (3), bitli (2), goril (1), fıstık gibi kızlar (1), birini satmak (1), kız tavlama (1), popo (4) kelimeleri kullanılmıştır. Ortaokul öğrencisi olan Greg'in arkadaşları için böyle düşünmesi ve günlüğünde onlardan bahsederken bu kelimeleri kullanması, karakteri sevip benimseyen ortaokul öğrencilerine de kendi arkadaşları için böyle düşünmenin ve bu kelimeleri kullanmanın bir sakıncası olmadığı mesajını vermektedir.

4. 3. 1. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 10. Saftirik Greg'In Günlüğü Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Saftirik Greg	Bir gün ünlü olmayı kafasına koymuş, kendi sevdiği şeyler için çaba harcayıp ailesi ve öğretmenleri tarafından istenen şeyleri genelde kötü sonuçlandıran başkarakterdir.
Rodrick	Greg'in abisidir. Heavy metal tarzı müzik grubu vardır. Greg'e genelde hoşlanmadığı şakalar yapmaya bayılır.
Manny	Greg'in küçük kardeşidir. Anne ve babası tarafından daima korunur ve suçlanmaz. Greg, birkaç defa Manny yüzünden cezalandırılmıştır.
Greg'in Annesi	Genelde verdiği kararlar uygulanır. Disiplinli ve evde baskın olan kişidir.
Greg'in Babası	Kendi doğrularını uygulatmaya çalışsa da genelde Greg tarafından kandırılır. Anne kadar katı değildir.
Rowley	Greg'in en yakın arkadaşıdır. İyi niyetli, kötülük bilmez ve kolayca kandırılır.
Rowley'in Babası	Kuralcı ve tedbirlidir. Oğlunu şiddet içerikli oyunlardan uzak tutmaya çalışır.
Fregley	Greg'in sevmediği, onu tuhaf bulduğu için uzak kalmaya çalıştığı okuldan bir arkadaşıdır.

4. 3. 2. Küçük Prens

Küçük Prens, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın ikincisidir. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir.

Tablo 11. Küçük Prens Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Küçük Prens	Yayınevi	Can Sanat Yayınları
Yazarı	Antoine de Saint-Exupery	Baskı Yılı	2015
Resimleyen	Antoine de Saint-Exupery	Sayfa Sayısı	105
Çeviri	Cemal Süreya ve Tomris Uyar	ISBN	978-975-07-2443-5

4. 3. 2. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Antoine de Saint-Exupery, 1900 yılında Fransa'da doğmuş ünlü bir Fransız romancısıdır. Öğrenimini tamamladıktan sonra pilot olan yazar, İkinci Dünya Savaşı'na havacı olarak katılmıştır. 1944 yılında görevli olarak Korsika'ya havalanmış ve orada hayatı son bulmuştur. *Gece Uçuşu*, *Savaş Pilotu* ve *İnsanların Dünyası* en önemli yapıtları sayılmaktadır. Ancak yazarın en sevilen ve en ünlü yapıtı *Küçük Prens*'tir.

4. 3. 2. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri

Kitap kapağının zemini beyaz renktir. Kitabın ve çevirmenlerin ismi siyah, yazarın ismi mavi renkte yazılmıştır. Ön ve arka yüzünde kitabın içinden resimler vardır. Bu resimler yazarın kendisi tarafından sulu boya ile çizilmiştir. Kitabın arka yüzünde, kitabın içinden küçük bir kesit yer almaktadır. Ayrıca kitabın yapımında kullanılan tüm maddelerin sağlığa hiçbir zararı olmadığı ayrıca çocuk ve ruh sağlığı için uygun bulunduğunu gösteren ibareler yer almaktadır. Yayınevinin ön, arka yüz ve kitap sırtında amblemi vardır. Kitabın sırtında yazarın ve kitabın ismi yer almaktadır. Kitabın arka yüzünde ISBN numarası ve fiyatı da bulunmaktadır.

Kitaptaki tüm resimler yazar tarafından çizilmiştir. Çizimler çocukların hayal dünyasına uygun, sade ve açıktır. Kalabalık ve karmaşık figürler kullanılmaktan kaçınılmıştır. Hikâyenin ilgi çekici bölümleri resmedilmiş ve somutlaştırılmıştır. Ayrıca sıra dışı bir konuyu ele alan hikâyenin resimleri, her yaş grubundan okuyucuya eğlenceli gelebilecek düzeydedir. Kitap karton kapaklıdır ve 1. hamur kâğıttan oluşmuştur. Taşınması kolaydır.

4. 3. 2. 3. Kitabın Türü

Küçük Prens, bir hikâye kitabıdır.

4. 3. 2. 4. Kitabın Konusu

Uçağı çöle düşen bir pilotun tanıştığı küçük bir gezegenin sahibi olan Küçük Prens'in, kendini eğitmek ve boş zamanlarını değerlendirmek adına çok sevdiği gülünü gezegeninde bırakarak diğer gezegenlere yaptığı yolculuğu anlatmaktadır. Kitap, küçüklerin gözünden büyüklerin seilmeyen ve yanlış bulunan yanlarını konu alır. Bunu yaparken de çocukları hiçbir ideolojiye maruz bırakmamaktadır.

4. 3. 2. 5. Kitabın Teması

Küçük Prens kitabının teması, sevgidir. Kitapta işlenen diğer temalar; dostluk, hayal, emek, resim, doğa, gezegenler, yıldızlar ve sorumluluktur.

4. 3. 2. 6. Kitabın Özeti

Kitabın anlatıcısı, uçağı çöle düşen bir pilottur. Pilotun kendi çocukluğunda çizdiği *filii yutmuş bir boa yılanını* yetişkinler *şapka* sanmıştır. Bunu büyüklerle açıklayabilmek için tekrar çizmiş ve onların hiçbir şeyi tek başlarına anlayamadıklarından yakınmıştır. Büyüklerin ona tarih, coğrafya, aritmetik gibi şeylere yönelmesi gerektiğini söylemeleri üzerine resim sanatından vazgeçerek pilotluğu meslek edindiğini yazarak başlar.

Uçağı çöle düşene dek içini dökebileceği gerçek bir dostu olmadan yalnız yaşamıştır. Başka bir gezegenden gelen Küçük Prens ona içinde büyüttüğü çocuğu tekrar hatırlatır. Küçük Prens ondan ilk olarak bir koyun çizmesini ister. Pilot bu zamana kadar sadece boa yılanının dıştan görünüşünü çizdiği için tekrar onu çizer ama Küçük Prens, boanın içindeki bir fili istemediğini söyler. Bunun üzerine yaptığı koyunları beğendiremeyen pilot, bir kutu çizer ve koyunun onun içinde olduğunu söyler. Küçük Prens buna inanılmaz şekilde sevinir. Bu şekilde dost olmaya başlarlar.

Küçük Prens, gezegeninden bahsetmeye başlar. Anlattığına göre bir oda büyüklüğünde, daha önce bir Türk bilimci tarafından keşfedilen "Asteroid B-612" gezegeninden gelmiştir. O gezegeninde günlük rutin işlerini yaptığı sırada başka bir gezegenden bir gül tohumu gelip canlanması üzerine Küçük Prens sevmeyi öğrenmiştir.

Küçük Prens, kendini eğitmek için başka gezegenlere seyahate çıkar. Dünyaya beraber 7 gezegene yolculuk eder. Burada gördüğü yetişkinleri genel olarak tuhaf ve kendini beğenmiş olarak nitelendirir. Dünyada tilki ile dost olur. Tilki ondan kendini evcilleştirmesini ister. Evcilleşme kavramını tilkiden öğrenen Küçük Prens, gülünün kendini kendinin de gülünü evcilleştirdiğinin farkına varır. Ayrıca tilkiden; gerçeğin gözle görülmediğini, sadece yürekle bakınca görüldüğünü ve bir şeyi önemli kılan unsurun uğruna harcanılan zaman olduğunu da öğrenir. Kendi gülünü dünyada gördüğü binlerce gülle aynı zannederken tilki ona gülünün kendisi için ne kadar özel olduğunu öğretmiştir.

Küçük Prens, pilottan koyunu çiçeği yemesin diye bir tasma ve birkaç resim daha ister ancak benzemediklerini söyler. Pilotu "olsun üzülme, küçükler anlar" diye teselli eder. Artık Küçük Prens'in gezegenine dönme vakti gelir. Pilot buna çok üzülür. Küçük Prens ona hediyesini şöyle açıklar "Sen bana her zaman su veren çeşme olacaksın. Ben de sana yıldız. Yıldızlar herkes için bir şey ifade eder, para, pusula, ışık, çözülmesi gereken soru... Ama herkesin yıldızı suskundur. Ben ise artık bu yıldızlardan birinde olacağım ve

sen her yıldızlara baktığında gülüşümü hatırlayacaksın. Bütün yıldızlar sana gülecek. Gülmeyi bilen yıldızların olacak senin.”

Pilot, ülkesine döner. Ancak bir şey hatırlar, koyunun tasmaına kayış yapmayı unutmuştur. Artık yıldızlara baktığında koyun çiçeği yedi mi, yemedi mi? Bu düşünce kaplar içini. Ve tüm çocuklara da gökyüzüne bakıp bunu kendilerine sormasını nasihat eder. Ve bunun ne kadar önemli olduğunun hiçbir büyük tarafından anlaşılamayacağını söyler.

4. 3. 2. 7. Kitaptaki Mekânlar

Pilot'un uçağının düştüğü yer Afrika'da bir çöldür. Küçük Prens Asteroid B-612 gezegeninde yaşamaktadır. 325, 326, 327, 328, 329 ve 330'uncu asteroidler ve dünya, Küçük Prens'in ziyaret ettiği gezegenlerdir.

4. 3. 2. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Küçük Prens kitabı okuyucuya, yetişkinlerin toplumsallaşma sürecinde aslında çok önemsiz olan şeyleri çok fazla önemsediklerini; sevgi, bağlılık, adalet, yaşama sevinci, doğa, hayvan, bitki, insan sevgisi gibi asıl mutluluk veren şeyleri ise yeterince önemsemedikleri mesajını verir. Asıl gerçeğin gözle görünen değil yürekle hissedilen olduğunu bu nedenle yürekte olanın değerinin bilinmesi gerektiğini vurgular.

Yazar, çocukların kendi temiz dünyalarını, olağanüstü hayal güçlerini bir eksiklik ve yanlışlık gibi görmemelerini aksine onlara sahip çıkıp yaşatabilmelerinin gerekli olduğu mesajını verir.

Ayrıca yazar büyüklere, çocukluğun aslında gerçek büyüklük olduğunu, çünkü onların henüz dış dünya tarafından şekillendirilmemiş temiz ve doğal bir dünyaları olduğunu yani olması gereken özün çocuklukta var olduğu mesajını vermektedir.

Böylece büyükler; tüm çıkarlardan, hesaplardan, kötülüklerden uzak kendi çocukluklarına yani kendi özlere dönebildikleri sürece içlerindeki saf ve temiz dünyayı tekrar bulma imkânına sahip olabilirler.

4. 3. 2. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 12. Küçük Prens Kitabında Geçen Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Küçük Prens	Küçük bir gezegenin sahibidir. Sorumluluk sahibi, görev ve sorumluluklarını bilip mutlaka yerine getiren, büyüklerin çoğu davranışını tuhaf bulan kitabın başkarakteridir.
Pilot	Uçağı Afrika'ya düştüğü için Küçük Prens ile dost olup yıllarca içinde büyüttüğü çocuğu tekrar hatırlayan karakterdir.
Gül	Gül, Küçük Prens'in en gezegeninde en sevdiği şeydir. Alçakgönüllü olmayışı ve çalımlı oluşu Küçük Prens'in gücüne gitse de onu iyi ve kötü tüm özellikleriyle sevmiştir.
Tilki	Küçük Prens'e evcilleşmeyi ve evcilleştirmeyi öğretmiştir. Ona gülünün neden diğer bütün güllerden daha farklı olduğunu gösteren karakterdir.
Yılan	Küçük Prens'in dünya gezegenine geldiğinde ilk tanıştığı karakterdir. Kendi gezegenine geri dönmek için de yilandan yardım ister.
Kral	Küçük Prens'in ziyaret ettiği ilk gezegenin sahibidir. Kral, her şeyi kendisinin yönettiğini zannetmektedir. Ancak Küçük Prens'i bu konuda tatmin edememiştir.
Kendini Beğenmiş	İkinci gezegenin sahibidir. Kendini çok güzel ve herkesin kendine hayran olduğunu zannetmektedir.
Sarhoş	Üçüncü gezegenin sahibidir. İçki içtiği pişman olan, pişman olduğu için içki içen kısır döngü içerisinde kalmış karakterdir.
İşadamı	Dördüncü gezegenin sahibidir. Kendini yıldızların sahibi sanmaktadır. Yıldız sayısınca zengin olduğunu düşünmektedir. Hiç durmadan yıldızları saymaktadır.
Bekçi	Beşinci gezegenin bekçisidir. Gezegeni çok küçük olduğu için dakikada bir sokak fenerini yakıp söndürmek zorundadır.
Coğrafyacı	Altıncı gezegenin sahibi bir coğrafyacıdır. Bir masanın başında oturmuş gezegenlerde ne olup bittiğini yazmak için kâşiflerin ayağına gelmesini beklemektedir.
Satıcı	Susuzluk giderici haplar satmaktadır. Bu sayede insanlar su içerken vakit kaybetmeyecektir.

4. 3. 3. Yankılı Kayalar

Yankılı Kayalar, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın üçüncüsüdür. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir.

Tablo 13. Yankılı Kayalar Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Yankılı Kayalar	55. Baskı	2018
Yazarı	Ahmet Yılmaz Boyunağa	Sayfa Sayısı	112
Resimleyen	Uğur Köse	ISBN	978-975-263-207-3
Yayınevi	Timaş Yayınları		

4. 3. 3. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Ahmet Yılmaz Boyunağa, 1935 yılında Kırklareli’de doğmuştur. İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü’nden birincilikle mezun olmuştur. Farklı kurumlarda eğitimci olarak görev yapmış ve çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir. Son olarak Samsun Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğretim üyeliği görevinden emekli olmuş, 1995 yılında da vefat etmiştir.

Tercüman, Türkiye gazetesinde ve Sur dergisinde yazıları yer almıştır. Türkiye gazetesinde tarih yazarlığı yaparken gazetenin yayımladığı Rehber Ansiklopedisinin yayın kurulu üyeliğini yapmıştır (2015).

Çocuk Romanları: Tufan, Ateşteki Gül Bahçesi, Gümüş Kemer, Yankılı Kayalar, Çocuk Saha, Korsan Peşinde, Altın Yapraklar, Vaşşiler Adasındaki Macera, Nehirdeki Sandık, Prens Çilesi, Hilal Uğruna, Endülüs Şahini, Hint Sularında, Korkusuz Cengâver, Fetih Sancıları, Doğuştan Aslan.

Tarihi Romanları: Kirk Hançer, Denizler Ejderi, Malazgirt’in Üç Atlısı, Hazin Göç, Zafer Rüzgârları ve Kan ve Gül’dür.

4. 3. 3. 2. Kitabın Görsel- Fiziki Özellikleri

Kitabın ön ve arka kapağı canlı renklerden oluşturulmuştur. Kitabın adı büyük ve dikkat çekici bir şekilde yazılmıştır. Ön ve arka kapakta hikâyenin geçtiği köy ve kahramanlardan birkaçı resmedilmiştir. Kahraman resimleri günümüzden ziyade 80 ile 90’lı yılların çocuklarını ve yetişkinlerini andırmaktadır. Arka yüzde kitabın özet bölümü yer almaktadır. Kitabın iç resimleri için karakalem çalışılmıştır. Karton kapak ve 2.hamur kâğıt kullanılmıştır. Taşınması kolaydır. Kitabın ön sağ alt köşesinde “İlköğretime Tavsiyeli 100 Temel Eserden” ibaresi bulunmaktadır. Kitabın 11 yaş ve üzeri için uygunluğu ve roman türünde olduğu iç kapakta yer almaktadır.

4. 3. 3. 3. Kitabın Türü

Yankılı kayalar kitabı, çocuk romanıdır.

4. 3. 3. 4. Kitabın Teması

Kitapta üzüntü, azim ve ahlak başta olmak üzere, alçakgönüllülük, iyilikseverlik, kardeşlik, saygı, sabır, aile, insan ilişkileri, başarı, çalışkanlık ve alın teri temaları işlenmiştir.

4. 3. 3. 5. Kitabın Konusu

Yankılı kayalar, önce babasını sonra annesini acı bir şekilde kaybeden Mehmet ve kız kardeşinin zorluklara karşı mücadelesini konu alır.

4. 3. 3. 6. Kitabın Özeti

Mehmet (11), Doğu Anadolu'nun bir dağ köyünde anne, babası ve 3 yaşındaki kardeşi Hatice'yle huzurlu ve mutlu bir şekilde yaşarlar. Köydeki korkunç kayalıklarda ses yankılarıyla oyunlar oynarlar. Karlı bir kış günü annesi çok hastalanır, babası doktor getirmek için kasabaya iner fakat bir daha geri dönmez. Köyde "canavarlar" diye bahsedilen kurtlardan şüphelenirler ve korktukları gerçek olur. Mehmet'in babasını kurtlar parçalamıştır. Bunun üzerine hepsi çok üzülür. Mehmet, annesine doktor olma sözü verir. Annesi buna çok sevinir fakat çok geçmeden tekrar hasta olur. Mehmet'e, kendisine bir şey olması durumunda sandıktaki biraz parayla kardeşini de alıp İstanbul'a dayılarının yanına gitmelerini söyler ve hayatını kaybeder.

Mehmet bir süre öğretmeninin ve komşularının desteğiyle köyde kalır ve toparlanmaya çalışır. Sonra annesinin vefat ettiği haberini vermek üzere dayısına mektup yazar ve bu ders yılının sonuna kadar köyde kalmaya karar verdiğini söyler.

Mart ayının başında yine çok kar yağar ve yollar kapanır. Öğretmen, çok dikkatli olunmasını, köy dışına çıkılmamasını, etrafta kurtların dolaştığını söyler. Mehmet evinin önünde odun keserken acı acı ulumalar duymaya başlar. Bu seslerin köpek sesi olmadığını fark eder. Odunları almak için eğildiğinde üzerine doğru koşarak gelen karartıları görür. Aniden elindeki odunları fırlatıp baltayı kapar. Üzerine atlayan kurdu baltayla öldürür. Diğer kurtlardan zar zor kurtulup kendini eve atar. Çok korkan kardeşini teselli ederken öğretmeni ve muhtarı sesleri duyup evlerine gelir. Mehmet'in kurtlarda mücadelesi efsanevi bir şekilde dilden dile dolaşır.

Okullar kapanır, Mehmet köydekilere doktor olup geleceğine dair söz vererek kardeşiyle beraber yola koyulur. İstanbul'a varıp dayılarının evine gelirler, onları yengeleri memnuniyetsiz bir ifadeyle karşılar. Orda kaldıkları müddetçe onlara kötü davranır, Hatice'ye şiddet uygular. Mehmet sabahları okula öğleden sonraları bir marangozun

yanına çalışmaya gider. Marangozhanenin önünde bir çocuk oynarken hızla gelen taksiyi fark eden Mehmet, çocuğun hayatını kurtarır ve kendi dizi kan içinde kalır. Çocuğun annesi Mehmet ile çok ilgilenir ve ona anne şefkatini hissettirir. Diğer gün çocuğun babası Mehmet'in çalıştığı atölyeye gelir ve ona para teklif eder, Mehmet iyiliği karşılık beklemeden yaptığını söyleyerek parayı kabul etmez. Diğer gün çocuğun ailesi evlerine gelir Mehmet'e para teklif ettikleri için özür dileyip ona ufak bir hediye alırlar. O günden sonra dost olurlar.

Bir gün yengeleri Mehmet ve Hatice'ye ağır sözler söyleyerek onları kovar. Mehmet daha dayanamaz ve kardeşini alıp evi terk eder. Ne yapacaklarını bilemezlerken hayatını kurtardığı çocuğun ailesi onları seve seve evlat edinir ve onlara çok iyi imkânlar eşliğinde sevgi dolu bir yuva verir.

Dersleri çok başarılı olan Mehmet, lise 2. sınıfta köydeki öğretmenin kızı Serpil ile sınıf arkadaşı olur. İkisi de bu durumdan çok memnundur, Mehmet İstanbul'a yerleşen öğretmenini ziyarete gider. Ailecek tanışırlar. Serpil ile çok iyi anlaşılırlar. Serpil, öğretmen Mehmet ise doktor olur ve evlenirler. Mehmet'in köyüne hizmet etmek üzere dönerler.

4. 3. 3. 7. Kitaptaki Mekânlar

Kitaptaki mekânlar; Doğu Anadolu'nun bir dağ köyü, köydeki yankılı kayalar, kendi evleri, kasaba, okul, komşularının evleri, İstanbul, yengelerinin evi, marangozhane ve onları evlat edinen ailenin evidir.

4. 3. 3. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Kitabın ana mesajı şudur; insanın hangi yaşta olursa olsun başına en korktuğu şeyler gelebilir, en zor durumlarla karşı karşıya kalabilir. Önemli olan bu zor durumlarda pes etmemek, gayret ve çaba göstermektir.

Doğru, dürüst, ahlaklı, büyüklerinin sözünü dikkate alan, sabırlı, hoşgörülü, idealist bir insan olduğu sürece her zaman başı dik, birçok insan tarafından sevilen ve sayılan biri haline gelinir.

Kitabın iyilik ile ilgili mesajı şudur; Birine iyilik yapıldığı zaman karşılık beklenmez, teklif edilirse de kabul edilmez ancak karşı taraf ufak bir hediye alırsa geri çevirmek de kabalık olur. Ayrıca insan iyilik yapınca mutlaka kendisi de iyilik görür.

Komşu hakkı büyüktür, her zaman yardıma koşulmalıdır. İnsanın en yakınında komşuları olduğu için yardıma muhtaç olduğunda da ilk komşular destek olur.

Kitabın bir diğer mesajı şudur; insanın dış görünüşü nasıl olursa olsun içindeki iyilik ve başarı onu adeta bir yıldız gibi parlatır ve kıyafetlerinin önüne geçer.

4. 3. 3. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 14. Yankılı Kayalar Kitabında Geçen Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Mehmet	Kitabın başkahramanıdır. Lakabı Kara Mehmet'tir. Dürüst, çalışkan, akıllı ve iyi ahlaklıdır.
Anne	Mehmet'in iyi kalpli, yardımsever annesidir.
Hasan	Mehmet'in çalışkan, iyi kalpli babasıdır.
Hatice	Mehmet'in 3 yaşındaki kardeşidir. Sevimli, akıllı bir çocuktur.
Kezban Nine-Ali Emmi	Mehmetlerin en yakın komşularıdır. Yardımsever, iyi niyetli insanlardır.
İsmail ve Bekir	Mehmet'in en yakın arkadaşlarıdır. Kezban nine ve Ali emminin torunlarıdır. Mehmet'e destek olmuşlardır.
İmam Efendi	Köyün imamıdır. Mehmet'e her konuda yardımcı olmuş nasihatte bulunmuştur.
Reşat Bey	Köyün öğretmenidir. Mehmet'i çok sevmektedir. Ona her konuda destek olmuş ve nasihatlerde bulunmuştur.
Serpil	Öğretmenin kızıdır. Mehmet'in sınıf arkadaşısıdır. İyi anlaşılabilen biridir.
Şakir	Mehmet'in iyi niyetli dayısıdır. Mehmetleri İstanbul'a aldırıp onlara kol kanat germek istemiştir.
Gönül	Mehmetlerin yengesidir. Kötü niyetli, acımasız ve para düşkünüdür.
Selim Bey ve Safiye Hanım	Çok iyi niyetli ve merhametli insanlardır. Mehmet ve Hatice'yi evlat edinen kişilerdir.

4. 3. 4. Bir Küçük Osmancık Vardı

Bir Küçük Osmancık Vardı, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın dördüncüsüdür. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir.

Tablo 15. Bir Küçük Osmancık Vardı Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Bir Küçük Osmancık Vardı	62. Baskı	2018
Yazarı	Hasan Nail Canat	Sayfa Sayısı	123
Resimleyen	Derya Işık Özbay	ISBN	978-975-263-199-1
Yayınevi	TİMAŞ Yayınları		

4. 3. 4. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Hasan Nail Canat, 1943'te Kayseri'de doğmuştur. 1967 yılında "Yalnızlar Rıhtımı" adlı şiir kitabı yayımlanmıştır. Yaşamını İstanbul'da sürdürmüş ve birçok oyun yazmıştır. Yazdığı oyunların çoğu sahnelenmiştir. 1968 yılında Rusya'nın Bolşevik ihtilalinde Türk kökenli insanlara yaptığı zulmü konu alan "Moskof Sehпасı" adlı oyunla profesyonelliğe ulaşmış, oyunu 1200 kez sahnelenmiştir. Altunizade Kültür Merkezi'nde çocuk ve yetişkinlere tiyatro eğitimi vermiştir. Keloğlan, Sokak Kızı Elif, Minderella ve Süper Bekçi adlı oyunlarını çocuklar için yazmıştır. Bunların dışında Bir Avuç Ateş, Demedim mi? Metropol ve Kadın adlı oyunlarını da yetişkinler için sahnelemiştir. Şiir, roman ve tiyatro eserleri incelendiği zaman sadece inanç ve ahlak üzerine oldukları görülmektedir.

Hasan Nail Canat, birçok sinema filminde yer aldığı gibi birkaç televizyon dizisinde de rol aldığı bilinmektedir. Sanat hayatında çok sayıda ödüle layık görülmüştür. Sanatçı, 2004 tarihinde vefat etmiştir. İstanbul Bağcılarda bir kültür merkezine adı verilmiştir.

Yazarın Kitapları: Bir Avuç Ateş, Nur Dağındaki Çocuk, Cimcime Tavşan-Okul Piyesleri, Yiğit Mustafa, Kırimlı Murat Destanı, Gül Yarası, Yaralı Serçe, Yasemen.

4. 3. 4. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri

Kitabın ön ve arka yüzünü kaplayacak şekilde içerikten bir bölüm resmedilmiştir. Başlık büyük puntolarla ve dikkat çekici bir şekilde ön sayfada ve sırtta yer almaktadır. Kitabın ön sayfasında ana kahraman Osman resmedilmiştir. Bu çocuk resmi de günümüz çocuklarından çok 80-90'lı yılların çocuklarını anımsatmaktadır. Kitap kapağındaki renkler canlı ve dikkat çekicidir. Kitabın içinde hiç resim bulunmamaktadır. 11 yaş ve üzeri gençlik romanıdır, ibaresi iç kapakta yer almaktadır. Ön kapak sağ alt köşede "İlköğretime Tavsiyeli 100 Temel Eserden" amblemi vardır. Kitabın arka kapağında içerikle ilgili küçük bir metin yer almaktadır.

4. 3. 4. 3. Kitabın Türü

Bir Küçük Osmancık Vardı kitabı, çocuk romanıdır.

4. 3. 4. 4. Kitabın Konusu

Zengin bir ailenin tek çocuğu olan Osman'ın henüz iki yaşındayken fidyeye için kaçırılmasıyla 15 yıl boyunca kendisinin ve koparıldığı ailesinin yaşadıkları konu edilmiştir.

4. 3. 4. 5. Kitabın Teması

Kitabın teması sıla ve sabırdır. Kitapta, dayanışma, aile, üzüntü, özlem, umut ve edebiyat temaları da işlenmiştir.

4. 3. 4. 6. Kitabın Özeti

Babası fabrikatör olan Osman İstanbul'da ailesinin ilk çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Annesi Fatma Hanım bir gün postacı sandığı hırsıza kapıyı açarak çocuğunu ellerinin arasından kayıp gitmesine, kaçırılmasına engel olamamıştır. Aile çok endişelenir fakat çok geçmeden çocuklarının fidye için kaçırıldıklarını öğrenirler. Polis o gün evde bulunmayan bahçivandan şüphelense de ailenin onlara güveni tamdır. Fakat gerçekten de bahçivan Ahmet Efendi hırsızlarla parayı bölüşme şartıyla anlaşma yapmış ve bu olaya sebep olmuştur.

Parayı bulamayan hırsızlar işe polisin de girmesiyle çocuğu terk edilmiş bir evde bırakarak kaçarlar. Yoldan geçen Şoför Ali ve muavini Garip bebek sesini duyunca ona acıyıp yanlarına alırlar. Osman'ı İstanbul'dan Kayseri'ye durumu iyi olan fakat çocukları olmayan Şerife Hanım'a getirirler. Osman'ın adını Hüseyin koyarlar. Osman Garibi abisi, Şerife'yi de annesi bilerek büyüse de bu durum Şerife hanımın içine sinmez. Osman gerçekleri öğrenmesin diye çiftliği satıp köyünü terk eder, İstanbul'a yerleşir. Osman derslerinde gayet başarılı, örnek bir çocuktur. Ayrıca çok iyi ahlaklı ve saygılıdır.

Öte yandan Osman'ın gerçek ailesinin sonradan Şükran adında bir kız çocukları olsa da hiçbir zaman Osman'a kavuşma ümitlerini yitirmemiş, acıları hep taze kalmıştır.

Şükran Hanım bir gün Garip ile Osman'ın evlatlık olduğu üzerine konuşurken bunu Osman duyar ve oracıkta düşüp bayılır. Çok ağlar, çok üzülürler. Osman artık gerçeklerin peşine düşer. Onu terk edilmiş evde bulan Garip ona her şeyi anlatır ve o evi gösterir. Garip, Osman'ın ailesi tarafından terk edildiğini düşündüğü için Osman'a da öyle anlatmıştır. Artık Osman bu acımasız aileyi bulmak ister.

Bir gün okulda düzenlenen hikâye yarışmasına Osman kendi öyküsünü yazarak katılır. Bu hikâyeyi okuyan okul müdürü Zarife, Abdullah Bey'in yeğenidir. Hikâyeyi okur okumaz Osman'ı tanır. Fakat Osman'ın kendisinin terk edildiğini sanması üzerine iki tarafa da bir şey söylemeden önce Fatma Hanım'dan anne sevgisini öğrencilerine kazandırabilmek için Osman'ı nasıl kaybettiğini ve ona olan sevgisini anlatan bir ses kaydı yapmasını ister. Fatma Hanım'ın ses kaydından sonra Osman'ın hikâyesini anlattığı ses kaydını teybe takar. Fatma Hanım, Osman'ın sesini duyduğunu anlar, mutluluktan yerinde duramaz ve ona kavuşmak için sabırsızlanır. Ancak bu durumun aslını Osman'ın da öğrenmesi gerektiği için Zarife, Osman'a da aynı şekilde ses kayıtlarını dinletir. Gerçekleri

öğrenen Osman, ailesine kavuşmak için Zarife Müdür ile birlikte doğup büyüdüğü eve gider. 15 yıl üzerine ailesi ile kavuşurlar.

4. 3. 4. 7. Kitaptaki Mekânlar

Kitaptaki mekânlar, İstanbul, köşk, fabrika, terk edilmiş benzin istasyonu, terk edilmiş ahşap bir ev, Kayseri’de bir köy, çiftlik, İstanbul’da bir ev ve okuldur.

4. 3. 4. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

İnsan hayatta çok büyük acılarla karşılaşsa da ümidini asla kaybetmemelidir.

İnsanın söylediği yalan veya gizlediği şey, er geç gün yüzüne çıkar.

Mehmet Akif’in “Çanakkale Destanı” adlı şiiri, birincilik ödülüne layık olacak kadar güzel bir şiirdir.

İslam dini içerikli mesajları şunlardır:

Hayatta karşılaştığımız zorluk ne kadar büyük olursa olsun Allah’a dua etmeli ve istenilen şey kalpten, içten istenmelidir. Allah her zaman insanın en yakınındadır ve onun içindekileri en iyi bilendir.

Kur’an dinlemek, insanın acılarını dindirmesine ve teselli bulmasına yardımcıdır.

İnsanın acısı depreşip içi buruk bir hüznle kaplandığı zaman kalkıp abdest alır, iki rekât namaz kılsa yüreği sakinleşip ruhu aydınlanabilir.

İnsan bir şeyi yürekten isterse Allah mutlaka verir.

Hayır ve şer Allah’tandır. Allah’a inanan kaderine isyan etmez.

4. 3. 4. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 16. Bir Küçük Osmancık Vardı Kitabında Geçen Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Osman	Kitabın başkahramanıdır. Akıllı, başarılı, duygusal ve iyi ahlaklı bir çocuktur.
Fatma Hanım	Osman’ın annesidir. İyi niyetli, merhametli ve inançlı bir kadındır.
Abdullah Bey	Osman’ın babasıdır. Akıllı, dürüst, iyi niyetli ve inançlı bir adamdır.
Ahmet Efendi	Köşk’ün bahçıvanıdır. Kötü niyetli arsız bir adamdır.
Ayşe Kadın	Bahçıvan’ın karısıdır. İyi niyetlidir, kocasının yaptıklarından utanç ve mahcubiyet duymaktadır.
Apo ve Zevzek	Kitabın kötü karakterleridir. Para için her şeyi yapabilen, Osman’ı kaçıran hırsızlardır.

Tablo 16'nın devamı

Romantik	Apo ve Zevzek'in yanındaki üçüncü kişidir fakat duygusal ve merhametlidir.
Hacı Ömer Efendi	Fatma Hanım'ın babasıdır. İnançlı ve iyi niyetli bir insandır.
Zarife	Abdullah Bey'in yeğeni, Osman'ın okul müdürüdür. Çok iyi niyetli ve merhametli ayrıca akıllı bir kızdır.
Şoför Ali	Osman'ı alıp Kayseri'ye götürmeye karar veren kişidir. Ona iyi bir aile bulacağını sanıp iyi niyetle yaklaşmıştır.
Garip	Ali'nin muavinidir. Osman'ı bulan kişidir. Onu evlatlığı olduğu aileye götürüp kardeş yerine koyan kişidir. İyi niyetlidir.

4. 3. 5. Sol Ayağım

Sol Ayağım, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın beşincisidir. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir.

Tablo 17. Sol Ayağım Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Sol Ayağım	Sayfa Sayısı	189
Yazarı	Christy Brown	ISBN	978-975-2473-21-8
Çevirmen	Nora Kitap		
Baskı Yılı	2018		

4. 3. 5. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Christy Brown, doğuştan beyin felçli olarak 1932 yılında Dublin'de doğdu. Kendi yaşamını konu eden Sol Ayağım kitabıyla dünyaca tanınan yazarlar arasına girmiştir. Yazarın "Her Gün Hüzün" adında Sol Ayağım kitabının devamı niteliğinde bir eseri daha vardır. "A Promising Career", "A Shadow On Summer" ve "Wild Grow The Lilys" adlarında romanları "Collected Poems" adında bir şiir kitabı daha vardır. "Sol Ayağım" kitabı sinemaya uyarlanmıştır. Christy Brown, 1981 yılında vefat etmiştir.

4. 3. 5. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri

Kitabın kapağında kullanılan resim ön kapağın %80'ini kaplamaktadır ancak bu resim eski zamanlara ait ve soluk renklere olduğu için fazla dikkat çekici olduğu söylenemez. Ayrıca resimlerdeki çocuklar, kitabın ana kahramanı olan Christy Brown

hakkında ipucu verici nitelikte değildir. Resmin sağ alt köşesinde İrlanda gazetesinin (Irish Times) kitap için söylediği “Modern çağın başyapıtlarından biri” ifadesine yer verilmiştir. Ön kapağın sol üst köşesinde “MEB 100 Temel Eser” amblemi yer almaktadır. Ön kapağın alt kısmında kitabın ve yazarın adı yer almaktadır.

Kitabın arka kapağında Cristy Brown hakkında, dolayısıyla kitap hakkında bilgi ve Irish Times ve Sunday Times’ın kitap hakkındaki görüşleri yer almaktadır.

Kitap karton kapak, 2. hamur kâğıttan yapılmıştır. Taşınması kolaydır. Kitabın içinde hiç resim yer almamaktadır.

4. 3. 5. 3. Kitabın Türü

Sol Ayağım kitabı, roman türündedir.

4. 3. 5. 4. Kitabın Konusu

Doğuştan beyin felçli olan Christy Brown’un konuşmasını ve hareketlerini kontrol edemese de zihnini ve sadece sol ayağını kullanarak hayata karşı verdiği mücadeleyi konu almaktadır.

4. 3. 5. 5. Kitabın Teması

Kitabın teması başta azim ve başarı olmakla beraber kitapta; bireysel farklılıklar, dezavantajlı gruplar, yetenek, sitem, üzüntü, yalnızlık ve umut temaları da işlenmiştir.

4. 3. 5. 6. Kitabın Özeti

Christy, çok kalabalık bir ailede doğar. Sorunlu bir bebek olduğunu fark eden kişi annesi olmuştur. Doktorlar Christy’deki sorunu fark etmiş ve onu ümitsiz vaka olarak görürler. Çoğu onun zihinsel engelli olduğunu ve böyle kalacağını söylese de annesi Christy’nin bedensen engelli olsa da zihinsel engelli olduğunu asla kabul etmez. Tüm akrabaları ve çevresindekiler annesine bu konuda olumsuz düşüncelerle yaklaşır. Annesi onun zihinsel engelli olmadığını kanıtlamak için türlü yollara başvurursa da ilk başlarda bunu başaramaz.

Bir gün Christy, kendisinin de hiç beklemediği bir şey yapar. Kara tahtanın üzerinde altın çubuk gibi duran tebeşiri sol ayağıyla kavrar ve tahtanın üzerine gelişigüzel karalamalar yapar. Bunun üzerine annesi çok mutlu olur ve büyük bir heyecanla Christy’e

her şeyi öğretmeye karar verir. İlk olarak A harfi yazar, ardından tüm alfabeyi ve okuma yazmayı öğrenir.

7 yaşından sonra erkek kardeşlerinin yardımıyla yaşlılarıyla arkadaşlık edinir. Kardeşleri onu bir el arabasıyla gittikleri her yere götürüp tüm oyunlarına kolayca dâhil ederler. Annesi onun ilahiyatla ilgilenmesini istese de Christy buna hiç ilgi duymaz ve Tanrı'ya kızgınlık duyar.

Christy, kardeşlerinin desteğiyle çok mutludur, onlarla yüzmeyi öğrenir, sinemaya gider, düşe kalka oyunlar oynar ama insanların ona acınacak gibi bakmasına bir türlü anlam veremez. Bir gün arabası bozulur ve artık evde vakit geçirmeye başlar, kendini yalnız ve mutsuz hisseder. Kendine artık neşeli bir çocuk yerine kendini yeni keşfetmiş bir sakatın gözünden bakmaya başlar. Artık eski neşesini kaybeder ve görüntüsünden vücudundan nefret etmeye başlar. Aynalardan nefret edip korkmaya başlar.

Birkaç hafta sonra ailesi ona yeni bir araba alır ama artık Christy çok değişmiştir. Artık insanların kendisini görmelerinden rahatsız olur ve yılda bir iki defadan fazla dışarı çıkmak istemez. Bir gün boya kalemlere ilgi duymasıyla resim yapmaya başlar. Artık resim yapmak ona çok zevk verir hem de bu sayede kendiyi ilgili daha az düşünmeye başlar. Gününün neredeyse hepsini resim yaparak geçirir.

Annesinin hastalanması üzerine Christy, hastabakıcılık öğrencisi Delahunt ile tanışır. On sekiz yaşlarında çok güzel bir kızdır. Christy onu, annesinden sonraki en büyük ilham kaynağı olarak tanımlar. Delahunt, Christy ile ve onun yaptığı resimlerle çok ilgilenir, ona kendisini çok önemli biri gibi hissettirmeye başlar. Bir gün Christy, resim yarışmasına katılır ve birinci olur. Gazetelerde resimleri yer alır.

Mahallerindeki en gözde kız Jenny'nin kendisiyle ilgilenmesinin sonucunda ona açılır, birlikte zaman geçirir çizdikleri resimlere bakarlar. Jenny'nin ona normal bir çocukmuş gibi davranması çok hoşuna gider. Jenny bir gün onu öperek gider ve bir daha hiç gelmez. Bir süre sonra onu tekrar kendisine bakarken görür ama bunun bir acıma bakışı olduğunu fark eder. Bu Christy için çok acı ve yıkıcı olmuştur. Sonuç olarak Delahunt ve Jenny'den sonra kendisini normal hissetmeye, diğer insanlarla arasında bedenselliğin dışında bir fark olmadığını fark eder. Yine de resim yapmak da dâhil her şeyden sıkılan Christy bir gün intihar etmeye kalkar. Tam bunu gerçekleştireceken Delahunt'u düşünür ve son anda vazgeçer.

Daha sonra Christy, yazı yazmakla ilgilenir. Önce heyecanlı hikâyeler yazmaya başlar. Ardından duygusal, polisiye, korku hikâyeleriyle devam eder. Daha sonra müziğe de ilgi duymaya başlar. Bir gün Laurdes gezisine, mucize bulma ümidiyle katılmaya karar verir. Bu geziye katılanların hepsi kendisi gibi hasta insanlardır. İlk defa yanında kimse olmadan seyahate gider. Orada kendinden çok daha kötü durumdaki insanları görür.

Manastıra, türbeye ve şifa hamamına giderler. Oralara giden herkesin amacı dua ve umut etmektir. Christy de bol bol dua eder. Gezi bitince her şey eski haline geri döner.

Bir doktor Christy'e hastalığı için yeni bir tedavi geliştirildiği ümidini verir. Tedavinin ilk şartı sol ayağını asla kullanmamasıdır. Bu sayede diğer organlarına odaklanacaktı. Christy, klinikte tedavi görmeye başlar. Birkaç ay sonra konuşması epey gelişir. Daha sonra iyi bir yazar olabilmek ve tek hedefi olan kendi yaşam öyküsünü yazabilmek için özel bir eğitime ihtiyaç duyar.

Sonra bir gün aniden kendini düşünce ve duyguların doruk noktasında hisseder ve sol ayağını hatırlar. Hiç durmadan saatlerce yazar. Dublin'de beyin felci hastaları yararına bir konser düzenlenir ve Burl Ives bu teklifi kabul eder. O konserde Dr. Collis, konuşma yapacak ve Christy'nin henüz tamamlamadığı otobiyografinin ilk bölümünü okuyacaktır. Bunun için o gün Christy'de sahnede smokinin içinde çok şıktır. Bir anda büyük bir alkış kopmuş herkes yazıyı çok beğenmiş ve Christy'i ve annesini takdir etmiştir.

4. 3. 5. 7. Kitaptaki Mekânlar

Yaşadıkları yer İrlanda'nın başkenti Dublin'de bir evdir. Tedavi olmak için Fransa'da Lourdes gezisinde bulunur. Yine tedavi olmak için bir süre Londra'da Middlesex Hastanesinde klinikte bulunur.

4. 3. 5. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Yazarın birçok olumsuzlukla mücadele eden yaşamı, okuyucusuna şanslı olduğu mesajını verir. Ayrıca sadece sol ayağını kullanmaktan başka bir avantajı olmayan yazarın hayatta neler başarabildiğini göstermesiyle okuyucusunu motive edicidir.

4. 3. 5. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 18. Sol Ayağım Kitabında Geçen Karakterinin İsimleri ve Özellikleri

Christy	Kitabın yazarı ve ana kahramanıdır. Beyin felçlidir ancak zihnini ve sol ayağı çok iyi kullanır.
Bayan Brown	Annesidir. Christy'nin zihinsel engeli olmadığını kanıtlamak için çok çabalamış ve başarmıştır. Onun en büyük destekçisidir.
Bay Brown	Babasıdır. Zamanını daha çok çalışarak geçiren bir duvar ustasıdır.
Jim ve Tony	Christy'nin çoğunlukla zaman geçirdiği erkek kardeşlerinden ikisidir.
Peter	Christy'nin kendine kahraman olarak seçtiği çok yakışıklı ve gösterişli erkek kardeşidir.

Tablo 18'in devamı

Lily ve Mona	Christy'nin kız kardeşleridir.
Francis	Christy'nin yazılarını yazan kardeşidir.
Delahunt	Hastabakıcılık öğrencisidir. Christy'e çok destek olur. Onu resim yarışmasına katar ve onun Lourdes'e geziye gitmesine sebep olur.
Jenny	Christy'nin hoşlandığı kızdır. Ancak daha sonra ondan uzaklaşarak üzülmesine sebep olmuştur.
Dr. Warnants	Christy'e iyileşebileceğine dair ümit veren ilk kişidir.
Bayan Irane Collis	Dr. Warnants'ın yengesidir. Beyin felci konusunda ünlü bir uzmandır.
Dr. Collis	Christy'e yazarlık konusunda çok destek olmuş ve onun için konser düzenlenmesini sağlamıştır.

4. 3. 6. Levent Trabzon'da

Levent Trabzon'da, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın altıncısıdır. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir.

Tablo 19. Levent Trabzon'da Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Levent Trabzon'da	Baskı Yılı	2018
Yazarı	Mustafa Orakçı	Sayfa Sayısı	93
Resimleyen	Derya Işık Özbay	ISBN	978-605-08-1771-3
Yayınevi	TİMAŞ Çocuk		

4. 3. 6. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Mustafa Orakçı, 1979 yılında Çanakkale'nin Çan ilçesinde doğmuştur. Trakya Üniversitesi Sınıf Öğretmenliğinden mezun olmuştur. Mezun olduğundan itibaren zamanının çoğunu öğrencileriyle geçirmekte ve onları çok sevmektedir. Yazarın amacı öğrencilerine seveceği kitaplar yazabilmektir. Levent serisiyle birlikte birçok çocuk kitabı daha yazmıştır.

4. 3. 6. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri

Kitap karton kapak ve 2. hamur kâğıttan oluşmuştur. Ön kapağında Levent'in Trabzon gezisinden bir resmi yer almaktadır. Kapağı canlı ve dikkat çekici renklerden

oluşmuştur. Arka kapağında içerikle ilgili bilgi verildikten sonra Levent serisinin diğer kitaplarının görseli yer almaktadır.

Kitabın içi, bol resimli ve oldukça dikkat çekicidir. Daha çok ilkokul çağındaki çocuklara ve ortaokulun ilk yıllarındaki çocuklara hitap etmektedir.

4. 3. 6. 3. Kitabın Türü

Levent serisinin türü hikâyedir.

4. 3. 6. 4. Kitabın Konusu

Levent'in kardeşi ve arkadaşlarıyla okulun düzenlediği geziden bir kesit olan Trabzon gezisini konu almaktadır.

4. 3. 6. 5. Kitabın Teması

Kitabın ana teması Milli Kültürdür ve Milli Mücadeledir.

4. 3. 6. 6. Kitabın Özeti

Levent gezi kulübü üyesidir. Okul, 15 gün tatilde Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, Gaziantep ve Hatay'a gezi düzenler. Levent geziye yine aynı okulda gezi kulübünde olan kardeşi Mert ile gider. Yol maceraları başlar ardından uçakla Trabzon'a varış gerçekleşir. Trabzon'un kuruluş tarihi ve isminin neden Trabzon olduğu hakkında bilgi edinirler. Yavuz Sultan Selim'in burada bulunduğunu Kanuni Sultan Süleyman'ın ise burada doğduğunu öğrenirler. Sonra çok güzel manzarası olan Boztepe'ye çıkarlar ve orada çay eşliğinde kahvaltı yaparlar.

Geziye ilk olarak Kızlar Manastırı ile başlarlar oradan Cephanelik'e geçerler. Oranın tarihi ve oluşum sürecini dinledikten sonra yemek yerler. Daha sonra Tabakhane Köprüsü'nün 2000 yıl önce yapıldığını altındaki görünmez bir boşluktan suların aktığını öğrendikten sonra Ortahisar Fatih Camii ziyaret ederler. Yavuz Sultan Selim'in annesinin adına yaptırılan Gülbahar Hatun Camii ve türbesini gördükten sonra Yeni Cuma Camii ve ardından Bedesten'e giderler. Orada işlenen Trabzon burması ve Trabzon hasırını ve telkari yapanları görürler. Daha sonra Zağnos Burcu'nu görürler buranın eskiden zindan olarak kullanıldığını şimdi ise İsmail Hakkı Berkmen Tarih Kütüphanesi olarak düzenlendiğini öğrenirler. Ardından bir balık restoranına giderler. Daha önce balığı öldüğü

için balık yemeyen Mert, burada yeniden balık yemeye başlar ve evdeki büyük bir sorun da çözülmüş olur.

Oradan Trabzon Müzesi'ne giderler. Bu binanın daha önce Rum bir aileye ait olduğunu zamanla değişik kişilerin eline geçerek Kurtuluş Savaşı sırasında karargâh olarak kullanıldığını öğrenirler. 2001 yılından itibaren Müze olarak kullanılan bu yeri gezdikten sonra Ayasofya Müzesi'ni ziyarete giderler. 1200'lü yıllarda kilise olarak inşa edilen bu yer Trabzon'un fethinden sonra 1. Dünya Savaşı'nda depo ve hastane olarak kullanılmış sonra ise cami olmuştur. 1964'ten 2013 yılına kadar müze olarak kalmış sonra bir bölümü ibadete açılmıştır. Burayı gezip duvarlardaki motifleri inceledikten sonra Uzungöl'e giderler. Doğal güzellikleri, ağaçları, bungalovları görüp fotoğraf çekildikten sonra Sultanmurat Yaylası'na çıkarlar. Orada bulut denizi ile karşılaşır. 4. Murat'ın ordusuyla burada konakladığını yaylanın adını buradan aldığını öğrenirler. Şehitler Tepesi'nde 1. Dünya Savaşı'nda Ruslara karşı savaşmış ve şehit olan 71 askerin mezarını görürler.

Son olarak Sümela Manastırı'na ve oradan da Hamsiköy'e giderler. Sümela manastırını gezip bol bol fotoğraf çektirdikten sonra Hamsiköy'de sütlaç yerler. Erzurum'a doğru yola çıkarlar.

4. 3. 6. 7. Kitaptaki Mekânlar

Okul, Trabzon'da yer alan Boztepe, Kızlar Manastırı, Cephanelik, Tabakhane Köprüsü, Fatih Medresesi, Ortahisar Fatih Camii, Gülbahar Hatun Camii, Bedesten, Zağnos Burcu, Trabzon Müzesi, Ayasofya Müzesi, Uzungöl, Sultanmurat Yaylası, Şehitler Tepesi, Sümela Manastırı ve Hamsiköy.

4. 3. 6. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Yaşadığımız coğrafyada yer alan tüm tarihi ve kültürel unsurlara önem verilmelidir. Onlar hakkında yeterli bilgiye sahip olunmalı, zarar görmelerine engel olup gelecek nesillere aktarabilmek için aracı olunmalıdır.

4. 3. 6. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 20. Levent Trabzon'da Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Levent	Kitabın başkahramanıdır. Gezip görmeyi seven, çalışkan, saygılı biridir.
Kamil	İştahlı ve sevimli bir arkadaşlarıdır.
Hayri	Levent'in yakın arkadaşlarındandır.
Osman	Çok çalışkan bir arkadaşlarıdır.
Leyla	Sınıf arkadaşlarıdır.
Mert	Levent'in kardeşidir.
Öğretmen	Öğrencilerin sınıf öğretmenidir. Anlayışlı ve iyi bir öğretmendir.
Anne	Levent'in ve Mert'in annesidir.
Baba	Levent'in ve Mert'in babasıdır.

4. 3. 7. Göl Çocukları

Göl Çocukları, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın yedincisidir. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir.

Tablo 21. Göl Çocukları Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Göl Çocukları	Baskı Yılı	2018
Yazarı	İbrahim Örs	Sayfa Sayısı	125
Yayınevi	Nemmesis Kitap	ISBN	978-605-9545-32-7

4. 3. 7. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

İbrahim Örs, 1928 yılında doğmuş, ilk ve orta öğrenimini Trabzon'da okumuştur. Yüksek öğrenimini Gazi Eğitim Enstitüsü'nde tamamlamıştır. Trabzon Yeni Yol gazetesindeki yazın hayatına lise yıllarında başlamıştır. Gazeteci kimliğiyle Son Saat ve Milliyet gazetelerinde çalışmıştır. Gazetecilik sektöründe önemli bir yere gelen İbrahim Örs'ün çocuklar için hikâye ve roman türünde birçok eseri de bulunmaktadır. 1992 yılında hayatını kaybetmiştir.

Çocuk Roman ve Öyküleri: Muhtarın Yeğenleri, Onur Çocuğu, Cambazlar Kralı, Almanya Öyküsü, Mücahit'in Oğlu, Balıklı Köy, Göl Çocukları, Çocuk Cumhuriyeti, Yeşil Mağara, Büyük Tutku, Fındık Zamanı.

4. 3. 7. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri

Kitap karton kapaktan ve 2. hamur kâğıttan oluşmuştur. Kitap kapağında kullanılan renkler canlı ve dikkat çekicidir. Kapak için konuyu yansıtan ve çocuklara hitap eden sade bir resim kullanılmıştır. Ön kapakta kitabın, yazarın ve yayınevinin adı bulunmakta ayrıca "MEB 100 Temel Eser" amblemi de yer almaktadır. Arka kapak tamamen kitabın özetiyile kaplıdır. Kitabın içinde az da olsa karakalem çizimlerine rastlamak mümkündür.

4. 3. 7. 3. Kitabın Türü

Göl Çocukları, bir hikâye kitabıdır.

4. 3. 7. 4. Kitabın Konusu

Sakin ve mutlu bir köyde yaşayan Duygu ve Selçuk adında iki çocuğun, köylüler tarafından sevilen bir turistin niyetinin kötü olduğunu anlamaları üzerine verdikleri mücadeleyi konu alır. Turistin bazı davranışlarından şüphelendikleri gibi gazetede gördükleri bir haberle Anadolu'ya ait bir eseri kaçıracağını düşünürler. Ne pahasına olursa olsun korktukları şeyin başlarına gelmemesi için tüm güçleriyle çabalarlar.

4. 3. 7. 5. Kitabın Teması

Kitapta işlenen temalar, başta tarihi eserler ve sorumlulukla beraber vatandaşlık, görev bilinci, yardımlaşma, misafirperverlik, toplumsal kurallar ve geleneksel çocuk oyunları ve okuldur.

4. 3. 7. 6. Kitabın Özeti

Gölüstü kasabasında yer alan gölde köpek yarışı vardır. Çocuklar köpeklerini alır suya fırlattıkları bir cisimle onları yarıştıır, bu yarış tüm köy izler. Derece alan köpeklerin ödülü ise bir parça kemiktir. Selçuk'un köpeğinin adı Arap'tır ve çoğu yarışta derece alır. Selçuk'un arkadaşı Duygu da onları destekler. Tam yarış başlayacağı sırada yabancı plakalı bir otomobil gelir ve araçtan köylünün hiç tanımadığı biri çıkar. Adının Kurt Goldman olduğunu Türkiye'yi ve Türkleri çok sevdiğini söyler. Köylüler ona karşı

misafirperver davranır ve yarıştan bahseder. Bunun üzerine Kurt Goldman böyle güzel bir yarışın ödülsüz olmayacağını söyleyerek para ödülü koyar. Yarış biter ve Arap birinci olur. Duygu ve Selçuk çok sevinçlidir. 1. 2. ve 3. çocuklar Kurt Goldman'ın verdiği para ödülünü hemen Ortaokul Yaptırma Derneği'ne bağışlarlar.

Selçuk'un ailesi yoksuldur. Selçuk ders dışındaki zamanını çalışarak ve ailesine yardım ederek geçirir. Ancak ailesi ortaokul olması gerektiğinin bilincine varmış kişilerdir. Durumları da olmadığı için dışarıda okutmanın zorluğundan korkar ve köylerinde ortaokul yapılmasını isterler.

Duygu'nun ailesi onu okutacak kadar varlıklıdır fakat kız çocuğu olduğu için onu uzaklara göndermek istemezler. Muhtarın başkanlığında "Ortaokul Yaptırma Derneği" kurarlar. Fakat gerekli imkân bir türlü sağlanamaz. Çocukların hareketinden etkilenen Kurt Goldman, bu derneğe yüklü miktarda bağışta bulunur. Bu bütün köylüyü ve çocukları ümitlendirir. Muhtar Rüstem'in de köye katkıları çok büyüktür ve bu nedenle çok sevilir.

Göl, bu köye turistik bir yön kazandırmış olsa da potansiyeli hiç iyi değerlendirilemez. Gölde sadece dört sandal vardır ve bunlar da sahipleri tarafından balık tutmak için kullanılırlar.

Bir gün Selçuk, Duygu ve Arap göl kenarında yürürken yine turistin gölde botla dolaştığını görürler. Neden her gün bunu yaptığını anlamaz ve merak ederler. Sandala atlayıp yanına gitmek isterler. Duygu'nun babasının sandalıyla ailelerine haber yollayıp açılırlar. Alman turist botuna yanaşırlar fakat onu göremezler. Hava bozup bulutlar göle iner. O esnada turist adamı sırtında tüple yüzünde maskeyle görürler ve onun balıkadam olduğunu düşünürler. Kurt Goldman onları görür, selam verir. Birden fırtına çıkar sandal devrilir. Kurt Goldman yardımlarına yetişir ve sandala tutunamayan Duygu'nun hayatını kurtarır. Tüm köylü tekrardan Kurt Goldman'a minnet duyar ve onu kahraman ilan ederler.

Selçuk gazetede "Göller altında uygarlık var" başlığına rastlar. İlgisini çeken yazıyı okuyunca göllerin altında eski uygarlıklara ait kalıntıların olduğunu öğrenir. Aklına kendi göllerinde bir kalıntı olup olmadığı fikri gelir. Duygu ve Selçuk göle uzun uzun bakarlar. Alman turist yine göle açılmış olduğunu görürler. Selçuk sonunda bu turistten kuşkulandığını Duygu'ya itiraf eder. Duygu'da ona katılır. Ancak turist yaptıklarına karşılık böyle düşündükleri için ikisi de utanır.

Şüpheleri her geçen gün artar. Eğer gerçekse bunun büyük bir suç olduğunu bildikleri için bu duruma göz yummamaya karar verirler. Eğer bir şeyler bulup çıkarma amacındaysa bunun çadırda bulunacağını düşünürler ve turist olmadığı bir anı kollayıp çadırı ararlar fakat aradıkları gibi bir şey bulamazlar. Turist çadırına girildiğini anlar ve hırsız şüphesini Muhtara söyler. Yerde ayak izleri gördüğünü ve çadırın kapısının açık olduğunu ama şikâyetçi olmadığını yalnız bekçilik için destek olma amacıyla yoksul bir

çocuk istediğini söyler. Temel adında yoksul bir çocuğu bekçi olarak alır. Selami Çavuş hırsızlık vakasındaki kişilerin Duygu ve Selçuk olduğu sonucuna varır. Tüm köyde parmakla gösterilen bu çocuklar herkesi hayal kırıklığına uğratmıştır. Bunun üzerine çocuklar şüphelerini muhtara ve babalarına açıklarlar. Muhtar çocuklara böyle düşündükleri için kızar ve onun bir su altı bilgini olduğunu söyler.

Turist, köylülere iyice yakınlaşır, yoksullara yardım eder. Duygu ve Selçuk'un şüpheleri artmaktadır. Onu göle en yakın noktadan dürbünle izlemeye karar verirler. Üçüncü gün onun su üzerine bir daire çizdiğini ve oraya bir cisim bıraktıklarını görürler. Cismi anlayamazlar da bir amacının olduğunu anlarlar. Bir cesaretle tekrar kayığa binerler. O cismin bir tahta parçası olduğunu anlarlar. Sonra turist kendilerine doğru geldiğini dürbünle görürler. Telaşla onların geri dönmelerini söyleyen turist şüpheleri iyice üzerine çeker. Turist onları geri götürmeye kararlıdır, çocuklar direnemesi de Arap suya atlar ve yüzmeye başlar. Turist kıyıya getirdiği çocuklara çay ikram eder onları ailelerine şikâyet etmeyeceğini söyler. Ancak telaşlı hali çocukların dikkatini çeker. Çocuklar olanı biteni anlatıp babalarını ikna etmek için uğraşırlar. Babaları muhtarla konuşsa da Kurt Goldman onları akşam misafir edip yedirip içirme teklifinde bulunduğu için muhtar yine turiste bunu konduramaz.

Arap, göldeki tahta parçasını Selçuk'un atmış olduğunu sanıp onu canla başla kıyıya çeker fakat oracıkta uyuyakalır. Öğretmen Tuğrul, o akşam turistten sualtı çalışmaları için bilgiler ister ancak turist bocalar. Muhtar bunun üzerine turiste "Göle daldığın yerde bir şey görmüşler, nedir?" diye sorar. Bunun üzerine turist iyice panikler, eli ayağı titrer. Bunu öğretmen fark eder ve muhtara söyler. Muhtar da ilk defa şüphe duyar. Bunun üzerine sandalla almanın daldığı yere gitmeye karar verirler fakat sandalların yanına gittiklerinde hepsinin su aldığı görürler. Şüpheleri iyice arttı. Kıyıda iki sandalı onarıp onlara doluşurlar ve göle doğru açılırlar. Fakat söylenilen yere geldiklerinde hiçbir şeye rastlamazlar. Gölde Kurt Goldman'a rastlarlar. Onun sinirli, kuşkulu ve heyecanlı hali gözlerinden kaçmaz.

Arap uyanır ve Selçuk'un bahçesinde var gücüyle havlar. Onun "benimle gel" demek istediğini anlayan Selçuk Duygu ile beraber gider. Sonra Arap'ın turistin tahtasını dişleriyle kıyıya doğru çektiğini görürler. Selçuk tahtanın ucundaki cismi çeker. 1 metreye yakın yılanlı insan heykeli olduğunu görürler. Sonunda haklı çıkarlar.

Sandalların tıpasını Temel'in para için çıkardığı ortaya çıkar ve gözaltına alınır. Selami Çavuş ve Muhtar Duygu ve Selçuk'un yanına gelir ve heykeli görürler. Çavuş hemen Goldman'ın peşine düşer. Onu yakalayıp getirir. Alman turist her şeyi açıklar bunu zengin olmak için yaptığını itiraf eder ve karakola götürülür. Bu heykel İsa'dan 1500-2000 yıl önce Hititler tarafından yapılmış ilginç bir heykeldir. Zamanın cambazlar kralını, yılanlı

bir gösteride canlandırır. Değeri milyonlarla bile belirlenemez. Validen ortaokul yaptırma sözünü alıp heykeli müzeye gönderirler.

4. 3. 7. 7. Kitaptaki Mekânlar

Kitaptaki mekânlar, Gölüstü köyüdür.

4. 3. 7. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Tanımadığımız insanlara karşı saygı duymalı, misafirperver olmalı ancak onlara hemen güvenilmemelidir.

Para ve reddedilemeyecek hediyeler için kendi doğrularımızdan asla vazgeçmemeli ve böyle şeylerin gözümüzü boyamasına izin vermemeliyiz.

4. 3. 7. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 22. Göl Çocukları Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Selçuk	Köyün akli başında, çalışkan ve dürüst çocuklarından. Tarihi eseri bulan köpek Arap'ın sahibidir.
Duygu	Selçuk ile yakın arkadaştır. O da köylüler tarafından çok sevilen dürüst, çalışkan ve cesur bir çocuktur.
Kurt Goldman	Köye tarihi eser bulup çalmaya gelen Alman turistir.
Muhtar Rüstem	Köyün çok sevilen muhtarıdır. Çok iyi niyetli, misafirperver ve hoşgörülüdür.

4. 3. 8. Martı Jonathan Livingston

Martı Jonathan Livingston, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın sekizincisidir. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir.

Tablo 23. Martı Jonathan Livingston Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Martı Jonathan Livingston	İlk Baskı	1970
Yazarı	Richard Bach	8. Baskı	2019
Fotoğraflar	Russell Munson	Sayfa Sayısı	149
Yayınevi	Epsilon	ISBN	978-9944-82-967-0

4. 3. 8. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Richard Bach, 1936'da ABD'de doğmuştur. Hem kitapları dünya çapında okunan bir yazar hem de bir pilottur. ABD Hava Kuvvetleri'nde savaş pilotu ve yüzbaşı olarak görev yapmıştır. Bu sayede uçmanın özgürlüğünü ve zevklerini eserlerine yansıtabilmeyi başarmıştır. Martı Jonathan Livingston, Mavi Tüy-Gönülsüz Bir Mesihin Serüvenleri başlıca eserleridir.

4. 3. 8. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri

Kitabın ön ve arka kapağının zemini siyahtır. Ön ve arka kapakta siyahın yırtılıp içinden beyaz bir martının çıkışını andıran bir resim vardır. Kitabın ismi ön kapağa neon sarı ile yazılarak dikkat çekicilik sağlanmıştır. Yine ön kapakta yazarın ve yayınevinin ismi, kapağın en üst kısmında da kitabın içinde geçen bir cümle yer almaktadır. Kitabın arka yüzünde "kendin olmak, özgür olmak" mesajlarını içeren parçadan bir söz yer almaktadır. Ayrıca kitabın içinde yer alan fotoğrafların sahibi Russell Munson'un ismi de arka kapakta yer almaktadır. Ön ve arka kapakta ayraç bulunmaktadır. Ön kapakta ayraçta "Düşüncelerinizin zincirlerinden kurtulun, bedeninizin zincirlerini kırın" cümlesi, arka kapaktaki ayraçta ise yazar hakkında bilgi yer almaktadır.

4. 3. 8. 3. Kitabın Türü

Martı kitabı fabl tarzında yazılmış bir öyküdür.

4. 3. 8. 4. Kitabın Konusu

Martı kitabının konusu, sürüdeki diğer martılar kurallar gereği sadece yemek bulmak ve uzun yaşamak için mücadele ederken Martı Jonathan'ın tüm kural ve ahlak anlayışlarına karşı gelip özgürce uçarak kendini bulma serüvenidir.

4. 3. 8. 5. Kitabın Teması

Kitabın ana teması başarı ve özgürlüktür. Kitapta; azim, özgüven ve toplumsal kurallar temaları da işlenmiştir.

4. 3. 8. 6. Kitabın Özeti

Kitap beş bölümden oluşur. “İçimizde yaşayan gerçek Martı Jonathan’lara” diye başlar.

1. Bölüm

Binlerce martı bir lokma ekmek mücadelesine girmişken Jonathan, tek başına uçuş çalışmaları yapar. Normalde martılar uçarken sendelemez, hızları kesilip düşmezlerken Jonathan özel uçuşları kimseden utanmadan defalarca düşüp kalkarak öğrenmenin peşindedir. Çünkü çoğu martı sadece yiyecek bulmak için uçup, bir şey öğrenmek istemezken Jonathan uçmayı büyük bir tutkuyla sevmektedir.

Jonathan deniz seviyesinde uçmayı öğrenebilmek için bütün gün yalnız başına çalışır. Ailesi çok endişelenir ve Jonathan’ı diğer martılar gibi olması için uyarır. Jonathan bu sefer daha uzak bir yere giderek çalışmalarına devam eder. Çok yükseğe uçmaya çalışırken havada patlar gibi olur, gece gözünü açtığı anda baygın halde olduğunu fark eder. Babasının söylediklerine “eğer uçuş hakkında daha çok şey öğrenmesi gerekseydi beyin yerine uçuş haritalarının olması gerektiğine, hızlı uçabilmek için şahin gibi kısa kanatlarının olması gerektiğine ve balıkla değil fareyle beslenmesi gerektiğine” hak verir. Sürüsüne dönmeye karar verir. Sürüsüne dönerken karanlıkta uçtuğunu fark eder. Oysa martılar asla karanlıkta uçamaz, bunun için baykuş gibi gözlerinin, şahin gibi kısa kanatların ve uçuş haritalarının olması gerekirdi. O an karar verdiği her şeyi unuttur ve ihtiyacı olan tek şeyin kısa kanatlar olduğunu fark eder. Bir an bile ölümü düşünmeden kanatlarını vücuduna iyice yapıştırarak çok yükseklere uçar ve bunu başarır. Her defasında biraz daha yükseğini denerken bir gün hızla yere çakılıp ölümle burun buruna gelir. Çünkü havada o hızla nasıl döneceğini henüz öğrenmemişti. Sonra bunu da öğrenir. Jonathan yeryüzünün akrobatik uçuş yapabilen tek martısıdır. Bu nedenle kendisinin takdir edilmesini beklerken martı heyeti onu gelenek ve göreneklerine aykırı hareket ettiği için cezalandırır ve Sarp Kayalıklar’da yalnız yaşamaya sürgün eder. Jonathan, onlara yaşamak için bir nedenleri olması gerektiğini, öğrenmek, keşfetmek, özür olmaları için öğrendiklerini onlara da öğretmek için bir şans istese de hepsi ona arkasını dönüp gider.

Jonathan, Sarp Kayalıklar’ın ötesinde yeni uçuşlar denemeye, rekorlar kırmaya başlar. Artık balıkçıların bayat ekmeklerine ihtiyacı yoktur çünkü kendisi en seçkin balıkları bile avlamayı öğrenmiştir. Bir gece vakti iki martı gelir. Onlar da Jonathan gibi uçabildiklerini gösterir ve ona ilk aşamayı tamamladığını artık ikinci aşamaya geçtiğini söyleyip onu alıp götürürler.

2. Bölüm

Jonathan, gittikleri yeri cennet zanneder. Burada bedeni eskisinden iki kat daha iyi durumdadır fakat burada yapacaklarının da bir sınırı vardır. Jonathan daha önce uçuş için ne kadar çok şey öğrendiyse burada da öğrenmek zorundadır ancak bir farkla; buradaki martıların hepsi kendisi gibi uçma konusunda mükemmele ulaşmak istemektedir. Jonathon burada neden bu kadar az martı olduğunu merak eder ve sorar. Öğretmen martı Sullivan, ona kendisinin milyonda bir rastlanan ender kuşlardan olduğunu söyler. Jonathan, oradaki en yaşlı ve en iyi uçan martısı Chiang'a buranın cennet olup olmadığını sordu. O da, cennet diye bir yer olmadığını, cennetin öğrenmek, mükemmelliğe ulaşmak anlamına geldiğini söyler. Sonra Chaing'ten öğrendikleriyle başka bir gezegene uçmayı başarır, artık Jonathan yaşlı martının özel bir öğrencisidir.

Jonathan'ın aklına geldiğin dünyadaki martılar gelir. Gidip içlerinde eğer uçmanın gerçek anlamını arayan bir martı bile olması ihtimali onda geri dönme isteği uyandırır. Öğretmeni Sullivan, burada kendisine ihtiyaç duyulduğu için gitmesini istemese de o gitmeye karar verir.

3. Bölüm

Jonathan'ın sarp kayalıklarda uçmanın zevkine varan Fletcher ile beraber sürüsünden dışlanmış altı martı öğrencisi daha olur. Uçma konusunda hepsi çok daha iyi duruma gelince yasak olsa bile Jonathan'ın emriyle ölü gibi duran martıların arasına takla atarak inip sürüye geri dönerler. Sürü çok şaşırır. Önce onlarla konuşmazlar ama böyle uçmayı nerede öğrendiklerini çok merak ederler. Jonathan ve öğrencileri onların içinde çalışmalarına devam ederler. Orada bu martılarla konuştuğu için bir martı sürgün edilir ve bunların öğrencisi olur. Başka bir martı da kanadı kırıldığı için Jonathan'ın yanına gelir ve ondan yardım ister. Jonathan ona düşünce gücüyle uçmayı öğretince bunu gören martılar bir bir sürüye katılır. Çoğu Jonathan'ı yüceltmek veya küçümsemek içindir. Bir gün öğrencilere uçuş öğreten Fletch, çok sert bir şekilde kayalıklara çarpar. Diğer martılar Fletch'nin ölmediğini görünce Jonathan'ın olağanüstü gücü olduğunu ve sürüyü birbirine katmak için gelen bir şeytan olduğunu düşünürler, onu yok etmeye hazırdırlar. Fletcher, Jonathan hala onlara sevgi dolu olduğu için öfkelidir. Jonathan, Fletcher'a artık uçuş hakkında her şeye sahip olduğunu söyler. Bazı nasihatlerde bulunarak kendisinin yerine geçmesini ister ve bu dünyadan ayrılır.

4. Bölüm

Artık her yerde Jonathan ve Fletch gibi martılar görmek mümkündür. Sınırlarını mükemmel bir şekilde zorlayan öğrenciler vardır. Ama Jonathan onlar için artık kutsal kabul edilen bir kuştı bu nedenle ona dokunan kişi Fletch'e dokunmaya çalışıyorlardı. Fletcher onlara Jonathan'ın da kendileri gibi normal bir kuş olduğunu anlatmaya çalışsa

da martılar onun hakkında bir şeyler daha duyabilmek için Fletcher'ın peşini bırakmıyordu. Artık kimsenin deri uçmak değil herkes Jonathan hakkında bir şeyler sormak veya duymak için derslere geliyordu. Uçmaya çalışan kuşlara giderek azalıyordu. En sonunda Fletcher da öldü.

Jonathan adına taş yığınınından bir anıt yaparlar. Her martı ağzına bir taş alır ve anmak için o anıta bırakır. Zamanla martılar için ağızlarındaki taş veya tahta ne kadar ağırsa o kadar hızlı uçabildiğine dair söylentiler yayılır. Artık hiçbiri uçmaz. Efsaneleşen Jonathan'ın söylediği gibi uçmadıkları için onun çalışmalarını hayatlarından çıkarttılar. Bu nedenle artık onun adından bile bahsetmekten kaçarlar. Hatta bir öğretmen, öğrencilerine Jonathan'ın bir halkın yarattığı bir efsane olduğunu hiçbir kuşun saatte 300 mil uçamayacağını kendisinin en fazla 80 mil uçtuğunda bile dengesini kaybettiğini söyler. Buna karşı gelen bir öğrencisine “öyleyse uç ve bunu bana göster” der. Öğrenci Martı Anthony, Jonathan'ın var olduğunu ispat etmek için uçmaya başlar. Çok hızlı uçarken yanından daha da hızlı bir martının geçtiğini görür ve hayretler içinde ona seslenir. Kim olduğunu sorar. O martı da “Bana kısaca Jon. diyebilirsin” der.

Son Bölüm

Yazar bu bölümde, 4. bölümü yazdığı için pişmanlık duyduğunu çünkü buna inanmadığını ama yine de kitaptan çıkarmadığını söyler. Yazar, yöneticilerin ve ritüellerin gücü, yavaş yavaş yaşama özgürlüğünü öldüreceği fikrini reddeder. Oysa neredeyse yarım yüzyıl önce yazdığı şeyin şimdi gerçek olduğunu görür. Özgürlüğün boğulmak istendiğini, dünyanın özgür değil güvenli bir yer haline getirilmek istendiğini söyler. “Acaba biz, dünyamızdaki özgürlüğün bitişini izleyen martılar mıydık?”

4. 3. 8. 7. Kitaptaki Mekânlar

Kitaptaki mekânlar; kumsal, sarp kayalıklar, başka bir gezegen ve cennet sanılan dünya ötesinde bir yerdir.

4. 3. 8. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Yazar bu kitapta, martılar üzerinden insanların özgürlük karşısındaki durumunu okuyucuya gösterir. Özgürlüğün maddesel, rakamsal her türlü şeyin ötesinde yani düşüncede olduğu mesajını verir.

Yazar, özgürlüğün sınırlarını öğrenmek isteyenler için gelenek, görenek, kurallar, ayıp, günah gibi şeylerin bir sorun olduğu düşüncesindedir.

Ayrıca bir zamanlar toplum için büyük adımlar atmış saygı duyulan kişilerin bir zaman sonra toplum için çektiği sıkıntılar, sağladığı katkılar unutulup sadece anıtlarının ziyaret edildiği sorununa değinmiştir.

4. 3. 8. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 24. Martı Jonathan Livingston Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Martı Jonathan Livingston	Kitabın başkahramanıdır. Özgürlüğü ve uçmayı çok sever. Özgürlük uğruna kovulmuş ancak sonra tüm martılar tarafından kutsallaştırılır.
Sullivan	Jonathan'ın cennet sandığı dünya ötesi yerdeki öğretmenidir. Jonathan'la birbirlerini kardeş görürler.
Chiang	Dünya ötesi yerdeki en yaşlı ve en iyi uçuşa sahip martıdır. Jonathan'a hayat, inançlar ve uçuş hakkında çok şey öğretmiştir.
Martı Fletcher	Jonathan gibi sürüden dışlanmış bir martıdır. Jonathan ile birlikte dünyadaki martılara öğretmenlik yapmışlardır. Jonathan'ı en iyi anlayan ve yaşatmaya çalışan martıdır.

4. 3. 9. Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu

Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın dokuzuncusudur. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir

Tablo 25. Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu	Baskı Yılı	2018
Yazarı	Eleanor Coerr	Sayfa Sayısı	100
Resimleyen	Ronald Himler	ISBN	978-975-6580-58-5
Yayınevi	Beyaz Balina Yayınları		

4. 3. 9. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Eleanor Coerr, 1922 yılında Kanada'da doğar. Çocukken kitap okumayı ve hikâyeler uydurmayı çok sever. Kendisine "Japonya'dan Küçük Resimler" adlı kitabın verilmesiyle Japonya hayranı bir insan olur. Kariyerine gazetecilik yaparak ve çocuklar için köşe

yazıları yaparak başlar. 1949 yılında Japonya'ya gitme fırsatı bulur. Meslektaşlarından hiçbiri savaşın yakıp yıktığı o ülkeye gitmek istemez. Ottawa Journal gazetesindeki yazarlık teklifini sadece Eleanor Coerr kabul eder. Japonca'yı öğrenir ve kültürünü benimser. Yazar, 1953 yılında Tokyo'da yayımlanan "Sirk Günü" adlı kitabını, yanlarında kaldığı aileden esinlenerek yazar. 1963 yılında Hiroşima'yı tekrar ziyaret eder. Sadako'nun Hiroşima Barış Parkı'nda bulunan heykelini görür. Onun cesareti ve bin adet turna kuşunu katlamak için gösterdiği sabır ve kararlılık kendisini çok etkiler.

Sadako'nun yaşam öyküsü niteliğindeki Kokeşi'nin bir kopyasını bulmak ister. Çoğu kopyasının sayfalarının kayıp olduğunu öğrenir ve aradan yıllar geçer. Yazar bir gün bir dönem Hiroşima'da yaşamış bir misyoner kadınla çay içerken kadın ona "Amerikalı çocukların okuması için Sadako hakkında bir kitap yazmalısın" der. Coerr, bunu çok istediğini fakat onun otobiyografisi niteliğindeki Kokeşi'yi uzun yıllardır arayıp bulamadığını söyler. Kadın Coerr'i buldukları binanın çatı katına götürüp eski bir sandığın dibinden Kokeşi'nin sayfaları tam bir kopyasını çıkarır. Ve bunun üzerine Coerr, hemen "Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu" adlı kitabını yazmaya başlar. Yazar bu konuyla ilgili "Rüya gibiydi. Sanki onun hikâyesini yazmak için doğmuştum" açıklamasını yapar. Yazar 2010 yılında hayata veda etmiştir.

4. 3. 9. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri

Kitabın ön ve arka kapağının zemini beyazdır. Ön kapakta kitabın karhamı olan Sadako'nun ismi dikkat çekici ve büyüktür. Ardından kitabın isminin devamı ve yazarın ismi daha küçük puntolarla yazılmıştır. Yine ön kapakta Sadako'nun ve turna kuşlarının resmi vardır. Arka kapakta kitap hakkında yazılanlara ve içeriğine dair küçük puntolu ve uzun bir metin yer almaktadır.

4. 3. 9. 3. Kitabın Türü

Sadako ve Bin Turna Kuşu, yaşanmış bir öyküdür.

4. 3. 9. 4. Kitabın Konusu

Hiroşima'ya atılan atom bombasının yaydığı radyasyonun etkisini, 10 yıl sonra lösemiye yakalanarak gören Sadako Sasaki'nin son nefesini verene kadarki umudunu ve cesaretini konu alır.

4. 3. 9. 5. Kitabın Teması

Bu kitabın ana teması, motivasyon ve olumlu düşünmedir. Ayrıca sabır, dezavantajlı gruplar, sportmenlik, umut, üzüntü, dini ve milli bayramlar ve gelenekler de işlenmiştir.

4. 3. 9. 6. Kitabın Özeti

Koşmayı çok seven Sadako, giyinir giyinmez kendini sokağa atar. Etrafında hep uğur işaretleri görmeye çalıştığı için gökyüzünde hiç bulut olmamasını, bugünün çok güzel geçeceğine işaret olduğunu düşünür ve ailesiyle çıkmak üzere eve döner. Bugün şehirlerine atılan atom bombası nedeniyle ölen insanları anma günüdür. Sadako çok heyecanlıdır çünkü onun için bu bir anma gününden ziyade müziklerin çaldığı, havai fişeklerin, pamuk şekerlerin olduğu bir karnavaldır adeta. Ailesinin hazır olmasını beklerken evdeki örümceği giren Sadako, bunun da uğur getirdiğine inandığı için artık bugünün çok güzel geçeceğinden emindir.

En iyi arkadaşı ile buluşan Şizuko hiçbir şeyi kaçırmamak için koşturmaya başlar. Ailesi onun bu durumuna çok alışkındır. Babası onun dayanıklı bir koşucu oluşuyla gurur duyar. Sadako arkadaşına atom bombasını hatırladığını, sanki milyonlarca güneşin bir araya geldiğini ve ardından korkunç bir sıcaklıkla binlerce iğnenin gözlerine battığını hissettiğini söyler.

Bir gün Sadako, Spor Bayramı'nda büyük koşu yarışı düzenlenmesinin ve okuldaki koşu takımına seçilmesinin sevinciyle eve gelir. Eğer kazanırsa mutlaka okul takımında olacak ve bu onun en istediği şeydir.

Yarışın başladığı gün gelir. Sadako çok heyecanlıdır. İlk kez orada başının döndüğünü hisseder. Takımının kazandığını güçlükle duyar. Silkelence baş dönmesi geçer. Artık tüm kış boyunca daha hızlı koşmak için çalışır. Bazen baş dönmesini tekrar yaşasa da bundan ailesine söz etmemeye karar verir.

Özel bir günde kimonosunu giyen Bayan Sasaki, kızı Sadako'ya o yaşta bir kızın kimonosu olması gerektiğinin ve maddi durumları düzelir düzelmez ona bir kimono alacağını sözünü verir. Annesine teşekkür etse de onun için okul takımıyla yarışlara katılmaktan başka önemsedığı bir şey yoktur.

Soğuk ve buzlu bir Şubat günü Sadako okul bahçesinde koşarken bayılır. Hemen annesi ve babası eşliğinde hastaneye götürülür. Sadako'nun lösemi hastası olduğunu öğrenirler. Sadako'ya birkaç hafta hastanede yatması gerektiğini söylediklerinde atletizm takımını kaçıracığı için dünyası başına yıkılır. Tek başına kalan Sadako başını yastığa gömer ve uzun uzun ağlar.

Sadako'nun ilk ziyaretçisi Şizuko olur ve ona "Seni iyileştirmenin bir yolunu buldum" der. Getirdiği birkaç parça kâğıt ve makasla ona bir turna kuşu yapar, Sadako anlam veremez. Şizuko ona turna kuşu efsanesini hatırlatır. "*Turna kuşları bin yıl yaşarlar. Hasta biri kâğıttan bin tane turna kuşu yaparsa, Tanrılar o kişinin dileğini yerine getirir ve onu sağlığına kavuştururlar*" der. Dostunun böyle şeylere hiç inanmadığı halde böyle ince bir harekette bulunması Sadako'yu çok duygulandırır ve o turnaya dokunduğu anda içi umutla dolar.

O akşam abisi Masahiro Sadako'yu ziyarete gelir ve turnaları görür. Sadako'ya yaptığı her turnayı tavana asacağına dair söz verir. Sadako buna çok sevinir. Herkes Sadako'nun uğurlu turnaları için kâğıt biriktirmeye başlar.

Sadako, keyfinin yerinde olduğu günlerde ödevlerini yapar, arkadaşlarına notlar yazar, ziyaretçilerini bulmacalar ve şarkılarla eğlendirir. Ama hastalık onun gücünü gündün güne emer ve ağrılar dayanılmaz bir hal alır. Kaldığı hastanede 9 yaşındaki Kenji ile tanışır. Kenji uzun süredir hastanededir ve fazla ziyaretçisi yoktur. Sadako ona, 9 yaşındaki birinin atom bombası atıldığında daha doğmadığını ve bunun imkânsız olduğunu söyler. Kenji, annesinin vücudundan kendisine geçtiğini söyler. Sadako ona turnalardan bahsederek ümit vermek istese de çocuk bunun çok geç olduğunu artık kendisine Tanrıların bile yardım edemeyeceğini söyler. Yine de Sadako, odasına döndüğünde hemen bir turna yapar ve Kenji'nin odasına gönderir. Günler sonra Sadako, Kenji'nin öldüğünü öğrenir ve gözyaşlarına boğulur. Hemşire Sadako'yu rahatlatmak için onunla konuşur. Sadako ona "Sıra bende, değil mi?" siye sorar. Hemşire onu teselli etse de iyileşeceğine inanmakta güçlük çeker. Dört yüz otuz dördüncü turnasını katlar.

Sadako'nun rengi iyice solar, sevdiği yiyecekleri bile yiyemez ve durumu gittikçe kötüye gider. Artık sadece annesi, babası ve abisinin ziyaretine izin verilir. Beş yüz kırk birinci turnasını katladığı yazın ortalarında durumu iyiye gitmeye başlar. Doktor, evini ziyaret edebileceğini söyler. O mutlulukla gece boyunca gözüne uyku girmeyen Sadako sabaha kadar turna katlar. O Bon (*ruhların sevdiklerini ziyaret etmek için yeryüzüne inmesinin kutlandığı özel bir bayram*) haftasını, yani yılın en büyük bayramını evinde geçirmek onu çok mutlu eder. Hafta sonu Sadako'nun rengi tekrar solar ve kız yine bitkin düşer. Diğer gün yine hastanededir. Kendisine hediye gelen kokeşi bebeğine "İyileşeceğim ve bir gün rüzgâr kadar hızlı koşacağım" diye söz verir.

Artık yüreğini ölüm korkusu kaplamaya başlar. Yine de başucunda duran Şizuko'nun yaptığı altın turnası ona hala bir umudu olduğunu anımsatır. Ailesinin son ziyaretinde annesi ona söz verdiği bir kimono hediye eder. Sadako bunu giydiğinde herkes çok beğenir. Altı yüz kırk dört, katladığı son turna kuşudur.

Sadako Sasaki, 25 Ekim 1955 tarihinde hayata gözlerini yumar. 1000 adet turna kuşuyla beraber gömülebilmesi için kalan 356 turna kuşunu sınıf arkadaşları yapar. Cenazenin ardından Sadako'nun ilkokul arkadaşları, onun mektuplarını ve günlüğünü derleyip kitap olarak bastırırlar. Bu kitaba hediye ettikleri bebeğin adı olan Kokeşi ismini verirler. Çok geçmeden tüm Japonya'da bu hikâyeyi duymayan kalmaz. Arkadaşları, Sadako için 1958 yılında ülkenin dört bir yanından toplanan parayla bir anıt dikme hayallerini gerçekleştirirler.

4. 3. 9. 7. Kitaptaki Mekânlar

Kitaptaki mekânlar, Hiroşima'da bulunan Sadako'nun evi, okulu ve tedavi gördüğü hastanedir.

4. 3. 9. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Hayatın karşımıza çıkaracağı her yol kötü sonla bitebilir. Hatta bazen bunun kötü sonla biteceğine içten içe eminizdir. Ama yine de Sadako gibi son ana kadar, pes etmeden, umutla ve cesaretle mücadele edilmelidir. Sadako, öleceğini anladığı son anda bile, tek umudu olan altın turnasına elini uzatmıştır.

Böyle bir yaşam mücadelesi, hayatta karşılaştığı zorluklara karşı başarılı olamayacağını düşünen ve hemen pes eden herkese yol gösterici niteliktedir.

4. 3. 9. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 26. Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Sadako Sasaki	Kitabın, hayatını konu aldığı çocuktur. Çok neşeli, umut dolu, çalışkan ve yaşama sevinciyle dolu biridir.
Bayan Sasaki	Sadako'nun annesidir. Değerlerine bağlı ve saygı duyan, çocuklarını da böyle yetiştirmeye çalışan biridir. Sadako'yu çok sever.
Bay Sasaki	Sadako'nun babasıdır. O da değerlerine bağlı biridir. Sadako'yu çok sever.
Şizuko	Sadako'nun en yakın arkadaşıdır. Ona turna kuşu hediye ederek son ana kadar umut dolu olmasını sağlayan kişidir.
Masahiro	Sadako'nun abisidir. Hasta olmadan önce biraz zıt düşseler de Sadako'nun turna kuşlarını tavana asarak onu çok mutlu etmiştir.

4. 3. 10. İçimdeki Müzik

İçimdeki Müzik, öğrencilere uygulanan anketteki verilere göre ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği ilk on kitabın onuncusudur. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda bu kitaptan elde edilen bulgulara burada yer verilmektedir

Tablo 27. İçimdeki Müzik Kitabının Künyesi

Kitabın Adı	İçimdeki Müzik	28.Baskı	2018
Yazarı	Sharon Draper	Sayfa Sayısı	256
Çeviri	Zeynep Kürük	ISBN	978-605-08-2204-8
Yayınevi	Timaş Yayınları		

4. 3. 10. 1. Kitabın Yazarı ve Edebi Kişiliği

Sharon M. Draper, 1948 yılında Ohio'da doğmuştur. Hem başarılı bir yazar hem de alanında uzman bir eğitimcidir. "Yılın Ulusal Öğretmeni" seçilme onuruna layık görülmüştür. Beş defa Coretta Scott King Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır.

İçimdeki Müzik kitabı uzun zaman New York Times çok satanlar listesinde yer almıştır. Hazelwood ve Jericho serileri ve tarihi romanı Copper Son ona ün kazandırmıştır.

4. 3. 10. 2. Kitabın Görsel-Fiziki Özellikleri

Kitap, karton kapak ve 2. hamur kâğıttan oluşmuştur. Ön kapakta akvaryum ve bir balık resminin ortasında kitabın ismi yazmaktadır. Yine ön kapakta yer alan “Şimdiye kadar tek kelime konuşmadım. Neredeyse on bir yaşındayım” cümlesi dikkat çekici ve merak uyandırıcıdır. Ayrıca “48 Ödüllü New York Times Bestseller” ibaresi yer almaktadır. Arka kapakta, kitap içeriği ile ilgili kısa bir bilgi metni yer almaktadır.

4. 3. 10. 3. Kitabın Türü

İçimdeki Müzik kitabının türü romandır.

4. 3. 10. 4. Kitabın Konusu

İçimdeki Müzik kitabı, Melody adında doğuştan beyin felci olan tekerlekli sandalyeye mahkûm bir çocuğun zekâsını, hislerini, duygularını ve yaşadıklarını konu almaktadır.

4. 3. 10. 5. Kitabın Teması

Kitaba hâkim olan temalar azim, başarı, çalışkanlık, bireysel farklılıklar, dezavantajlı gruplar, engelli hakları, üzüntü, sitem ve müziktir.

4. 3. 10. 6. Kitabın Özeti

Melody, 11 yaşında beyin felçli olduğu için yürüyemeyen, konuşamayan ve vücudunu, istemsiz hareketlerini kontrol edemeyen bir çocuktur. Annesi, onun zekâsında bir problem olmadığını her şeyi anlayabildiğini söylese de doktorlar Melody'nin zekâ testlerindeki başarısızlığı nedeniyle hem bedensel hem de ileri derece de zihinsel özür olduğu söylerler. Aslında Melody'nin muhteşem bir zekâsı vardır. Bir kere gördüğünü, duyduğunu asla unutmaz. Müziğe ayrı bir ilgisi vardır ve onun için her müziğin ayrı bir rengi vardır, kokusu ve tadı vardır ama bunu kimse bilemez. Bazen öğrendiği bilgilerle hayat kurtarmak, birilerini uyarmak ister ancak heyecanlandığında, sinirlendiğinde veya çok sevindiğinde kriz geçirdiği için bu gibi durumlarda genelde kriz geçirir ve ailesini zor duruma sokar.

Melody, 5. sınıftadır. Normal çocukların gittiği okulda kendisi gibi özel olan çocuklar için açılan sınıfta eğitim görür. Onların da engellerini bilir fakat hiçbiri kendisi gibi zekâsı ve kelimeleri içinde hapsolmuş bir çocuk değildir. O her şeyin farkındadır. Aslında kendini ifade edememe sıkıntısından daha çok onu rahatsız eden şey, insanların onu görmezden

gelmesi, hiçbir şey anlamadığını düşünmesi ve ona normal bir insan gibi davranmamalarıdır. Derslerine giren öğretmen ne de olsa bir şey anlamadıklarını düşündüğünden sürekli aynı konuyu işler. Bundan çok bunalan Melody'nin sinir krizi geçirmesi üzerine annesi durumu anlar ve Melody'nin daha iyi eğitim alabilmesi için normal çocuklarla da ders görmesini ister. Bu süreçte onun yardımına gelen Catherine, Melody'e derslerde eşlik eder. Komşuları Bayan V, Melody'i çok sever ve onun evdeki eğitimiyle ilgilenir. Ona temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek elinden geldiğince geniş yelpazeli bir konuşma panosu hazırlamıştır. Bu Melody'nin zekâsı için çok yetersiz olsa da onun kendisi yerine konuşabilen kendisi için tasarlanan bir bilgisayar istediğini ifade etmesine yardımcı olabilmıştır.

Melody, bilgisayarına kavuşuncaya dek onu zekâsız, duygusuz, hissiz zanneden arkadaşları ona genelde acımasızca davranırlar. Ancak Melody, bilgisayarıyla düşüncelerini konuşturmaya başladığında hepsi büyük şaşkınlığa uğrar. Onun zekâsının var olduğunu kabul etmişlerdir fakat bu defa da görüntüsünden rahatsız oldukları için onu yanlarında istemezler.

Her yıl, ülke geneli düzenlenen "Akıllı Çocuklar Yarışması" için okul takımı belirlenecektir. Bunun için öğretmen sınıfta alıştırma niteliğinde bir test yapar. Sorulan soruları bilgisayara yazan Melody'nin cevaplarını Catherine, öğretmene verir. Öğretmen Melody'nin katılmasına şaşırır. Resmi elemeler olmasa da kazanan isimleri açıklar. Her soruyu doğru cevaplayan tek kişi Melody'dir. Herkes çok şaşkındır. İnanamazlar, kopya çektiğini veya şans eseri olduğunu düşünürler, buna öğretmenleri de dâhildir. Melody, çok üzgündür. Catharine, onu çalışıp herkesi pişman etmesi için cesaretlendirir. Bayan V, onu gece gündüz çalıştırır. Yarışmaya katılmak isteyenlerin Bay Dimming (öğretmen)'in ofisine gitmeleri gerekir. Melody ve Catherine hızlıca ofisin kapısına geldiklerinde öğrenciler, onun engelliler sınıfından olduğu için yarışmaya katılamayacağını söyler ve onu istemediklerini belli ederler. Öğretmen de istemez ancak Catharine bunun yasalara aykırı olduğunu söyleyerek Melody'nin seçmelere katılmasını sağlar. Sonuçları gören öğretmen çok şaşırır, Melody yine tüm soruları doğru cevaplamıştır. Artık bunun bir tesadüf olmadığına emindir fakat takımına Melody'nin gireceğini öğrenen arkadaşları yarışma esnasında ve televizyonda tuhaf gözükeceklerini düşünürler.

Yarışma günü gelir. Okul takımı bir sonraki ülke genelindeki yarışmaya katılacak kadar başarılı olur. Güne Melody damga vurur, tüm kameralar onu çeker, gazetelerde sadece onun fotoğrafı vardır. Melody, bu sebeple arkadaşlarının kendinden nefret edeceklerini düşünür, gerçekten de arkadaşları bu duruma çok bozular.

Büyük final için hazırlanırlar. Catharine onu yine cesaretlendirir ve çalışmaya hazırlar. Son gün gelir Melody'nin valizi ve tüm ihtiyaçları hazırlanır. O gün Melody çok

güzel giyinir ve çok heyecanlıdır. Ailesiyle havaalanına gelir. Uçak seferi iptal edilmiştir. Tüm takım sabah erken saatte buluşup bir önceki uçakla gitmiştir. Melody yarışmaya katılamaz.

Melody, arkadaşlarının kendisini istemediği ve bilerek haber vermedikleri düşüncesiyle annesiyle beraber ağlar. Okul takımı 9. olarak, çok küçük bir zaferle geri gelir. Melody, diğer gün okula gittiğinde arkadaşlarına hesap sorar. Öğretmen de dâhil hepsi haber vereceğini ama telaşla veremediğini bahane eder. Bir arkadaşı, arayacağı sırada tüm takımın hayır şeklinde baş hareketi yaptığını söyler. Takım adına bir öğrenci bunu telafi etmek için dokuzunculuk kupasını Melody'nin tepsisine bırakır. Melody kupayı görünce gülme krizine girer. Eli kazayla mı bilinmez oldukça küçük, kötü görümlü bu kupaya çarpar ve kupa yere düşüp parçalara ayrılır. Makinesinin sesini sonuna kadar açık "İstemiyorum, bunu siz hak ettiniz!" yazar. Gülmeye devam ederek sınıftan çıkar. Eve gelir ve hayat hikâyesini yazmaya başlar.

4. 3. 10. 7. Kitaptaki Mekânlar

Kitaptaki mekânlar; ABD'deki; Spaulding Street İlkokulu, Melody'nin ailesiyle yaşadığı ev, Bayan V'nin evi, ilk yarışmanın gerçekleştiği stüdyo, akvaryum ve bir restorandır.

4. 3. 10. 8. Kitabın Okuyucuya Verdiği Mesajlar

Bu kitabı okuyan kişiler, tekerlekli sandalyeye mahkûm veya çeşitli hastalıklardan dolayı normal gözükmeyen insanlara karşı çok daha olumlu bir yaklaşım sergileyebilir. Onlara karşı farkında olarak veya olmayarak olumsuz bir davranışta bulduysa bunu fark edip bir daha yapmamaya özen gösterebilir.

Melody, tüm hislerini ve düşüncelerini ayrıntılı bir şekilde anlattığı için kahramanla kolayca özdeşleşebilen okuyucu, Melody ve Melody gibilere eskiden olduğundan daha çok sempati duyabilir. Okullarda bazı sınıflarda mevcut olan kaynaştırma öğrencisi arkadaşlarına karşı daha olumlu ve arkadaşça yaklaşabilirler. Onların tek isteğinin kendilerine diğer insanlar gibi normal davranılmasını istediğini bilip ona göre davranabilirler.

Ayrıca bu kitap öncelikli olarak sadece öğrenci okurlara değil, veli, öğretmen ve doktor okurlara, restoran tarzı tekerlekli sandalyeyle gidilebilecek her iş yeri sahibine de mesaj vermektedir. Bu tarz hastalıklara sahip çocuk veya yetişkinlere, onların sorumluluğunu alan yakınlarına karşı her zaman empati kurarak yaklaşılmalı ve onların işlerini zorlaştırmak yerine kolaylaştırmak için çaba gösterilmelidir.

4. 3. 10. 9. Kitaptaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Tablo 28. İçimdeki Müzik Kitabındaki Karakterlerin İsimleri ve Özellikleri

Melody	Kitabın başkahramanıdır. Beyin felçli olmasına karşın müthiş bir zekâyâ sahiptir. Esprili, müziği seven, iyi kalpli bir insandır.
Diene (Bayan Brooks)	Melody'nin annesidir. Doktorların söylediklerine karşın Melody'nin zekâsının farkındadır ve onu en iyi anlayan kişidir.
Chuck (Bay Brooks)	Melody'nin babasıdır. Melody'yi çok sever ve onunla çok ilgilenir.
Bayan V	Komşularıdır. Kendi çocuğu olmayan Bayan V, Melody'e çok düşkündür.
Penny	Melody'nin iki yaşındaki kız kardeşidir. Sevimli bir çocuktur.
Catherine	Melody'nin okul sürecinde yanına sık sık gelen ve ona destek olan iyi kalpli bir üniversite öğrencisidir.
Rose	Melody'nin normal sınıftaki en sevdiği arkadaşıdır. Başta Melody'e iyi davranmıştır fakat sonra onu hayal kırıklığına uğratmıştır.
Molly ve Claire	Melody'e kötü davranan ve onu aşağılayan normal sınıftaki çocuklardan ikisidir.
Maria ve Freddy	Melody'nin kaynaştırma sınıfındaki iki arkadaşıdır. Melody'e kendini iyi hissettiren çocuklardan ikisidir.
Bay Dimming	Melody'nin normal sınıfındaki öğretmenlerinden biridir. Adaleti sağlamaya çalışsa da Melody'e kötülük etmiştir.

5. TARTIŞMA

Öğrencilerden elde edilen veriler incelendiğinde sorulan “Ders kitapları dışında, öğretmen ya da aile tavsiyesi olmadan kendi isteğinizle herhangi bir kitap satın aldınız mı?” ilk sorusuna 840 öğrenciden 668 (%79,5)'inin “evet”, 172 (%20,5)'inin ise “hayır” cevabı verdiği görülmüştür. Buna göre öğrencilerin büyük bir kısmının kendi tercihleri doğrultusunda kitap satın alabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla ilişkili olarak ankette sorulan “Okumayı tercih ettiğiniz kitapları alacak maddi imkâna sahip misiniz?” sorusundan elde edilen bulgular incelendiğinde; 840 öğrencinin 721 (%85,8)'i “evet”, 97 (%11,5)'i “biraz”, 22 (%2,6)'si “hayır” cevabını verdiği görülmüştür.

Deniz (2015)'in “Ortaokul Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı” adlı çalışmasında yer alan kitap edinme durumlarını gösteren tabloda öğrencilerin büyük çoğunluğunun (63,6)'sının kitapları satın alarak temin ettiği görülmüştür. Bu oran, yapılan çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Öğrencilerin kendi tercihleriyle kitap satın alabilmesi ve bunun maddi durumlarını olumsuz etkilememesi çalışmada beklenen bir sonuçtur. Bu da öğrencilerin ailenin, öğretmenin tavsiyesi veya yürütülen bir proje kapsamı dışında her istedikleri kitabı alıp okuyabilmelerinin mümkün olduğunu göstermiştir. Beklenen bu sonuca göre, en kötü ihtimalle öğrenciler satın alınabilecek her türlü içeriğe sahip kitapları, kendi yaşına uygunluğunu gözetmeksizin, kitabın niteliklerini, yararlı mı zararlı mı olduğunu araştırmaksızın sadece dış görünüşü veya popülaritesine bakarak elde edip okuyabilir. Bu durumda Milli Eğitim Bakanlığı'nın bireyde var olmasını istediği nitelikler, ailenin ve öğretmenlerin çocuğun kazanmasını istediği değer ve nitelikler temelden sarsılma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir. Çünkü bu kitapların birçoğunda öğrenciler için zararlı olabilecek ve Bakanlığın istediği nitelikleri zayıflatabilecek özellikler bulunabilmektedir.

Çalışmanın devamında, öğrencilerin satın aldığı kitaplar ve severek isteyerek okuduğu kitaplar tespit edilmiştir.

Tablo 29.Öğrencilerin Satın Aldığı ve Severek/İsteyerek Okuduğu Kitaplar

Satın Alınan Kitaplar		Severek/ İsteyerek Okunan Kitaplar	
Kitap Adı	Yazar Adı	Kitap Adı	Yazar Adı
Saftirik Greg'in Günlüğü	Jeff Kinney	Saftirik Greg'in Günlüğü	Jeff Kinney
Levent Trabzon'da	Mustafa Orakçı	Küçük Prens	Antoine de Saint-Exupéry
Küçük Prens	Antoine de Saint-Exupéry	Yankılı Kayalar	Ahmet Yılmaz Boyunağa
Yankılı Kayalar	Ahmet Yılmaz Boyunağa	Sol Ayağım	Christy Brown
Sol Ayağım	Christy Brown	Levent Trabzon'da	Mustafa Orakçı
Harry Potter	J.K. Rowling	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat
Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	İçimdeki Müzik	Sharon M. Draper
Göl Çocukları	İbrahim Örs	Göl Çocukları	İbrahim Örs
Sherlock Holmes	Arthur Conan Doyle	Martı Jonathan Livingston	Richard Bach
Şeker Portakalı	José Mauro de Vasconcelos	Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu	Eleanor Coerr

Öğrencilerin satın aldıkları ve severek okudukları kitaplar karşılaştırıldığında 7 tanesinin aynı kitap olduğu görülmüştür. Harry Potter, Sherlock Holmes ve Şeker Portakalı kitapları öğrencilerin severek/ isteyerek okuduğu 10 kitap arasında yer almamaktadır. Öğrenciler bu kitapları çok popüler oldukları ve çok satanlar listesinde oldukları için satın almış olabilir. Ayrıca İçimdeki Müzik, Martı Jonathan Livingston ve Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu kitabı öğrencilerin en çok satın aldığı kitaplar arasında yer almayıp severek/isteyerek okuduğu kitaplar arasında yer almaktadır. Öğrenciler bu kitaplarla, tavsiye doğrultusunda veya kütüphane aracılığıyla karşılaşmış olabilir. En sevilen kitaplar arasına giren bu kitaplar, satın alınmak için yeterli popülerliğe veya albeniye sahip olmayabilir.

Satın alınan kitaplar listesi ve severek okunan kitaplar listesinde yer alan toplam 13 kitap yazarın 9'u yabancı, 4'ü Türk kökenlidir. Yabancı yazarların yerli yazarlara göre oldukça fazla tercih edildiği görülmüştür.

Tespit edilen yabancı yazarlar, Jeff Kinney ABD, Antoine de Saint-Exupery Fransa, Christy Brown İrlanda, Richard Bach ABD, Eleanor Coerr Kanada, Sharon M. Draper ABD, J. K. Rowling İngiltere, Arthur Conan Doyle İskoçya ve José Mauro de Vasconcelos

Brezilya kökenlidir. Her yazar, içinde doğup büyüdüğü çevrenin, kültürün özelliklerini eserlerine yansıtmıştır.

Buna göre, öğrencilerin en çok okumayı tercih ettikleri bu kitaplarla yabancı kültür ve değerlerin etkisi altında kaldığı görülebilir.

Ayrıca öğrencilerin severek/isteyerek okuduğu tespit edilen 10 kitaptan 5'i olan, Küçük Prens, Yankılı Kayalar, Bir Küçük Osmancık Vardı, Göl Çocukları ve Sol Ayağım 2004'ten 2018'e kadar yürürlükte olan 100 Temel Eser uygulamasında yer alan kitaplar olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre bu uygulamanın çocukların güzel bulduğu kitapları tanıma şansı sunduğu sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitapların sınıflara göre dağılımını gösteren şekle (Şekil 2) bakıldığında, 5. sınıfların 4 kitapta, 6. sınıfların 3 kitapta, 8. sınıfların 3 kitapta öne çıktığını ancak 7. sınıfların genelde 10 ile 30 öğrenci arasında kaldığı görülmektedir. Kitaplarda öne çıkan her sınıf başka bir kitapta 10 öğrencinin altında kalabiliyorken sadece 7. sınıflar ortalama seviyesindedir. Buna göre 7. sınıfların ortaokulda okunması tavsiye edilen her kitabı rahatlıkla okuyabileceği söylenebilir. Diğer bir taraftan, 7. sınıf öğrencilerine yani 13 yaş grubu öğrencilerine hitap eden, onların beğeneceği kitapların yetersiz olduğu sonucuna da varılabilir. Şekil 2'ye bakarak öğrencinin yaş grubuna hitap eden kitap görülebilir, bu doğrultuda hem öğrencilere kolaylıkla kitap önerisinde bulunulabilir hem de çocuk kitabı yazarları, hitap edeceği kitleyi önceden belirleyebilir.

Şekil 3'te ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği kitapların tavsiye durumları görülmektedir. En çok satın alınan ve en beğenilen kitap olan Saftirik Greg'in Günlüğü'nü 129 öğrenciden 72'si arkadaş tavsiyesi ile okuduğu görülmektedir. Ona en yakın sayı 25 kişi ile aile, 18 kişi ile öğretmendir. En çok tercih edilen kitabın aile ve öğretmen tarafından tavsiye edilme durumu düşük olarak görülmüştür. Hatta diğer 8 kitapta en yüksek tavsiye oranına sahip kişi öğretmenken, bu kitap öğretmenlerin en az tavsiye ettiği kitap olarak Şekil 3'te görülmüştür.

Buna göre öğretmenler, öğrencilerin en çok tercih ettiği Saftirik Greg'in Günlüğü kitabını tavsiye etmediği sonucuna varılabilir. Ayrıca, öğrencilerin en çok arkadaşlarının tavsiye ettiği kitapları okumayı tercih ettiği sonucuna da varılabilir.

Öğretmenin 10 kitabın 8'inde en yüksek tavsiye eden kişi olarak çıkması, öğrencilerin öğretmenlerinin tavsiye ettiği kitapları genelde severek okuduğu sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca öğretmenlerin, öğrencilerini iyi tanıyıp onların sevebileceği tarzda kitapları iyi bildiği sonucuna da ulaşılabilir.

Aile tavsiyesi genel olarak arkadaş ve öğretmen tavsiyelerinden sonra gelmektedir. Buna göre, aileler çocuklarının sevebileceği kitapları tespit etme konusunda yetersiz

olabilir. Ailelerin tavsiye ettiği kitaplar, daha çok kendi zevklerine uygun olup öğrenciye hitap etmiyor olabilir veya öğrenciler, arkadaş ve öğretmenlerinin tavsiyelerini daha çok önemsiyor olabilir.

Aile, öğretmen, arkadaş dışında tavsiye eden kişiler veya hiçbir tavsiye olmadan kendisinin ulaşarak sevdiği kitapların oranı 10 kitapta da en düşük oran olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küçük Prens kitabının, hem öğretmen hem arkadaş hem de aile tarafından yüksek oranda tavsiye edildiği görülmüştür.

Sonuç olarak, Şekil 3'te öğrencilerin genel olarak tavsiye doğrusunda kitap okuduğu, en çok öğretmenlerinin tavsiye ettiği kitapları okuduğu, arkadaş tavsiyesinin de öğrencinin kitabı okumada etkili olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin tercih ettiği kitapların cinsiyete göre dağılımı Şekil 4'te görülmektedir. Buna göre aralarında anlamlı fark bulunan kitaplar 4 tanedir. Diğerler kitapları tercih eden öğrencilerin sayısının çok yakın olduğu görülmüştür.

Cinsiyete göre en belirgin farklılık gösteren kitap Levent Trabzon'da kitabıdır. Bu kitabı tercih eden 98 öğrencinin 66'sı erkek, 32'si kızdır. Bunun sebebi olarak, kitap kapağındaki isimden de belli olduğu gibi karakterin erkek olması görülebilir. Öğrencinin okuduğu karakterle özdeşleşip, kendi cinsinden bir karakteri kendine daha kolay model alabileceği için erkek öğrencilerin daha fazla tercih ettiği sonucuna varılabilir.

İkinci belirgin fark gösteren kitap İçimdeki Müzik'tir. Bu kitabı tercih eden 88 öğrencinin 60'ı kız, 28'i erkektir. Kitabın kahramanının bir kız olması ve yaşadıklarını anlatması yine aynı sebeple kız öğrencilere daha çekici gelebilir. Aynı zamanda roman türü olan bu kitapta duygu durumlarının ve betimlemelerin diğer kitaplara göre daha fazla olması erkek öğrenciler için sıkıcı bulunmuş olabilir. Deniz (2015)'e göre, roman türünü tercih eden öğrencilerin %56,5'i kız öğrenci, %41,1'i erkek öğrencidir. Aynı zamanda kız öğrencilerin %27'si duygusal kitapları tercih ederken, erkek öğrencilerin %13'ü etmektedir. Bu da çalışmanın bu sonucuyla örtüşmektedir.

Üçüncü ve dördüncü belirgin fark gösteren kitaplar, Saftirik Greg'in Günlüğü ve Yankılı Kayalar'dır. Burada da yine aynı durum söz konusudur. Greg'in bir erkek öğrenci olması ve maceralarını yaşadığı neredeyse kitaptaki diğer tüm karakterlerin erkek olması erkek öğrencilerin daha çok ilgisini çekmiş olabilir. Yankılı kayalar kitabının isminde cinsiyet faktörü görülme de kapağında sadece üç tane erkeğin resmi vardır. Bu nedenle kız öğrencilere cazip gelmediği söylenebilir.

Şekil 5'te öğrencilerin tercih ettiği kitaplar için kütüphaneden faydalanma durumları gösterilmiştir. Buna göre 840 öğrenciden 548 (%65,2)'si faydalanmazken 292 (%34,8)'si faydalandığını söylemiştir. Deniz (2015)'e göre %63,6'sı okudukları kitapları satın alırken

yalnızca %10,8'i okul veya halk kütüphanelerinden kitap almaktadır. Bu sonuç çalışmamızla örtüşürken; İşcan, Arıkan ve Küçükaydın (2013)'in yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin %75,7'si okudukları kitaplar için kütüphaneden faydalandığı sonucu örtüşmemektedir. Anket sonuçları analiz edilirken, bu çoktan seçmeli soruya "hayır" cevabını veren öğrencilerin bazılarının "kütüphane yok" yazması da çalışmacının dikkatini çekmiştir. Bu durumda öğrencilerin kütüphane kullanımıyla ilgili çevresel faktörlerin etkili olduğu söylenebilir.

Şekil 7'de ortaokul öğrencilerinin ailelerinin evde kitap okuma durumları gösterilmiştir. Bu soruya öğrencilerin %50,6'sı "evet" cevabını verdiği görülmektedir. Sadece %12,3'ü bu soruya hayır cevabını vermiştir. Anketten çıkan bu sonuca göre aile bireylerinin biraz da olsa evde öğrencilere model olduğu söylenebilir. Fakat yine de sonuç yeterli görülmemektedir.

Çalışmanın devamında yine aynı okullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerine uygulanan anketin sonuçlarına rastlanmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin, öğrencilere en çok tavsiye ettikleri ve öğrencilerinin de en çok severek okuduklarını düşündüğü ilk 10 kitap ayrı ayrı tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlere sorulan açık uçlu soruyla; öğrencilerin ders dışında kitap okumayı sevip sevmediklerine yönelik görüşleri, öğrencilerin okuma becerileri ve alışkanlıkları hakkındaki görüşleri, ailelerin ve teknolojinin okuma sürecindeki etkileri gibi görüşlere ulaşılmış ve kategorize edilmiştir.

Tablo 30. Öğretmenlerin Tavsiye Ettiği Kitaplar ve Öğrencilerin Okumayı Sevdiğini Düşündüğü Kitaplar

Öğretmenlerin Tavsiye Ettiği Kitaplar		Öğretmenlere Göre, Öğrencilerin Tercih Ettiği Kitaplar	
Kitap Adı	Yazar Adı	Kitap Adı	Yazar Adı
Sol Ayağım	Christy Brown	Haritada Kaybolmak	Vladimir Tumanov
İçimdeki Müzik	Sharon M. Draper	Sol Ayağım	Christy Brown
Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	Yankılı Kayalar	Ahmet Yılmaz Boyunağa
Küçük Prens	Antoine de Saint-Exupéry	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat
Yankılı Kayalar	Ahmet Yılmaz Boyunağa	Saftirik Greg'in Günlüğü	Jeff Kinney
Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu	Eleanor Coerr	Levent Trabzon'da	Mustafa Orakçı
Kraliçeyi Kurtarmak	Vladimir Tumanov	Sherlock Holmes	Arthur Conan Doyle
Kitap Adı	Yazar Adı	Kitap Adı	Yazar Adı
Çalığışu	Reşat Nuri Güntekin	Şeker Portakalı	José Mauro de Vasconcelos

Tablo 30'un devamı

Haritada Kaybolmak	Vladimir Tumanov	Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu	Eleanor Coerr
Göl Çocukları	İbrahim Örs	Göl Çocukları	İbrahim Örs

Öğretmenler kendi tavsiye ettikleri kitaplardan 6'sının öğrenciler tarafından da tercih edildiği görüşündedir. Daha önceki bulgulara bakarak, öğrencilerin; öğretmenlerin tavsiye ettiği "Çalikuşu, Haritada Kaybolmak ve Kraliçeyi Kurtarmak" adlı kitapları satın alınan ve en çok tercih edilen 10 kitabının içinde yer almadığı görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerin sevdiğini düşündüğü "Haritada Kaybolmak, Sherlock Holmes ve Şeker Portakalı" kitabının da öğrencilerin en sevdiği 10 kitap arasında yer almadığı görülmüştür. Sadece "Şeker Portakalı" kitabı öğrencilerin en çok satın aldığı kitapların içinde yer almaktadır. Bu durumda öğretmenler, öğrencilerin elinde bu kitabı görüp sevdikleri sonucuna varmış olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca öğretmenlerin öğrencilere tavsiye ettiği 10 kitaptan 7'si öğrencilerin en sevdiği kitap listesinde yer almaktadır. 7 kitaptan 5'i 100 Temel Eser içerisinde yer almaktadır. Bu durumda uygulama yeni kaldırıldığı için hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin uygulamanın etkisi altında kaldığı düşünülmektedir. Bu benzerlik çalışma için beklenmedik bir durumdur çünkü öğretmenlerin tavsiye ettiği 10 kitaptan 6'sı da yabancı yazarlıdır ve öğretmenlerin tavsiye ettiği sadece "Çalikuşu" romanı edebiyatımızın başlıca eserlerinden biridir. Bu durumda öğretmenlerin, öğrencilerin beğenilerine yönelik kitap tavsiye ettiği söylenebilir.

Tablo 8'de öğretmenlerin, öğrencilerin en çok tercih ettiğini düşündüğü kitapların tavsiye durumları yer almaktadır. Burada en göze çarpan sonuç, öğretmenler öğrencilerinin "Saftirik Greg'in Günlüğü" kitabını severek okuduğunu biliyor fakat 1'i bu kitabı tavsiye ederken 4 öğretmen bu kitabı tavsiye etmemektedir. Öğrencilerin en çok tercih ettiği 10 kitabın içerisinde yer alan "Yankılı Kayalar" kitabını 2 ve "Levent Trabzon'da" kitabını 2 öğretmenin tavsiye etmediği görülmüştür.

Ak Başoğul (2018) yapmış olduğu çalışmada, Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere en çok okumasını tavsiye ettiği kitapları *Küçük Prens*, *Sol Ayağım*, *Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikâyeler*, *Şeker Portakalı* ve *Ömer Seyfettin Hikâyeleri* olarak tespit etmiştir. *Küçük Prens* ve *Sol Ayağım* sonucu çalışmamızla örtüşürken, *Şeker Portakalı*'ni 2 öğretmenin tavsiye etmediği Tablo 8'de görülmektedir.

Anket formunun sonunda öğretmenlere yöneltilen "Size göre öğrenciler ders dışında okumayı seviyor mu, bu konuda söyleyecekleriniz nelerdir?" açık uçlu sorunun bulgularına

bakıldığında, Şekil 8’de 60 Türkçe öğretmeninden sadece 5’inin “evet, seviyor” cevabını verdiği görülmüştür. Bu sayının çok düşük olmasına alternatif çözüm olarak öğretmenlerin yaptığı açıklamalarda bu oranı arttırmak için daha çok ilgi ve meraklarına yönelik kitaplara yönlendirilmesi gerektiği, zorla ve baskıyla okuma alışkanlığının kazanılamayacağı, kendi seviyesine uygun olmasa bile sevdiği kitabı okursa yine faydalı olacağı, farklı etkinlikler ve sohbetlerle kitaplara olan ilginin artacağı yönünde görüşlerin olduğu görülmüştür.

Yine öğretmenlerin görüşlerinde en dikkat çeken noktalardan biri, okuma alışkanlığının olmamasının başlıca sebeplerinin aile ve teknolojik araç gereçlerin olduğu düşünceleridir. 60 öğretmenin 20’si bu konuda aileyi, teknolojiyi veya her ikisini de sorumlu tutmakta ve süreci olumsuz etkilediklerini dile getirmektedir. Türkçe öğretmenlerinin bir kısmı, okuma alışkanlığının ailede ve küçük yaşta kazanılmış olması gerektiği görüşündedir.

Topçuoğlu ve Yiğit (2014)’in “Çocuklarda Okuma Kültürünün Oluşmasında Ailenin Etkisi” adlı çalışmasında velilerin öğretmenle iş birliği içerisinde olma konusunda velilerin %35’inin öğretmenin model olması görüşünde olduğu, %22’sinin öğretmenin sorumluluk kazandırması, %13’ünün de öğretmenin disiplin kazandırması görüşünde olduğu görülmektedir.

Bu durumda öğrencinin kitap okuma alışkanlığı kazanma sürecinde ne öğretmenin ne de velilerin tek başına yeterli olmadığı her ikisinin de bu konuda gerekli çalışmaları yapması gerektiği sonucuna varılabilir.

Çalışmada hedeflenen ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettiği on kitap tespit edilmiş ve bulgular kısmında detaylı bir şekilde incelenmiştir. 10 kitabın toplu olarak verdiği mesajlar Tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 31. Kitapların Öğrencilere Verdiği Ana Mesajlar

Kitap Adı	Kitabın Verdiği Mesaj
Saftirik Greg’in Günlüğü	Greg, hemen her çocuğun başından geçen olayları günlüğünde anlatmasıyla okuyucuya “Yalnız değilsin, ben ve benim gibi birçok kişi de seninle aynı sorunları yaşadı, benzer şeylerle karşılaştı” mesajını veriyor. Ülkenin dini ve kültürel özelliklerini de barındırıyor.
Küçük Prens	Sevgi, bağlılık, adalet, yaşama sevinci, doğa, hayvan, bitki, insan sevgisi gibi asıl mutluluk veren şeylerin yeterince önemsenmediği mesajını verir.
Yankılı Kayalar	Zor durumlarda pes etmemek, gayret ve çaba göstermektir.
Bir Küçük Osmancık Vardı	İnsan hayatta çok büyük acılarla karşılaşırsa da ümidini asla kaybetmemelidir. Dini içerikli mesajlara yer vermiştir.

Tablo 31'in devamı

Kitap Adı	Kitabın Verdiği Mesaj
Sol Ayağım	Sadece sol ayağını kullanmaktan başka bir avantajı olmayan yazarın hayatta neler başarabildiğini göstermesiyle okuyucusunu motive edicidir. Dini içerikli mesajlara yer vermiştir.
Levent Trabzon'da	Yaşadığımız coğrafyada yer alan tüm tarihi ve kültürel unsurlara önem verilmelidir. Onlar hakkında yeterli bilgiye sahip olunmalı, zarar görmelerine engel olup gelecek nesillere aktarabilmek için aracı olunmalıdır. Milli ve kültürel mesajlara yer vermiştir.
Göl Çocukları	Para ve reddedilemeyecek hediyeler için kendi doğrularımızdan asla vazgeçilmemelidir. Milli değer, kültürel miras içeriklidir.
Martı Jonathan Livingston	Özgürlüğün maddesel, rakamsal her türlü şeyin ötesinde yani düşüncede olduğu mesajını verir. Din, ahlak, düzen dışı mesajlar vardır.
Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu	Son ana kadar, pes etmeden, umutla ve cesaretle mücadele edilmelidir. Dini ve kültürel mesajlar içermektedir.
İçimizdeki Müzik	Aslında hiçbir şey dışarıdan görüldüğü kadar kötü olmayabilir. Asıl kötülük kalpte ve düşüncededir. Bunu düzeltmek için çabalanmadığı sürece hiçbir zaman gerçek güzelliğe ulaşılmayacaktır.

Tespit edilen 10 kitabın verdiği mesajlar incelendiğinde, *Sol Ayağım* ve *İçimizdeki Müzik* kitabında sakat bir kişinin hayat hikayesini konu aldığı; çocuklarda acıma duygusu, empati kurma yetisi, iyimser olma gibi unsurları desteklediği sonucuna varılabilir. Ayrıca engellere karşı başarılı olan bu kitap kahramanları, okurlarını motive edici nitelikte olduğu düşünülebilir. Ancak *Sol Ayağım* kitabının kahramanının başarılarına rağmen sık sık karamsarlığa düştüğü, durumundan şikâyetçi olduğu da görülmektedir. *İçimizdeki Müzik* kitabının kahramanı ise kendi eksikliklerinin farkında olup şikâyet etmek yerine kabul edip kendiyi alay ettiği görülmektedir. Ona en yıkıcı gelen şeyin, okul arkadaşlarının onu kabul etmekte zorlandığı ve dışladığıdır. Kahramanın bu konuda duygu ve düşünceleri kitabı okuyan öğrencilerin, varsa sınıflarındaki kaynaştırma öğrencilerine karşı olumlu tutum sergilemelerine sebep olacak niteliktedir. İki kitap karşılaştırıldığında *İçimizdeki Müzik* kitabının *Sol Ayağım* kitabına göre daha olumlu ve yapıcı mesajlar verdiği sonucuna varılabilir.

Öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği *Saftirik Greg*, genelde memnuniyetsizdir. Kitabın detaylı incelemesinde, kitapta hiçbir yardımseverlik ögesinin bulunmaması, öğrencinin çoğu kez kendi çıkarına uygun düşen şeyler için diğer arkadaşlarına olumsuz

davranışlarda bulunması, kendi ailesinden hiç kimseyle anlaşamaması hatta çevresindeki hiç kimseden memnun olmayıp kimseyle anlaşamaması, popüler olmak uğruna en kötü konumda olmayı bile tercih etmesi gibi mesajlar içerdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle 4 öğretmenin de tavsiye etmediği gibi bu kitabın öğrenciler için sakıncalı olduğu sonucuna varılabilir.

100 Temel Eser İçerisinde yer alan; *Küçük Prens*, *Yankılı Kayalar*, *Bir Küçük Osmancık Vardı* ve *Göl Çocukları* genelde öğrencilere olumlu mesajlar verdiği görülmüştür. *Yankılı Kayalar* kitabını tavsiye etmeyen 2 öğretmenin “kitabın çok üzücü bir hikâyeyi konu almasını ve çocukların çok üzüldüğünü” söylediği görülmüştür. Kitaplar incelendiğinde *Göl Çocukları* ve *Levent Trabzon’da* kitabının kültürel miraslara sahip çıkma ve millet olma duygusunu aşılması bakımından olumlu mesajlar içerdiği ve öğrencilere tavsiye edilebileceği sonucuna varılmıştır. Ancak *Levent Trabzon’da* kitabında hiçbir olumsuz mesaja rastlanmamasına rağmen 2 öğretmenin bu kitabı tavsiye etmediği görülmüştür.

Martı kitabının, özgür olmayı ve kendi gücünü fark edince imkânsızın bile başarılabilirliği mesajını verdiği görülmektedir. Bu bakımdan kitabı okuyan her insanı motive edici nitelikte olduğu düşünülebilir. Ancak kitapta “cennet ve inanmak diye bir şeyin olmadığı” yönünde bulgulara rastlanmıştır. Bu bakımdan inançlı olan kişiler için olumsuz mesaj içerdiği söylenebilir. Ayrıca toplumun huzuru ve devamı için var olan kurallara karşı gelip başarılı olması da olumsuz mesaj olarak görülmektedir. Kitabın, Milli Eğitim Bakanlığı’nın çocukların milli ve manevi değerleri benimsemesi amacına ters düştüğü söylenebilir.

Sadako kitabında ise yine hasta bir çocuğun hayat hikâyesi anlatılmaktadır. Bu çocuk Hiroşima’ya atılan bomba yüzünden kanser hastalığına yakalanmış ve hayatını kaybetmiştir. Son ana kadar pes etmemesi bakımından kitabı okuyan çocukları motive edici mesaj içerdiği söylenebilir. Savaşın, bir çocuğun hayatını gün gün kaybetmesine sebep olduğunu konu aldığı için kitap, dünya çapında bir hassasiyet ve barış sevgisi geliştirebilir. Ayrıca *Sadako* için yapılan heykelden bahsedilmesiyle kitabı okuyan çocuklar bir dünya yapıtını tanımış olmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programının özel amaçlarında yer alan *Türk ve dünya kültür sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerlerin farkına varıp benimsemeleri* amacına uygun olması yönünden de kitabın uygun bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Kitaplarda geçen mekânlar karşılaştırıldığında:

Tablo 32. Kitapların Geçtiği Mekânlar

Kitabın Adı	Kitabın Geçtiği Mekân
Saftirik Greg'in Günlüğü	ABD (Tahmini)
Küçük Prens	Afrika'da bir çöl
Yankılı Kayalar	Doğu Anadolu'da bir köy ve İstanbul
Bir Küçük Osmancık Vardı	İstanbul ve Kayseri
Sol Ayağım	İrlanda, Fransa ve Londra
Levent Trabzon'da	Trabzon
Göl Çocukları	Gölüstü köyü
Martı Jonathan Livingston	Kumsal ve kayalıklar
Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu	Hiroşima
İçimdeki Müzik	ABD

5 kitabın yabancı ülkede, 4 kitabın Türkiye'de geçtiği görülmektedir. Buna göre öğrencilerin genel olarak Türk kültürü ve coğrafyasından ziyade yabancı kültürlerin ve coğrafyaların geçtiği kitapları tercih ettiği sonucuna varılmaktadır.

Kitaplardaki temalara bakıldığında; *sosyal uyumsuzluk, sevgi, üzüntü, azim, sıla, sabır, milli kültür ve milli mücadele, vatandaşlık, görev bilinci, özgürlük, motivasyon* temalarının ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bu temaların genel olarak Türk milli eğitiminin amaçlarına ve evrensel değerlere uygun olduğu söylenebilir.

Kitaplarda geçen türlerin 5'i roman, 5'i hikâye türündedir. Bu sonuç beklenen bir durumdur.

Ayrıca tercih edilen kitapların %60'ının sosyal medyada yaygın olduğu görülmüştür. Buna göre öğrencilerin kitap okuma tercihlerini sosyal medyanın etkilediği söylenebilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, bulgulardan elde edilen sonuçlar özetlenerek değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonuçlarına dayanarak ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

6. 1. Sonuçlar

Araştırma sonuçları, öğrencilerin okuma tercihlerine yönelik sonuçlar, öğretmenlere göre, öğrencilerin tercih ettiği kitaplara yönelik sonuçlar ve tespit edilen kitaplara yönelik sonuçlar olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

6. 1. 1. Öğrencilerin Okuma Tercihlerine Yönelik Sonuçlar

- Öğrencilerin büyük bir kısmı ders kitabı dışında kitap satın almaktadır.
- Öğrencilerin satın aldıkları kitaplar tespit edilmiştir. Çocukların daha çok popüler kitapları satın aldıkları görülmüştür.
- Öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitaplardan 3'ünün "hasta bir çocuk" konusunu ele alması, çocukların bu tarz kitaplara karşı ilgisinin olduğu göstermiştir.
- Öğrencilerin satın aldığı kitaplarla severek/isteyerek okuduğu kitaplardan yalnızca 10 kitaptan 3'ünün farklı olduğu tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin satın aldığı kitaplarla severek/isteyerek okuduğu toplamda 13 farklı kitaptan 9'u yabancı yazarlıyken yalnızca 4'ünün yerli yazar olduğu tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitapları belirlerken sadece 7. sınıf öğrencilerinin her kitabı ortalama seviyede tercih ettiği tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitapların tavsiye durumlarında tercih edilen kitapların 10'undan 8'i öğretmen tavsiyesiyle okunup beğenildiği tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitaplar arasında cinsiyet değişkenine göre 6 kitaptan 4'ünde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu kitapların; *Levent Trabzon'da*, *İçimdeki Müzik*, *Saftirik Greg'in Günlüğü* ve *Yankılı Kayalar* olduğu görülmüştür.

- Öğrencilerin %65'inin okumayı en çok tercih ettikleri kitapları kütüphane dışından temin ettikleri görülmüştür.
- Öğrencilerin ailelerinin %50'si evde kitap okuyorken %37'nin biraz okuduğu, %12'sinin ise hiç okumadığı görülmüştür.

6. 1. 2. Öğretmenlere Göre Öğrencilerin Tercih Ettiği Kitaplara Yönelik Sonuçlar

- Öğretmenlerin, öğrencilere en çok tavsiye ettikleri ve öğrencilerinin de en çok severek okuduklarını düşündüğü ilk 10 kitap tespit edilmiştir. Bu kitaplardan 7 tanesinin öğrencilerin sevdiği kitaplar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğretmenlerin öğrencilere tavsiye ettiği kitapların yazarlarının %60'ının yabancı olduğu sonucu çıkmıştır.
- Öğretmenlerin öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiğini düşündüğü kitaplar tavsiye etme durumları tespit edilmiş, *Saftirik Greg'in Günlüğü*, *Sherlock Holmes*, *Haritada Kaybolmak* adlı kitapların tavsiye edilmediği görülmüştür.
- Öğretmenlerin, öğrencilerin ders dışında kitap okumayı sevip sevmediklerine yönelik görüşleri tespit edilmiş aralarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
- Öğretmenlerden 5 (%8,3)'i "evet, seviyor", 28 (%46,6)'sı "biraz", 22 (%36,6)'si "hayır, sevmiyor" cevabını verdiği tespit edilmiştir.
- Öğretmenlerin, öğrencilerin okuma becerileri ve alışkanlıkları hakkındaki görüşleri tespit edilmiştir ve incelenmiştir. Buna göre, öğretmenlerin çoğunun okuma alışkanlığının ailede ve ortaokul döneminden önce kazanılması gerektiği ve teknolojik araçların okuma becerisini olumsuz yönde etkilediği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.
- Öğretmenlerin, ailelerin ve teknolojinin okuma sürecindeki etkilerine yönelik görüşleri tespit edilmiş ve incelenmiştir. Öğretmenlerin %33'ünün bu süreci ailenin ve teknolojinin olumsuz etkilediği görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

6. 1. 3. Tespit Edilen Kitaplara Yönelik Sonuçlar

- Öğrencilerin okumayı en çok tercih ettiği kitapların sırasıyla *Saftirik Greg'in Günlüğü*, *Küçük Prens*, *Yankılı Kayalar*, *Bir Küçük Osmancık Vardı*, *Sol Ayağım*, *Levent Trabzon'da*, *Göl Çocukları*, *Martı Jonathan Livingston*, *Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu* ve *İçimdeki Müzik* olduğu tespit edilmiştir.

- Bu kitaplardan Saftirik Greg'in Günlüğü kitabını öğretmen ve ailenin en az düzeyde, arkadaşların ise en yüksek düzeyde tavsiye ettiği tespit edilmiştir.
- Bu kitaplardan Küçük Prens kitabını öğretmen, aile ve arkadaşın en yüksek düzeyde tavsiye ettiği tespit edilmiştir.
- Bu kitapların yazarlarının 7'sinin yabancı, 3'ünün yerli yazar olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunlukla tavsiye edilen kitapları okudukları görüldüğü için bu konuda öğretmen ve ailelerin, öğrencileri yeterince yerli kitaplara yönlendirmemesi veya yerli çocuk edebiyatı yazınının yetersiz kalması sonucu çıkarılabilir.
- Bu kitapların 2'sinin sakat bir çocuğu 1'inin hasta bir çocuğu ele aldığı tespit edilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin bu türden kitaplara ilgi duyduğuna yönelik daha önce bir çalışmaya rastlanmadığı için bu sonuç beklenmedik bir sonuç olmuştur. Çocuk kitabı yazarlarının bu alanda daha fazla çalışma yapmaları gerektiği sonucuna varılabilir.
- Bu kitaplardan 5'inin yabancı ülkede 4'ünün Türkiye coğrafyasında geçtiği tespit edilmiştir.
- Bu kitapların yabancı yazarlarının; Jeff Kinney ABD, Antoine de Saint-Exupery Fransa, Christy Brown İrlanda, Richard Bach ABD, Eleanor Coerr Kanada, Sharon M. Draper ABD, J. K. Rowling İngiltere, Arthur Conan Doyle İskoçya ve José Mauro de Vasconcelos Brezilya kökenli olduğu tespit edilmiştir.
- Bu kitapların 5'inin hikâye, 5'inin roman türünde olduğu tespit edilmiştir. Birçok çalışmada öğrencilerin en çok bu türleri tercih ettikleri görülmüş, bu çalışmada da beklendik bir sonuçla karşılaşmıştır.

6. 2. Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma sonuçlara dayalı ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik birtakım öneriler getirilmiştir.

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Ortaokul öğrencilerinden ve Türkçe öğretmenlerinden elde edilen sonuçlara göre, Türkçe öğretmenlerine, çocuk kitabı yazarlarına ve ailelere yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir:

- Aile bireyleri ve öğretmenler, çocuğu nitelikli edebiyat eserleriyle, mümkünse yazarlarla buluşturup kendi milletini ve kültürünü tanımalarına ve özümsemelerine olanak sağlamalıdır.
- Türkçe öğretmenleri ve okul yöneticileri okul kütüphanelerini öğrencilerin faydalanabileceği hale getirmelidir.
- Ülkemizdeki çocuk kitabı yazarları, çocukların okumayı en çok tercih ettiği kitapları inceleyip onların türünü, konusunu, tercih edilmeye sebep gördüğü unsurları göz önünde bulundurup kendi kültürümüze ve değerlerimize uyarlayarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hedeflenen nitelikli insan özelliklerini barındıran kitaplar yazmaları gerekmektedir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Literatürde öğrencilerin okuma alışkanlıklarını, cinsiyete göre okuma durumlarını, okuma kitaplarında tercih ettiği türleri ve kütüphane kullanımlarını konu alan birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Ayrıca kitap sektörünün çok hızlı bir şekilde büyüdüğü ve artık çocukların her türlü kitaba hemen ulaşabildiği bilinmektedir. Çocukların kitap okuma alışkanlığı edinmelerini sağlamanın yanında okudukları kitapların niteliklerini konu alan çalışmaların yapılması gerekmektedir.

- Çocuklara yönelik piyasada çok ilgi gören kitaplar tespit edilip detaylıca incelenebilir.
- Türk edebiyatından çocuklara tavsiye edilebilecek kitaplar tespit edilebilir.
- Öğrencilerin teknolojiyi ve sosyal medyayı, kitap okumayı sevdirecek şekilde kullanmalarını sağlayabilmeleri için ne gibi platformların oluşturulabileceği ve bunların nasıl nitelikli hale getirilebileceği konusunda çalışmalar yapılabilir.

7.KAYNAKLAR

- Ak Başoğul, D. (2018). *Türkçe öğretmenlerinin ve önerdikleri kitapların söylemleri bağlamında okuma kültürü anlayışı: bir durum çalışması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Akkaya, N. ve Özdemir, S. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi (İzmir-Buca örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 76-96.
- Aksoy, E. (2014). İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 562-591.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. (2010). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Akyol H. (2014). Okuma. A. Kırkkılıç ve H. Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (s. 15-48). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bach, R. (2019). *Martı Jonathan Livingston* (K. Ay and A. Tümerkan, Çev.) İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Bağcı Ayrancı, B. (2018). 0-12 yaş dil gelişimi uygulamaları ve yapılması gerekenler. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 13-34.
- Balcı, A. (2009). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 265-300.
- Baysal, A. (1981). *Sosyal ve örgütsel psikolojide tutumlar*. <https://arastirmax.com> adresinden 13.03.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Brown, C. (2018). *Sol ayağım* (F. Kahraman, Çev.) İstanbul: Nora Kitap.
- Boyunağa, A. Y. (2018). *Yankılı kayalar*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Can, A. (2017). *SPSS ile nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Canat, H. N. (2018). *Bir küçük Osmancık vardı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Cantürk, S. (2018). *100 temel eser uygulaması kaldırıldı*. <https://www.sabah.com.tr/> adresinden 18.02.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Cevzici, A. (2012). *Eğitim felsefesi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Coerr, E. (2019). *Sadako ve kağıttan bin turna kuşu* (A. B. Pekiner, Çev.) İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.

- Coşkun, M. V. ve Fırat, H. (2017). Türkçe öğretmen adaylarının kitap okuma kültürü: Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 145-162.
- Çakır, T. (2004). Çocukta dil gelişimi ve kuramsal yaklaşımlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 139-163.
- Demir Atalay, T. (2018). Okuma becerisinin temel kavramları. S. Alyılmaz ve B. Ürün Karahan (Ed.), *Okuma eğitimi* (s. 1-36). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 46-64.
- Dolunay, S. K. (2013). Ana dili ve ana dil terimleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 32-37.
- Dursunoğlu, H. (2006). Türkiye Türkçesinde konuşma dili ile yazı dili arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 30(1), 1-21.
- Draper, S. M. (2018). *İçimdeki müzik*. (Z. Kürük, Çev.). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Enginün, İ., Göknil, C., Gönen, M., Oğuzkan, F., Oktay, A., Oral, F., ...Tuncer, N. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Erdener, E. (2009). Vygotsky'nin düşünce ve dil gelişimi üzerine görüşleri: Piaget'e eleştirel bir bakış. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 85-103.
- Ergin, M. (2011). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayımlar/Tanıtım.
- Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*, 729(1), 50-57.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2011). *Anlama teknikleri 1 uygulamalı okuma eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Hanedar, R. T. (2011). *8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama becerileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Haviland, W.A., Prins, H.E.L., Walrath, D., and McBride, B. (2006). *Kültürel antropoloji* (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Heywood, C. (2003). *Baba bana top at! Batı'da çocukluğun tarihi*. (E. Hoşsucu, Çev.) İstanbul: Kitap Yayınevi.
- İpek, B. (2015). Bireyde dil bilinci. *Journal of Turkish Language and Literature*, 1(2), 33-44.
- İşcan, A., Arıkan, B. İ. ve Küçükaydın, A. M. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(4), 1-16.
- İşpiroğlu, Z. (2006). Çocuk yazını eleştirisi, 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 173-176). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Johnson, B., and Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları* (S.B. Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Kaya, A. (2012). *Kişiler arası ilişkiler ve etkili iletişim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kırımlı, B. (2017). Türkiye’de ana dili eğitimi ve ana dilinde eğitimle ilgili görüşler üzerine bir alışma. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(14), 231-256.
- Kinney, J. (2018). *Saftirik Greg’in günlüğü*. (İ. Akın, Çev.) İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (2002). Türk diline gönül verenler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 1-11.
- Kurulgan, M. ve Çekerol, S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alişkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Türkçe dersi (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) ğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mete, G. (2012). İlköğretim 8. sınıf ğrencilerinin okuma alişkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya ili rneği). *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 43-66.
- Orakçı, M. (2018). *Levent Trabzon’da*. İstanbul: Timaş ocuk.
- rs, İ. (2018). *Gl ocukları*. İstanbul: Nemesis Kitap.
- Özbay, M. (2014). *Türkçe zel ğretim yöntemleri II*. Ankara: nc Kitap.
- Postman, N. (1995). *ocukluğun yokoluğu*. (K. İnal, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Samur, A. . (2016). *Okuma kültürü nasıl kazandırılır okulöncesi dönem/0-6 yaş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Saint-Exupry, A. (2015). *Küçük prens*. İstanbul: Can ocuk.
- şahin, A., İşcan, A. ve Maden, S. (2009). İlköğretim ğrencilerinin okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarını kullanma durumları (Erzurum ili rneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 183-196.
- şirin, M. R. (2007). *ocuk edebiyatına eleştirel bir bakış ocuk edebiyatı nedir ne değildir?* Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yağcı, Y. (2007). ocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 21(1), 62-71.
- Tan, M. (1989). ağlar boyunca ocukluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 1301-3718.
- Taşkesenlioğlu, L. (2013). Ortaöğretim ğrencilerinin okuma alişkanlıkları üzerine bir inceleme. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 261-274.
- Temizyürek, F. (2008). ocukta dil gelişim süreci. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 169-176.

- Topçuoğlu Ünal, F. ve Yiğit, A. (2014). Çocuklarda okuma kültürünün oluşmasında ailenin etkisi. *International Journal of Language Academy*, 4(2), 308-322.
- Topkaya, R. (2016). Dilin aynasında kültür: Humbolt felsefesinde dil-kültür ilişkisi. *ViraVerita E-Dergi*. 4(2), 59-71.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2011). *Türkçe kelimelerin anlamları*. <https://tdk.gov.tr/> adresinden 10.10.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. (2018). *Kitap okuma alışkanlıkları istatistikleri*. <https://tuik.gov.tr/> adresinden 04.03. 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Vygotsky, L. S. (1998). *Düşünce ve dil*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Yapıcı, Ş. (2004). Çocukta dil gelişimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 1(1), 1-17.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2010). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

8. EKLER

Ek 1. Ortaokul Öğrencilerine Uygulanan Anket Formu

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMAYI EN ÇOK TERCİH ETTİKLERİ KİTAPLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME (TRABZON ÖRNEĞİ)

Problem Cümlesi

Ortaokul öğrencileri en çok hangi kitapları okumayı tercih ediyorlar ve tercih edilen bu kitaplar hangi özellikleri taşıyorlar?

Öğrenci Anket Soruları

Cinsiyet: Kız () Erkek ()

Sınıfınız:

Okulunuz:

- I. A. Ders kitapları dışında, öğretmen ya da aile tavsiyesi olmadan kendi isteğinizle herhangi bir kitap satın aldınız mı? Evet () Hayır ()
- B. Aldıysanız bu kitap ya da kitapların adı:
- 1..... Okumadım() Okuyorum() Okudum () Okudum beğenmedim()
Okudum beğendim()
- 2..... Okumadım() Okuyorum() Okudum () Okudum beğenmedim()
Okudum beğendim()
- 3..... Okumadım() Okuyorum() Okudum () Okudum beğenmedim()
Okudum beğendim()
- II. Severek/isteyerek okuduğunuz üç kitap ismi veriniz.
- 1.....
- Tavsiye üzerine okuduysanız kim tavsiye etti?
- Öğretmen () Arkadaş () Aile ()
- 2.....
- Tavsiye üzerine okuduysanız kim tavsiye etti?
- Öğretmen () Arkadaş () Aile ()
- 3.....
- Tavsiye üzerine okuduysanız kim tavsiye etti?
- Öğretmen () Arkadaş () Aile ()
- III. Okumayı tercih ettiğiniz kitaplar için okul kütüphanesinden faydalanıyor musunuz?
- Evet () Hayır ()
- IV. Okumayı tercih ettiğiniz kitapları alacak maddî imkâna sahip misiniz?
- Evet () Evet biraz() Hayır()
- V. Anneniz, babanız veya diğer aile bireyleri evde kitap okuyorlar mı?
- Evet() Çok az() Hayır()

Ek 2. Türkçe Öğretmenlerine Uygulanan Anket Formu

Öğretmen Mülakat Soruları

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

I. Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?

II. Hangi sınıflarda derse giriyorsunuz?

III. Ortaokul öğrencilerine tavsiye ettiğiniz üç kitabın ve yazarının ismini yazınız.

1. kitap adı:

Yazarı:

2. kitap adı:

Yazarı:

3. kitap adı:

Yazarı:

IV. Öğrencilerinizin severek okuduğunu söyleyebileceğiniz üç kitabın ismini yazınız.

1..... Tavsiye ettim (). Tavsiye etmedim ().

2..... Tavsiye ettim (). Tavsiye etmedim ().

3..... Tavsiye ettim (). Tavsiye etmedim ().

V. Size göre öğrenciler ders dışında okumayı seviyor mu, bu konuda söyleyecekleriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Betül YILDIRIM, 1993 yılında Rize'nin Merkez ilçesinde doğmuştur. Şehit Kemal Mutlu Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olduktan sonra Giresun Üniversitesi'nde Türkçe Öğretmenliği bölümünü okumuştur. Lisansüstü eğitimine Trabzon Üniversitesinde başlayıp hazırlık bölümü dâhil olarak eğitimini tamamlamaktadır. Orta seviyede İngilizce bilmektedir. Evlidir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E- mail : btlldmrll@gmail.com